

498 Ft / 1,66 Eur

www.ujkonyvpiac.hu

XXIII. évf., 2013. június

ÚKP

Új Könyvpiac · Az olvasók és a könyvszakma lapja

Ha képes hű maradni önmagához
Interjú Turczi Istvánnal lapunk 18. oldalán

SCOLAR KÖNYVHÉT JÚNIUS 6-10.

JÚNIUS 8. SZOMBAT

11.00 A KISMAĐÁR ÉS KÓRÓ SZERZŐINEK BÁBMÚSORA (GYEREKSZÍNPAD)
11.30 FIVE, FELLÉPNEK A FANTASY SZEREPLŐI (GYEREKSZÍNPAD)
17.00 MOLNÁR KRISZTINA RITA, GERLÓCZY MÁRTON ÉS BRUCK ANDRÁS
BESZÉLGETŐTÁRSA KARAFIÁTH ORSOLYA (NAGYSZÍNPAD)

JÚNIUS 9. VASÁRNAP

12.00 HUBERT GÉZA WELLS, SZÁMOS OSCAR-DÍJAS FILM VILÁGHÍRŰ
ÁLLATIDOMÁRJÁNAK BESZÉLGETŐTÁRSA LIPP ADRIENN (NAGYSZÍNPAD)

SZERZŐINK DEDIKÁLNAK:

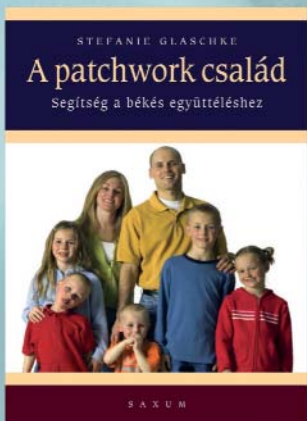
ESTHER KINSKY, VÁRSZEGI ADÉL ÉS MÁRAY MARIANN, ARTHUR MADSEN, OBÁDOVICS J. GYULA, BÁNÓ ANDRÁS ÉS KÖVESDY PÁL, UNGVÁRI TAMÁS, MOLNÁR KRISZTINA RITA, KARAFIÁTH ORSOLYA, BRUCK ANDRÁS, GERLÓCZY MÁRTON, SZIGETI ILDI, BÉKÉS ROZI, HUBERT GÉZA WELLS, BARABÁS ZSÓFI ÉS MOIZER ZSUZSA, SZABÓ TIBOR BENJÁMIN, MARGITTAI GÁBOR

TALÁLKOZZUNK A VÖRÖSMARTY TÉREN

.....SCOLAR.HU.....FACEBOOK.COM/SCOLARKLUB.....

A Saxum és a Sziget Kiadó ajánlata

S. Glaschke:

A patchwork család

Segítség a békés együttéléshez

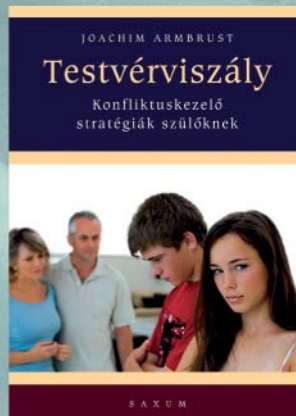
Gyakran mindkét fél gyermekkel érkezik az új kapcsolatba és ha még közös gyermekek is születnek, akkor tovább bővül a patchwork család. Hogyan jöhet létre egy olyan család, amelyben mindenki megtalálja a helyét és amelyet mindenki összetartónak érez.

Fűzve, 152 oldal, 1800 Ft

J. Ambrust: **Testvérvizsály**

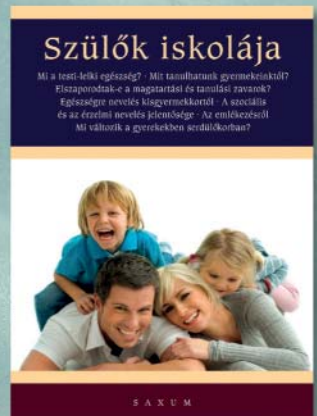
Konfliktuskezelő stratégiák szülőknek

Bemutatja a testvérek helyzetét a családban, egymáshoz való viszonyukat és ezáltal segít a szülőknek, hogy megértsék, miért is robbannak ki ismét és ismét az ellentétek. Fűzve, 184 oldal, 1800 Ft

Szülők iskolája

Mi a testi-lelki egészség? Mit tanulhatunk gyermekeinktől? Elszaporodtak-e a magartatási és tanulási zavarok? Egészségre nevelés kisgyermekkorától. A szociális és érzelmi nevelés jelentősége. Az előadások szerzői többek között Vekerdy Tamás, Bácskai Júlia, Herczog Mária, Mesterházi Zsuzsa, Futó Judit, Gyarmathy Éva, Kökénydi Ákos és Karkus Ottó. Fűzve, 208 oldal, 1800 Ft

MI ♥ FŐZNI sorozat

Reinhardt Hess: Gombás és erdei gyümölcsös szakácskönyv

A gombák és vadnövények (bodza, berkenye, áfonya, homoktövis, málna stb.) élvezhetők befőzve, tartósítva, a mindennapok gyors ételként vagy különleges finomságként. Rengeteg praktikus konyhai ismeret, receptet ismerhetünk meg és új ízeket is kipróbálhatunk. Kötve, 140 oldal, 3900 Ft

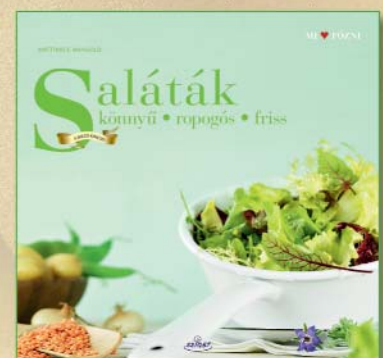

Rose Marie Donhauser:

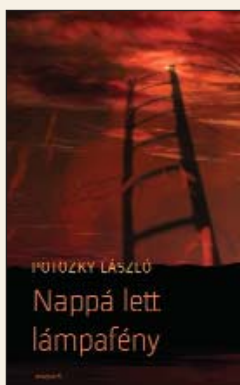
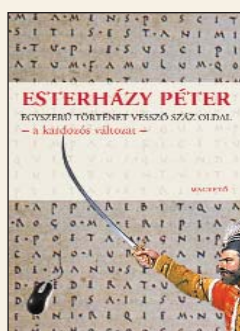
Szabadtéri ételek – kerti parti, piknik, grill

A friss saláták, színes zöldségtalák, fűszeres grillnyársak, omlós, gyümölcsös sütemények – az évszak kínálatából elkészíthetők. A tervezéshez és előkészítéshez számtalan ötlet és recept található a könyvben. Kötve, 160 oldal, 4500 Ft

Matthias F. Mangold: **Saláták**
A kötet a saláták különféle felhasználását mutatja be 80 recepten keresztül. Legyen szó könnyű köretről, főétkezésről vagy káprázatos büféasztalról, a könyvben minden alkalomra találunk megfelelő receptet. Kötve, 140 oldal, 3900 Ft

Könyveink megrendelhetők közvetlenül a kiadótól a honlapon (www.saxumkiado.hu), telefonon (06/1-237-0659) vagy e-mailen (info@saxumkiado.hu). Minden megrendelésre 20% kedvezményt adunk.

- 4 A hónap tárcája**
Szil Ágnes: Opera, végállomás
- 6 A betyár Marlborót szív**
Halász Margit íróval Bán Magda beszélget
- 8 Szabó Gábor: Túljavított kiadás**
Esterházy Péter: Egyszerű történet vessző száz oldal
- 10 Valahogy vissza kell szerezned a világhelyedet**
Temesi Ferenc íróval Kalapos Éva Veronika beszélget
- 12 Bedecs László: Kit anya szült**
Barta András: Magyarország=anyád
- 13 Darvasi Ferenc: Lehulló maszkok**
Pintér Béla: Drámák
- 14 Saródi Szilvia: Város üveglapok között**
Tóth Krisztina: Akvárium
- 15 Atlasz bírja**
Pion István költővel Szepesi Dóra beszélget
- 16 Párhuzamos álmok dzsungele**
Balázs K. Attila íróval Zsidó Ferenc beszélget
- 17 Fekete J. József: Elnyomók és felszabadítók**
Balázs Attila: Pokol mélyén rózsakert
- 18 Ha képes hű maradni önmagához**
Turczi István íróval Szabó Tibor Benjámin beszélget
- 21 Tornai Szabolcs: Tenyérnyi égcserepek**
Potozky László: Nappá lett lámpafény
- 22 Tornai Szabolcs: Élménykaloda; Ki idomít kit?**
Nagy Gabriella: Üvegház; Hubert Géza Wells: Az állatidomár is ember
- 23 Tandori Dezső: Mohai**
Mohai V. Lajos: Szeptember végén áhítat
- 28 Pogrányi Péter: Telt hangzás**
Térey János: Moll
- 29 Kiss Enikő Hajna**
Dóka Péter: A kék hajú lány
- 30 Magas minőségben – értéket**
Rados Richárdot, a Jaffa Kiadó vezetőjét kérdezi az ÚKP
- 32 Kiss Gábor szótárrovata: Szótárakban a látható világ**
A képes szótárakról
- 34 Onagy Zoltán: Az ördög súgja**
Horváth Péter: A képiró. M. S. mester története
- 35 Pogrányi Péter: Arc nélkül**
Hajdú Péter: Mr. Frizbi
- 36 Ughy Szabina: Úton**
Justh Zsigmond: Az utazás filozófiája
- 37 Onagy Zoltán: Gyöngyök és gyöngyöcskék**
20. századi magyar novellák
- 38 Az ember eladhatja magát, ha van, aki meg akarja venni**
Csepregi János íróval Kalapos Éva Veronika beszélget
- 40 Tarján Tamás: Madárlátó**
Király Levente: Égre írt könyv
- 41 Gyürky Katalin: Bezélnem kell hozzád**
David Grossman: A világ végére
- 28 Kovács Lajos: Ti beszélgettek iskolába jövet?**
Szécsi Noémi: Mandragóra utca 7.
- 43 Szirtes Borbála: Vénusz anyaszerepben**
Mester Dóra: Nő, anya, szerető
- 44 Ahány mese, annyi mosoly**
Simon Réka Zsuzsanna írók kérdezi az ÚKP
- 45 Bíró-Balogh Tamás: Egyedüli példány?**
Dedikált könyvekről
- 46 Kimászni a lefolyóból**
Gerlóczy Márton íróval Szabó Tibor Benjámin beszélget

Opera, végállomás

Agyonütöm ezt a gyereket, mondja a nő, piszkosfehér arcából kicsillan a reggeli feles meg a sötétség, ami a koponyakút mélyén honol. A víz benne világos, majdnem fehér: két fekete követ dobtak át a csontkáván, a kút gyűrűi mögé. A földalatti egyik megállójában ül, az Operánál. A legelső lépcsők egyikén.

A decens, halványlila kosztümbe bújtatott nő, Mary Badminton, ahogy magamban hívom, megkérdezi, mit mondott az asszony a gyerekről. Határozott tervvel érkezett: kicentizett útvonallal, a térképen bejelölve a nevezetességeket.

Nem értettem, mit mondott az asszony, felelem, és Mary Badminton megáll a másik előtt. Nézi a cipőt, amelyen kergesre száradt a sár, az elnyűtt férfikesztyűt az asszony kezén, a széttartó arcvonásokat.

A gyereket keresi, mondja Mary nekem, én meg szétnézek és megfordulok. Milyen korú lehet a gyereke – meg miféle gyerek? A nő kora meghatározhatatlan. Kétéves anorákostól kétméteres szakállasig bármiféle gyerekre várhat, akit aztán majd agyonüthet. Mary Badminton nyugtalan. Ott áll, a betonnal kiöntött állomáson, a majolikából készített Opera felirat alatt, én meg elmesélem ennek a kompakt kis nőnek, elmesélném, hogy a kontinensen nálunk volt először földalatti, odafent még sokáig konflissal jártak elegáns, fardagályos dámák, a szépasszonyok, omnibusszal a vastag, sötét ruhába burkolt dadák, de nálunk idelejt már suhant a motorvonat.

Tudja, válaszolja az angol nő, aki állítása szerint egy multiképviseletet valami tárgyaláson. Megrebben a keze. Nem kérdezném-e meg az asszonytól, hogy néz ki a gyerek.

Attól félek, a lépcsőre támasztott testhez tartozó, széthulló tészttakép majd azt mondja: egy ugyanilyet vár, mint amilyen én vagyok, egy szemüveges fiút, sötétkék szelídsekkiben, hogy meg akar majd ölelni, hozzám ér majd a szája, az arcomra cuppan. De nem, azt mondja: zsemleszínű, piros nyakörvvel, és hogy menjek már a picsába, nem volt apám üveges: ha odaállok a pofájába, akkor nem látja majd közeledni a gyereket.

Honnan tudta, kérdezem Marytól, hogy a gyereket keresi, ő meg a vállát vonogatja. Ezt mindenki érti, válaszolja, pedig nem is: csak szavak voltak, semmi csalódott karlengetés, lemondás vagy indulat. Ennyit még megérték magyarul, a gyereket, teszi hozzá, és elnéz az arcom mellett, és aztán foghegyről odaveti, hogy az anyja magyar. Magyar volt. Nekem is, válaszolom hülyén, bár az egyik dédnagyapám sváb volt, akit aztán kitelepítettek. Ezt nem érti, mondja magyarul Mary. Tulajdonképpen én sem.

A szerelvény begördül a túloldalra. A gyerek csak nem érkezik meg. Várnám, hogy kopogjon négy kis lábán a megszámlálhatatlan sok köröm a betonon, hogy kopogjon a mogorva anyukához.

Mit jelent angolul a mókus, fordul hozzám Mary, akit igazából Catherine-nek hívnak, és most a béna kis hónaljtaszkájában kotorászik. Squirrel, mondom neki halkán. Squirrel. Szóval mókust akar nézni, itt van közel, elmehetünk az Állatkertbe, felelem, ki gondolta volna, hogy a tollaslabdázó Maryk ilyen kívánságokat dédelgetnek, idejönni Londonból, mókusért, bár ez sem sokkal furcsább, mint a másoknak a kutya.

Nem akar állatkertet, feleli Mary-Catherine, csak hogy mondjam neki, hogy Mókus, rendes kiejtéssel, ahogy a nagymama hívta, a magyar nagymama, és most sír, végre előcibálta a zsebkendőt a retikülből, az előbb beszorult az ökle, ömlik a könny, átölel. A földalatti begördül az állomásra, az Operához, gyengéden feltuszkolom az utolsó ajtón. Odafent elerelhetett az eső, a lépcsőn lejön a gyerek, tiszta víz rajta a bunda.

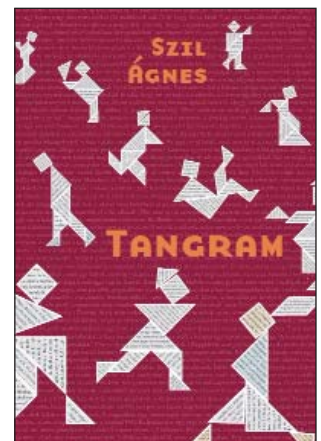

Szil Ágnes

prózaíró 1972-ben született, Békésen él, tanárként dolgozik. 2012-ben JAKkendő-díjat kapott, 2013-ban ő képviselte hazánkat Kielben, az Elsőkönyvesek Fesztiválján.

Kötete Tangram.

JAK-Prae.hu. 2013

ÚKP

Az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja

Következő számunk megjelenik:

2013. július 8.

lapzártá:

2013. június 21.

Felelős kiadó
Lafferton Kálmán

Főszerkesztő
Pécsi Györgyi

Felelős szerkesztő
Szabó Tibor Benjámin

Szerkesztőbizottság
Kányádi Sándor
Tandori Dezső
Tózsér Árpád

Kiadja:
Lafferton és Társa Kft.

Szerkesztőség:
1043 Budapest, Bocskai utca u. 26.
Tel.: 210-9933, 210-9934
Fax: 210-9935
E-mail: ujkonyvpiac@ujkonyvpiac.hu
www.ujkonyvpiac.hu

Terjesztik:
könyvkereskedések,
könyvtárak, hírlapárusok,
illetve előfizethető a szerkesztőségben

Nyomás:
Pauker Nyomda
Felelős vezető:
Vértess Gábor igazgató

HU ISSN 1215-5551

A lapban megjelent írások nem feltétlenül egyeznek a szerkesztőség véleményével. Az írások tartalmáért a szerzők vállalják a felelősséget.
A lapban megjelent hirdetések tartalmáért a kiadó felelősséget nem vállal.

Üdvözlét az Olvasónak!

Ünnepi Könyvhét ide, Szepesi Nikolett szexbotránya oda, az elmúlt hónap legizgalmasabb könyves eseménye mégiscsak az, hogy megjelent az *Egri csillagok* – törökül. Érdeklődéssel és szeretettel várják török testvéreink a regényt, ami népeink történelmének közös szakaszáról szól. Ez azért valami. Még nem Abdullah Öcalan olvas fel a könyvbemutatón, de már valami. Önmagában az reménytelen, hogy Gárdonyi műve Törökországban sikeres lehet, megkapja a lehetőséget, mert elképzelhető, hogy megveszik. Kábé olyan ez, mintha valamelyik magyar kiadó Vidukindus Corbeius *Res gestae Saxonicae libri tres* című krónikájának megjelentetésétől várna komoly könyvészeti eredményeket. Vidukindus históriás munkája többek között arról mesél igen részletesen, hogy a keletről betörő eleink Sankt Gallenben hogyan beleztek ki a templomba menekült papokat, nőket. Abban a sztoriban mi vagyunk a gonoszok. A gonoszok és sikeresek (a Sankt Gallen-i kaland az Atlanti-óceán partján végződött, mindenkit végigvertünk, aztán elfogyott a szárazföld, úgyhogy a karikalábú magyarok, több kihívást nem találván, hazalovagoltak). Itthon már feledésbe merült dicső (értsd: dicstelen) tettünk, de a ma Scvájcban lévő városban emlékeznek rá, őrzik a hagyományát, olyannyira, hogy amikor e sorok írója néhány évvel ezelőtt a Sankt Gallen-i monostor melletti parkolóban, egy kögolyón ülve, hátrafelé nyilazó pózban fényképeztette magát, akkor rászóltak. Hogy ezt ne.

És jogosan, persze.

(A török igazsághoz hozzá tartozik, hogy a Gárdonyi Gézával kapcsolatos oszmán könyves reményeket vélhetően bátorította, támogatta a százmilliós költségvetésű *Gárdonyi-év* program is. Valószínűleg nem pusztán piaci alapú a siker.)

Miközben itthon is van minek örülni, már készítik elő a Vörösmarty teret az ünnepre, a könyvhéten lesz kint háromszáz új kötet, több ezer régebbi, lehet találkozni fiatal és kevésbé fiatal írókkal, beszélgetni művészetről, fociról, nőkről/férfiakról, sőt, az egyik friss könyves költő a minap hirdetést tett közzé, hogy minden könyvheti dedikálójával iszik egy pohár pálinkát. Az egri virtus, ugye – győzni fogunk, nem vitás!

Pécsi Györgyi
felelős szerkesztő

A betyár Marlborót szív

A mese, mint az elbeszélés formája, manapság újra egyre gyakoribb a világirodalomban és a kortárs magyar prózában is. A te műveid a bukolikus mese hangján szólnak meg. Miért választottad és maradsz hűséges ehhez a narratívához?

Két oka is van. Az egyik elementáris gyermekkori élményen alapul. Egy Debrecenhez közeli tanyán éltem tízéves koromig. Nem volt tévé, ott esténként összejöttek a családok és még a sámlis is mesélt. Én meg tátott szájjal hallgattam. Annyira felzaklattak ezek az életmésék, hogy valahogyan fel kellett dolgoznom azokat. Kettőt-hármat összefűztem, tettem bele szörnyeket, kísérteteket, melyeket egyszerűen csak „szürkeségnek” neveztem, és mint önálló produktumokat adtam elő amolyan fellépésként. Ötévesen már „kölcsonkérték” a szomszédok egy-két órára, ha szórakozni akartak. A szüleim odaadtak, azzal a feltétellel, hogy a megbeszélte időre tényleg vigyenek vissza a rendeltetési helyemre. Egy küsszék is cipeltem magammal mindig, erre álltam, mert nagyon pici termetű voltam, és úgy éreztem, széken állva megsokszorozódik az erőm. Szóval ekkor jöttem rá, hogy mesét hallgatni, és mesét mondani legalább olyan finom, mint a mákos tészta.

A másik okot felnőttkoromban találtam meg. Rájöttem, hogy minden emberi élethelyzetnek megvan a maga népmeséje. Hoppá-hoppá, gondoltam, akkor én elindulok ezeken az ősi ösvényeken, és nézelődöm, kérdezősködöm. El is indultam, és lett vagy öt könyvem, melyek ezen az úton születtek. És, persze, ahogy lenni szokás, gondoltam egy nagyot, ki kellene egy kicsit cifrázni ezt az egészet valami extrém mintákkal. Így jött az az ötlet, melyet az előző regényemben bevállaltam, nevezetesen, hogy a meséket keverem a már-már szociografikus valósággal, csak kisül belőlük valami. Legfeljebb belebukom, és akkor mi van? Nem buktam bele, szerintem, és az olvasók szerint is „fogyasztható” lett a *Gyöngyhomok*. Ezen felbuzdulva írtam meg „magyar Matyi” kalandjait, a Vidróczki kódexet, és ezt a furcsa extrém-mixet tartottam szem előtt írásakor.

A homok, a folyó után a Vidróczki-kódexben a Mátrába helyezed fiatal hősiödet. Vidróczki, a híres betyár lesz vezetője élete következő szakaszában, a megismerés folyamatában. Miért is?

Hát legelőször is a tájról. Szerintem Magyarország gyönyörű és inspiráló. Eldöntöttem, hogy egy-egy regénnyel bemutatom egy-egy illusztris helysín ízét és színét, hisz a természettel eddig még nem sikerült betelnem. És hátha más számára is örömforrás lehet a Tisza, a Homokhát, vagy a Mátra. Hegyekbe vágyódtam a síkság után, talán ezért esett a csodálatos kék Mátrára a választásom. A betyárok pedig régóta izgatják a fantáziámat. Kik ők? Honnan jönnek, hová mennek? Sokat olvastam és kutattam e témában. Aztán

megállapítottam, hogy tulajdonképpen köztörvényes bűnözők. Na de hát nincs olyan ember a földön, akit két szóval aposztrofálni lehetne! És akkor még nem is beszéltem arról a már-már sztárnak kijáró rajongásról, ami egy-egy szűrös-gubás kistérségi keresztapát övezett. Igazi celebként poroszkáltak, mindenki róluk beszélt, és majmolták az öltözködésüket, szófordulataikat pedig úton-útfélen idézgették. Az is feltűnt, hogy némelyikük olyan profi módon menedzselte magát, hogy akár tanítani is lehetne a főiskolák médiamenedzsment tagozatain. Engem az érdekelt Vidróczkiban, hogy például milyen álmai és vágyai lehettek, lehet-e ereje az utódokra? A helyiek kollektív tudatalattijában és meséiben hogyan élhet tovább a személyiségének varázsa? És ez hogyan találhat telibe valakit ma?

Új könyveddel, úgy érzem, a vállalt forma határait feszegeted, hisz korábban is megtörtént, hogy a mai élet tényei, szófordulatai belekerültek, elkeveredtek a mese archaizáló hangjával, nyelvével, de a Vidróczkiban Budapest lomtalanításától Európa városainak lakóiig, mindent át kell szőni.

Igen, elég nagy falatnak tűnt számomra is. És íráskor, emlékszem, minden hajnalban visszaolvastam az előző egy-két fejezetet, és próbáltam egy borzasztóan kötődő olvasó fülével hallgatni a szöveget, keresve, mibe tudnék belekötni. Hát volt bőven mibe! Ezeket pirossal aláhúztam, és dolgoztattam rajtuk. Aztán ahogy mentem mind előbbre és előbbre, egyre kevesebb lett a piros. Ez merésszé tett, és odáig „fajultam”, hogy mai reklámszlogeneket is beleszőttem, és úgy éreztem, működik a szöveg. Él, és egyéni szövése van, amelyből messziről kitűnnek az idegen szálak, melyeket egyszerűen csak ki kell húzkodnom.

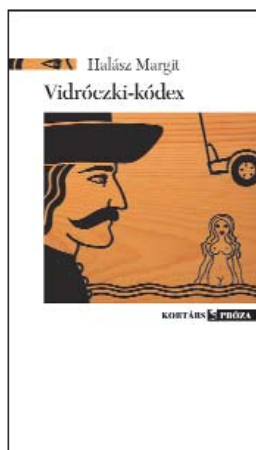
Ahogy az előbb is említettem, a nyelv különböző rétegeiből épül fel a sajátos Halász Margit-nyelv. Hogyan alakítottad ki, hogyan építetted fel ezt a nyelvet?

Az anyanyelvvél való találkozásom a népballadák, népmesék, népdalok alapélménye. Egyszer szomorú-balladával altatott bennünket anyám, mi meg hangosan zokogtunk az ágyban. Hát, azon az estén anyám eléggé mellényúlt a választással, mindenestre én egy életre megtanultam, hogy a szavaknak elképesztő erejük van. Képesek örömet, bánatot, izgalmat, szeretetet, dühöt kelteni, ezért szeretnék velük baráti kapcsolatot ápolni. Később módszeresen írogattam az idegenektől, a „nagy arcoktól” hallott „nagy dumákat” arra, amire éppen lehetett: zsebkendőre, falevéltre, tenyeremre. Ez volt az én kis titkos örömöm. Mert furcsa módon ilyenkor sohasem volt nálam papír. Aztán meg persze elkezdtem olvasni, és valósággal lubickoltam a nagy írók alkotta irodalmi nyelvekben. Hát, valahogy így történt.

Matyi, a főhős egy szénégető fia. A szénégetést, mint szakmát megismerjük ebből a könyvből. Korábban a kertépzést, a halászatot és másokat. Vonzódsz a különböző mesterségekhez, a Tiédől távol eső professziókhoz?

Úgy is mondhatnám, hogy bolondja vagyok a szakmáknak, illetve a mesterségeknek. Lenyűgöz egy-egy szakma kellékrendszere, az emberi kreativitás és ügyesség. Órákon át tudom nézni a magamétól legtávolabb eső professziókat és művelőiket munka közben. Cso-

dálom az emberi sokszínűséget. És aztán persze leírom. Nem tartom magam egy ügyő embernek, a tanításon és íráson kívül más munkát is el tudnék képzelni magamnak. Egy kicsit furcsállom is azt, akinek a szakmája a hobbija. Mondjuk, szépen hangzik, melynek hallatán szélesen elmosolyodik az ember. Bennem azonban felvetődik a kérdés: na, de hát akkor miből töltődik fel a munkájához, amit jó esetben sugárzó szeretettel és teljes odaadással csinál? Benzin nélkül nem láttam még autót haladni csak úgy, ha tolták. Persze, van már olyan, hogy napelemes.... de hát akkor is.

Nem mondhatjuk, visszatérve új könyvedre, hogy Matyi története fejlődésregény, hiszen mint az arab mesében, ott ér véget, ahol elkezdődött. A megismerésnek, a tanulásnak akkor mi az értelme?

Valakitől hallottam a napokban egy jó mondatot. E szerint az utazást felfoghatjuk egyetemi kurzusként is. Akkor tehát a „mi Matyink” itt-ott elvégez egy-két szemesztert. Az utazó lát és tapasztal, elrendez, felülbírál, megért, szintetizál magában dolgokat. Sokan utaznak manapság hobbiból, kényszerből, a jobb megélhetés miatt és még sorolhatnám. Egy biztos, mindenhova magunkkal cipeljük a fizikai és lelki valónkat, mellyel napi huszonnégy órában együtt kell élnünk, vagy tet-

szik, vagy nem. Hatalmas tehát a feladat, mit kezdjek önmagammal. Pusztán azért, mert A-ból B-be költözöm, nem szűnnek meg a gondjaim.

A tanyától a metropoliszig mindenféle közösségi formációban volt szerencsém hosszabb-rövidebb ideig élni. Azt tapasztaltam, hogy nem szerelődött át a személyiség szerkezetem sehol, mindenhol volt miért jól és rosszul érezni magamat.

De visszatérve hősünkhöz, a „mátrai Ábelhez”, ahogy Ambrus Lajos nevezte Matyit, helyileg valóban oda megy vissza, ahonnan jött, a Mátrába szünetet égetni. Szerintem sok mindent ugyanúgy fog csinálni, mint eddig, és sok mindent másként. A megismerésnek és tudásnak, melyet külföldön szerzett mindenképpen volt értelme, árnyaltabban lát majd dolgokat. Például hátha elég bátor lesz ahhoz, hogy megvásárolja a magánzsákolás jogát, és nem hagyja, hogy ő keressen majd a legkevesebbet a faszén bizniszen, éppen ő, aki a legtöbbet dolgozik vele.

Nehéz élethelyzeteket ismer meg Matyi Mátraverebélyen, Portugáliában, Skóciában és a Ladoga-tó partján. Ezek egy realista vagy lélektani regényt egyenként is kitennének. Itt, ezúttal nincs elmélyülés, együttérzés, tanulság. Nem érzed úgy, hogy ebben a választott forma szab határt, vagy nem is ez a fontos számodra?

A regénnyel az elsődleges célom az olvasó szórakoztatása volt. Valami cinkos összekacsintás: gyertek, üljünk fel Matyi mellé, kalandozunk Európában, és nevéssünk jókat. Lessünk be egy százéves finn szaunába, derítsük fel az átok sújtotta skót kastély titkát, és andalogjunk az atlanti-parton. Kár, hogy manapság a szórakoztatni szó elég rossz felhanggal bír. Pedig nagyon lélekvidító és kiváltságos öröm olyan dolgot létrehozni, amely fáradt lelkeket frissít, és a végén valahogy az jön ki belőle, hogy pokolba már a bajokkal és a terhekkel élni mégiscsak az egyik legjobb dolog a világon.

Túljavított kiadás

Míg Esterházy *Semmi művészete* az 1985-ös *A szív segédigéi* folytatásaként, illetőleg annak „pontosított” újraírásaként volt olvasható, mégpedig a *Harmonia Caelestis* és a *Javított kiadás* apai textusai után – már csak az arányok helyreállítása miatt is – valamiféle *anyakönyvként*, addig az ezt követő *Esti* az önéletrajz műfajiségének újragondolásával nem csupán a személyes én, hanem az addigi teljes életmű curriculumának számbavételét is elvégezte.

Mindkét szöveget meghatározták az Esterházy-prózából ismerős poétikai és stiláris trükkök, a játék nyelv és valóság ironikus ütköztetésével, a referencialitás illékony státuszának hol pamfletszerű, hol (látszólag/?) nyelvelméleti megalapozású kritikája, család- és térségi történet egymásba játszása, ám mindez olyan erősen kontrollált, jelzett formában, ami alighanem az ön-hagyomány, a saját-megelőzöttség jelenlétének erőteljes tudatosítását szolgálhatta.

Mindemellett az életmű számos szövegrészlete, mondata is beleforgatódott e művekbe, mégpedig minden esetben reflektáltan, gyakorta bibliográfiai adatokkal korrektül megtámogatva: úgy tűnt, a *Semmi művészet* és az *Esti* úgy próbál elszakadni saját hagyományától, hogy előtte lelkiismeretesen beleltározza azt. (Az ön-katalogizálás poétikai alkalmazása mellesleg szintén fontos része volt már a *Bevezetés...* megformáltságának is.)

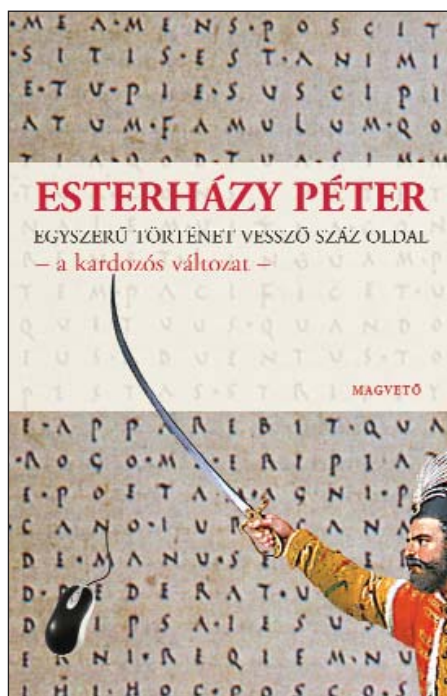
Minthogy a két szöveg tulajdonképpen nem javasolt merőben új kérésirányokat, nem jelölt ki radikálisan eltérő lehetőségeket az addigi Esterházy-olvasás stratégiai tekintetében, a teljes szövegmúlt katalógus-szerű átmozgatása, az ismerős kereteken belül történő rendezgetése inkább azt sejtette, hogy ez az összegzés-szerűség valamilyen újakezdés, *aufhebung* ígérteit hordozza magában.

Az *Egyszerű történet vessző száz oldal* részint nyilván a *Semmi művészetet* idézi, hiszen az anya-regényt kiegészítve az új mű (ismét) apa-szöveg, (melynek címadásában az Esterházy által már a kezdetektől idézett John Barth is visszaköszön), ugyanakkor a mű *Előversengése* „apám élete utolsó két évtizedének boldogságáról” szóló beszámolót ígérve egyértelműen a *Harmoniához* és a *Javított kiadáshoz* kapcsolja az alkotást.

A történet látszólagos 17. századi pozicionálása, a lehetséges „apa” és „én”-figurák egymásra montírozása, illetőleg a regény középponti elemeként megjelenő árulás-problematikához fűződő etikai és hermeneutikai viszony erős jelenléte a szöveget szintén a *HC* és a *Javított kiadás* triptichonjának újabb elemeként – szintéziskísérletként? – teszi olvashatóvá, újrahasonosítva egyúttal az én-maszkok *Esti*-ben beleltározott készletét is.

A morális vétek megítélhetősége, ami természetesen maga is etikai problémák sorát hívja elő, már a *Javított kiadás* alapkérdéseként az életmű (elsősorban persze a *HC*) visszamenőleges újrafogalmazásának igényével párosult, ami, azt hiszem, az előző művek után Esterházy 2013-as regényét is igencsak jellemzi.

Az *Egyszerű történet...* egyszerre írja újra a *HC* heroikus apa-ké-

pének térségi barokkját, és helyezi a történeti fikció birodalmába a *Javított kiadás* ügynöki jelentéseinek valóságát, nyelvi-poétikai megformáltságát illetően pedig túlcsonduló bőséggel, időnként önparodisztikus leltárszerűséggel vonultatja fel az életművet meghatározó írói megoldások sokaságát.

A regénynek már az első lapjain felbukkanó spionok, a be-

szervezések, titkos megfigyelések, a fenyegetés és a zsarolás révén kikényszerített áruhához kapcsolható viszonyulások, a műben köztölt fiktív kémjelentések tulajdonképpen a *Javított kiadás* poétikai sokkját, nyelv és valóság hirtelen megváltozott viszonyának problémáját fordítja visszájára, amennyiben itt ismét a nyelv lesz az, ami megteremti a maga fiktív valóságát, amely azonban – a JK óta legalábbis – erős referenciális kódokba is visszaforgathatóvá válik. Innen nézve az *Egyszerű történet...a trilógia* (utolsó darabjának) önterápiás célzatú újírása, ami a történelmi fikció absztrakt terébe távolítja, elvileg tehát a személyes érintettség érzelmi köréből kivonva tágabb perspektívában teszi láthatóvá a dolgokat.

A „kitaszítottság”, amely – az Előversengés szavai szerint – „apám élete” lényegévé vált, a regény poétikájában mint nyelvi és kronotopikus hely-nélküliség mutatkozik meg. A legtöbb fejezet címe például oldalszámok megnevezéséből áll, melyek haladványa a regény lapalji számozásának rendjétől történő fokozatos szétcsúszásával, vagyis az olvasás reális, és a szöveg fiktív idejének folyamatos távolításával tulajdonképpen „szöveg” és „valóság”, illetőleg az „akkor” és „most” senkiföldjén helyezi el a művet.

A regény „főszöveg”-ként, illetőleg „lábjegyzetek”-ként egymásra reflektáló oldalbeosztása, a szövegek keveredése, a beszélő hangok egymásban visszhangzó szimmetriája szintén az egységesülő történetmondás ellenében hat, ahogyan a nyelvi és tárgyi anakronizmusok szerepeltetése, egynémely történelmi események, bizonyos szereplők időbeli ellentmondásossága, sőt az erre történő figyelemfelhívó szövegbéli önreflexiók is a homogén tér és idő összezavarását „kitaszítottságát” eredményezi.

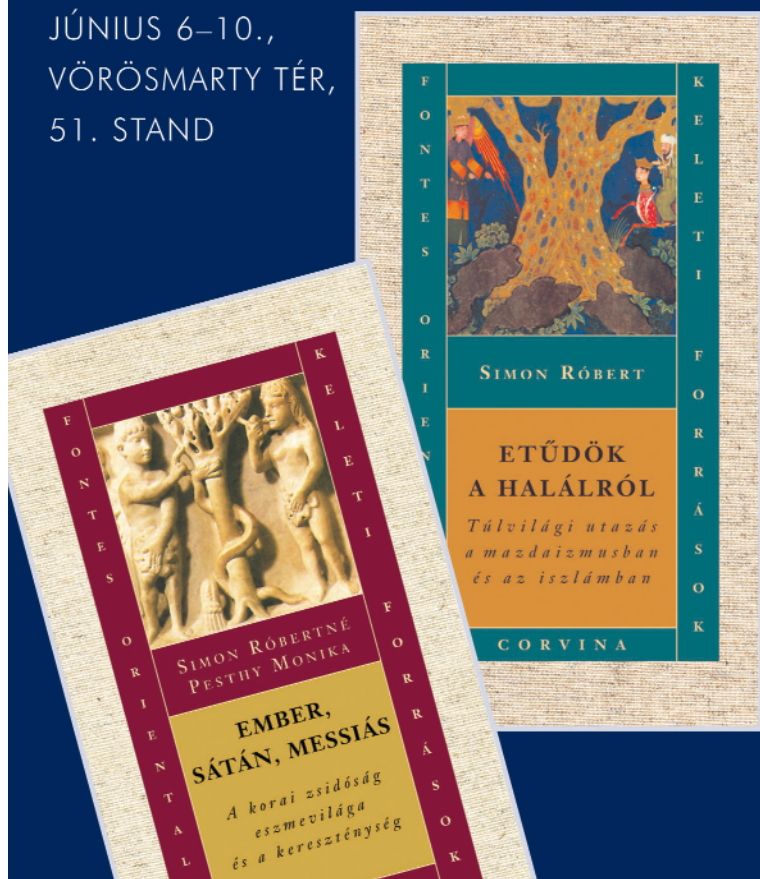
E (sajnos mesteri precizitással megtervezett) szétzuhanás két szélső pólusán az „örülni” imperatívuszának refrénszerűen visszavisszatérő igénye, és a regény alaptónusát alapvetően meghatározó fájdalom, sírás, árulás, elvesztés állandósult boldogtalansága áll.

Mindez együtt olvasódik-íródik térségi történelmünk absztrakt térén, amelynek mozgatóivá ilyenformán az árulás, az elárultatottság, az ártatlanság kikerülhetetlen elvesztésének különböző koreográfiái válnak. A szöveg (első) lehetséges zárataként olvasható „Magyarország elveszett” mondat így mintegy ennek summázata lehet, amiképpen az ezt követő, két koponyát kezében tartó óriási angyalt megjelenítő apokaliptikus kép is erősítheti ezt a (tragizáló) olvasatot, miközben a regény utolsó fejezetei mégis valamiféle kegyelmi állapot elérhetőségének vágyát és lehetőségét sugallják.

Esterházy új regénye rendkívüli pontossággal és arányérzékkel megtervezett mű, amelyben minden motívum, szövegdarab, szerkezeti elem a helyén van, ami pedig nincs, az épp ilyen tudatossággal épp-ott-nincs. Szép, mint egy mesterien megalkotott bútordarab, melynek minden motívuma ismerős, amelyben minden illeszték, fiók, faragás tökéletes finomsággal simul egymásba, ám ennek ellenére – épp ezért? – mégis van benne valami steril. Minden megvan, minden a helyén, de valahogy mégsem érződik benne a provokatív erő, a *mámornak* és a *szabadságnak* az a kiszámíthatatlan öröme és tragikuma, ami Esterházy legjobb szövegeit olyan lenyűgözővé teszi. (Magvető Kiadó, 2013, oldal, Ft)

A Corvina Kiadó könyvheti kínálata

JÚNIUS 6–10.,
VÖRÖSMARTY TÉR,
51. STAND

Valahogy vissza kell sz

Írt már többek között szótárregényt (*Por*) és folyóirat-regényt (*Kölcsön idő*), a most megjelenő könyvével pedig a rendőrrégény műfaját vezeti be a magyar prózaművészetbe. A József Attila-díjas íróval *Apám* című új műve kapcsán beszélgettünk.

A könyvben azt írod egy helyütt: „Miért van az, hogy ebben az országban, ha befejez egy nagy művet a fiú, megtudja, hogy az apja besúgó volt [...], vagy arról értesül – mint én –, hogy besúgták az apját?” Esterházy Pétert hozod fel párhuzamként.

Ha egy profi író megtudja, hogy az apjával valami ilyesmi van, akkor a profi író befejezi azt a művet, amin épp dolgozik, aztán kezd hozzá ennek a másiknak a felgöngyölítéséhez, Esterházyval például ez történt. Hát, nálam ez másképp volt. Írói szempontból neki volt nagyobb mázlija, mert az ő apjáról ugye az bizonyosodott be, hogy besúgó, azok pedig színesebb figurák, mint az apámhoz hasonló áldozatok. Ő csupán keresztény volt, magyar volt és becsületes – ezért nyírták ki. A könyv lényegében arról szól, hogyan figyelték meg a Rákosi- és Kádár-korszakban is, hogyan próbálták többször beszervezni, és amikor nem sikerült, hogyan döntöttek úgy, hogy ellenséget csinálnak belőle. Valamiért nagyon fontos volt nekik, két fő téglát is ráállítottak, akik a legjobb barátai közül kerültek ki.

Miért éppen most kezdtlél foglalkozni a témával? Hiszen előtte egy másik kötetben dolgoztál.

Éppen a Balaton közepén ültem egy csónakban, negyven év után újra megtalált szerelmemmel, amikor csörgött a mobilom. Egy hölgy hívott a Történelmi Hivatalból, és azt mondta, megvan az anyag apámról. Mennyi? – kérdeztem, erre közölte, hogy 260 oldal. Mire ezt kiadták nekem, az egy külön szám volt, kellett volna a születési anyakönyvi kivonatom, de azt nem találtam meg, a keresztleveletem sem, végül az apám halotti bizonyítványa és a személyim alapján nagy nehezen elhitték, hogy én vagyok én (mivel mind a kettőben benne állt, hogy anyám neve Tóth Etelka, és 1949-ben születtem Szegeden, ez azért elég komoly egyezés), és megkaptam a jegyzőkönyveket. Azokban viszont mindkét besúgónak csak a fedőneve szerepelt, és bár, ha nagyon akarom, kutatói engedéllyel utánamehettem volna, kik voltak, sokkal inkább írói feladatnak és kihívásnak tűnt, vajon rájövök-e magamtól. Rájöttem. Nem jó becsapni az írói ösztönt, és nem is lehet.

Így lett az *Apám* rendőrrégény? Mert rendőrök után nyomoztál rendőri módszerekkel?

Igen. Ez valójában nem más, mint egy krimi. Feladatnak indult, tisztelésnek apám emléke előtt, és eredetileg csak cikksorozat lett volna, éppen a készülő másik regény miatt, de elkapott. Az egész kopogó, unalmas, kisszerű jelentés-sorozat magával ragadott, felébredt bennem a rendőr, és azt hiszem, azóta is ébren van. Nem is akarom, hogy elaludjon. Gyanakvóbb lettem, a munkafolyamat alatt mondogatták is

a barátaim, hogy néha úgy figyelem őket, mintha azon gondolkodnék, kit hogyan szervezhetek be. És valahol úgy is gondolom, hogy azért, ami akkor az apámmal történt, a régiek és a mostaniak közül is mindenki felelős egy kicsit. „Mindenki szem a láncban” – ahogy Illyés írta.

„Ti feledni akartok, tudom, meg is értem, történelmet faragni az örök jelenből” – írod. Úgy érzed, nem szabadna feledni?

Ez a maiaknak már történelem, én ezzel tisztában vagyok. Nekem több okból sem tud az lenni, és az egyik legnyomósabb az, hogy mekkora hazugságban éltünk mi akkor. A hatvanas években, amikor betört a beat, a rock and roll, mi azt hittük, ez a lázadás a valóság, mi alatt körülöttünk emberek ezreit tették tönkre a hozzájuk legközelebb állók. Én azt hittem, hogy ez az angol, tájszólással énekelt zene az igazság – tudtam angolul, a nyelvek mindig ragadtak rám, ezt a nagyapámtól örökölttem, aki 12 nyelven beszélt, és parasztként halt meg –, miközben volt idő, amikor éppen nagyapám akarta apámat kimenekíteni a vészből, visszavinni vidékre földművelőnek, anyámat meg tanítani, de nem ment. Nem árulta el a barátait, ezért azok árulták el őt. Nem tudtam, hogy azt tehetnek velünk, amit csak akarnak, mert őket sosem fogja számon kérni senki. Nem tudtam semmit, pedig ez az egész olyan nyíltan működött Szegeden, hogy a III/3-asok ugyanabban az épületben dolgoztak, mint a többi rendőr, csak róluk nem volt egy adat sem. Ezt a játékot nem lehetett elrontani, mert az ő játéku volt. Egyébként az volt a legviccesebb, hogy egymásról is jelentettek, a besúgók voltak az írók, a tartótisztek a szerkesztők, és ezek mind besúgták egymást szép sorban. Aztán minden lehetőséggel eljátszottak a sittól a Népfront-titkársáig, főleg '58 után, amikor ellenséget kellett produkálni. Elgondolkodtam, hol volt mindebben az apám és a hozzá hasonló, miért volt érdekes bárkinek is, hogy kisvárosban kisemberek kiskocsmában kisfröccsöt isznak? Most is azt kérdelem, miért érdekes? Nem tudom a választ. Persze, olyan, hogy kisember, nincs, csak ember van meg rongy ember, és kész. Mindenki főhőse a saját életének.

Az *Apámmal* akkor valamelyest megpróbáltad feldolgozni ezt az egészet? Fel lehet ezt dolgozni?

Maga a könyv a feldolgozás. Én ebben a könyvben temettem el az apámat. Nem akartam megírni, nem akartam törődni ezzel, de ezek szerint fel kellett dolgozni mégis, megtudni mindent, hogy a kiskutyámról is jelentettek (nem vicc), meg az anyukámról, akinek ami a szívéen volt, az a száján, azon a pörös száján, amit sokszor nem tartott eléggé, de honnan is tudta volna, hogy kellene. Apámék többször kártyáztak a besúgókkal, ilyenkor kottyantott el dolgokat anyám, játék volt ez is, mint minden ebben a történetben. A téglákat is az buktatta le, hogy túl akartak tenni egymáson, egyre virtuózabb jelentéseket ír-

Szerezned a világhelyedet

tak, többek között így jöttem rá a személyazonosságukra.

A kötetben a zárójeles részek, a te kommentárjaid csupa nagybetűvel szerepelnek. Ezzel azt akarod jelezni, hogy ezek a legfontosabb mondatok?

Éppen hogy nem, ez a trükk benne. Azok számítanak a legkevésbé, de a nagybetűk miatt azt hiszed, fontosak. Egyébként pedig ez egy krimi, amiben az adatok a leglényesebbek, és el kellett valahogy különítenem az egyes részeket; a jelentésekből vett idézeteket például kurzívval írtam. Íróként számomra az az elképesztő, hogy ez a történet igaz, hogy ezek az emberek nem Agatha Christie-hősök, kitalált figurák voltak, hanem élő emberek, valódi bűnözők. Hogy egyik alkalommal, amikor az ebédnél feltálat paradicsomszósztól kiderült, hogy vér, mi azt akkor nem vettük észre. A filmekben pont fordítva van, ott a paradicsomszósz „játsza” a vért, a valóságban pedig ez történik. Mindent megtettek, hogy kiderítsék, amit akartak, addig mentek, amíg meg nem tudtak mindent.

Az előző könyveidől eltérően az *Apám* szövege kimondottan puritánnak mondható, nem kísérlentezel benne. Ez szándékos?

Nagyon is. A titok hangulatát és az írógépek kopogását akartam megőrizni, azokét a régi írógépekét, amiken legélték a jelentéseket. Az apám élete is puritán volt, ezt is szerettem volna visszaadni. Tartoztam ezzel a könyvvel, ahogy Péter (Esterházy) is tartozott az övével, az apám nevének és a sajátomnak is. Egyébként sokáig senkit nem érdekelt, egy kiadót sem, és amikor végül megvették, akkor is tudtam, hogy nem lesz siker. Nem annak íródott.

Van olyan, ami annak íródik?

Eleinte mindegyik. De a viccet félretéve, ez a könyv tényleg kötelességből készült, de aztán elkezdte írni magát, és nem tiltakoztam tovább. Ez a lány, akit említettem már, a negyven év után megtalált szerelmem azt mondta, ő úgy unja már ezt az egészet, a besúgórendszert, ötvenhatot – nem baj, mondtam, nem is neked írom. Aztán rájöttem, hogy mégis, neki *is*. Meg az unokámnak is, hogy majd megértse, azt akarom, hogy megértse. Innentől lett regény. Pedig még mindig nem értem, miért és kinek volt olyan fontos az apám, hogy tizenkét dosszié készült róla.

A *Bartók*ról azt mondtad egy interjúban, „nagyon szépen halad, gyarapszik, jól van, szeret”. Az *Apám* szeretett?

Nem úgy, mint a *Bartók*. Ez megváltoztatott. Nem iszom alkoholt, és nem bízom az emberekben. Szegeden velünk szemben egy vérbíró lakott, emberek százait akasztatta fel, még ma is él, nem kérte szá-

FOTÓ: KÓMIÁS ANDRÁS MÁTÉ

mon senki. Az a döbbenetes, hogy két valóság van. Ezek a téglák vajon hány embert súgtak be pénzért, karrierért, zsarolás miatt vagy pusztán élvezetből? Nekik is volt egy életük, amit láttunk, és egy, amit nem. Valahogy mindig vissza kell szerezned a világhelyedet; aki nem élt Szegeden, nem tudja, mennyire vissza akar oda kerülni az ember, ezeket meg kiűzték, mint a kutyát, volt, aki ezért tette, amit tett. Ez az, amit tudok, a megbocsátás pedig Istené, ahogy a bírák mondták annak idején. De azzal, hogy megírtam, muszáj volt elengednem, muszáj volt „lelőnöm a saját gyerekeimet”, ahogy egy angolszász író megfogalmazta. Mert, ahogy mondtam is, már így sem vagyok olyan gyanútlan, mint voltam.

Elárulod, mi az a másik regény, amit félbehagytál az *Apám* miatt?

Az lesz a címe, hogy *És kész*. Eredetileg a *Bartók*-regény regényének indult, de aztán egész más irányt vett, más lett az az elképzelt író is, aki írja. Néha előfordul, hogy a regény hat vissza a valóságra.

Kit anya szült

Az elmúlt másfél év legelevenebb irodalmi vitája a sokszínű politikai költészet újraéledésével volt kapcsolatos. Ebbe az izgalmas közegbe érkezik Barta András második regénye, mely már címével is provokálja a vitában felmerült kérdéseket. Hiszen az „anyád” szó inkább a káromkodó, indulatos és épp ezzel eleve politizáló jelentésével jelenik meg a címben, és csak aztán az „édesanya” érzelmesebb jelentésével. De ez a kettősség nem véletlen, hiszen a szöveg aztán ugyanilyen arányban beszél indulatosan és érzelmesen az országról és az anyáról, merthogy ez a kettő ebben a könyvben tényleg ugyanazt jelenti, a szív ugyanazon helyét foglalja el.

A bizonytalan körvonalú történet voltaképp utópikus játék, politikai szatíra teli rengeteg vicces és abszurd és örült ötlettel, sok fantasztikus, néhol szürreális eseménydarabbal, esszészerű részletekkel vagy épp publicisztikus betoldásokkal. Az ebből fakadó káosz közepén állva csak annyi biztos, hogy valamikor a jövőben vagyunk, Budapesten, a „második pálinkaháború” után, melynek rettenetes következménye volt: elromlott az úgynevezett tér-idő kapu. Csupa furcsa figura tűnik fel közben, a hiba miatt sokan a múltból érkeznek és persze a Föld minden zugából – és már önmagában vicces jeleketeket szül. Például itt van Biberach, aki egyszerre főispán és topmenedzser, aztán Bózsike, az ellenzéket a dühös nonstoposok köré szervező vezér, és a regény főszereplője, XA20 WH, aki ugyanannak az ellenzéknek az egyik nagy reménysége. Közben jelen van a történetben maga Goethe és Teller Ede is, akik, mondjuk, egy bizonyos Mártikával vitatják meg néha a világ dolgait. Egyszerűen egy óriási karnevál a regény, dzsungel, melyben csak eltévedni lehet, de

amelyben nincsenek is utak és nincsenek határok sem, se az idő, se a tér nem az, se a morál, se a politikai korrektség nem az. Néhol arcpirítóan szemérmetlen és piszkos száju az elbeszélő, máshol költőien árnyalt, néhol vadul lázadó, máshol kisfiúsan hagyománytisztelő – de minden gesztusában ott a robbanás lehetősége, a provokáció vágya, a meglepő, a szokatlan, a különleges ígérete.

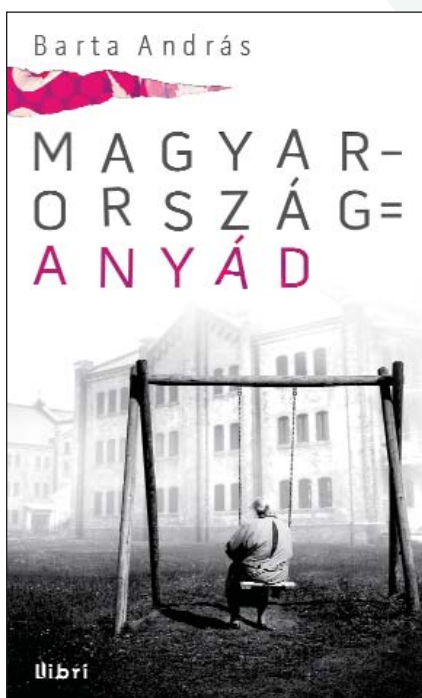
És ez nem csak a történetre igaz, ami ettől szándékoltan szétesik, de legalább szórakoztatón esik szét, hanem a nyelvre is. Esterházy Péter, neki is a nyolcvanas években írt prózái juthatnak eszünkbe: minden mondatban megcsillan valami az irodalom végtelenségéből, a magyar nyelv mélységéből, a nyelvi játékok kifogyhatatlanságából. Barta hatszáz oldalon keresztül igazolja, hogy olyan különleges nyelvi fantáziával rendelkezik, olyan szabadon képes

asszociálni és teremteni, mint a mai magyar irodalomban csak kevesen, közvetlen kortársai közül pedig talán senki.

A könyvet azonban az anyával kapcsolatos részek teszik igazán érdekessé és – bármilyen furcsa a fentiek után ezt a szót használni – széppé. Ha már Esterházyt említettem: talán ezt is tőle tanulta Barta, egészen pontosan *A szív segédigéi* című műből. Ott van valami hasonlóan katartikus élmény, az, hogy a szöveggel való játék, az arcunkba tölt intertextualitás látszólag ugyan fontosabb, mint az eltitkolt és elviccelt mondanivaló, az anya halálának kimondhatatlansága, a gyász megoszthatatlansága, de végül mégis csak ez, a komolyság marad felül. Barta Andrásnak most sikerül valami hasonlót megcsinálnia: a sok laza és pornográf kiszólás közben elmondani a még csak az ötvenes éveiben lévő anya szenvedésekkel teli halálát, az örület határáig pörgetett szöveggyártás és történetmesélés közben megmutatni, hogy az anya elvesztése milyen fájdalommal és aztán milyen hiányérzettel jár. És ezt épp az összekevert szövegvilágok kontrasztja mutatja fel – a durvalással szemben látszik igazán az érzékenység, és aztán ebből a túllépés ugyancsak fájdalmas kényszere. A petefészekrák elhatalmasodása, a kórházi hetek megaláztatása és aztán a temetés leírása megrendítő, a fiú zavart gyásza, a gyászba keveredő tudatalatti szexuális konnotációk pedig felkavarók.

De mindeközben végig kérdés az is, mit jelent a címbeli egyenlőségjel, Magyarország és az anya azonosítása. A két fő történetszaklat ez köti össze, mert az ország legtöbbször emberként említődik, emberi tulajdonságokkal telítődik. És ez fordítva is igaz: az anyához kapcsolódó érzések az anya-országhoz, a szülő-földhöz kapcsolódó

vegyes érzésekkel rokonok. Az anyával nehéz együtt élni, ahogy sokak szerint az országban is nehéz most élni, az anya hűséget követel, ahogy az ország is – és még folytathatnánk. Mondjuk, azzal, hogy az anya meghal – és ez ebben a logikában az ország jövőbeli halálát is jelenti. De talán mindennél jobban jelzi ezt a különös egybeíródást egy tipikusnak mondható részlet: „Édesanyám szerencsés: a rák nem fogyasztja le. Mert amennyit fogy a ráktól, a rák mindig akkorát nő benne, így marad egyensúlyban a tömege. Mikor ezt szóvá tettem, keserűen hörgött nevetés helyett, és azt mondta, »még ebből a százhuszból is lefogy-ni? hát nem volt nekem elég Trianon?«” Mert ezt tudja igazán a könyv: a tragédiát megéltén, de mégis ironikusan elmesélni. (Barta András: *Magyarország = anyád*. Libri Kiadó, 2013, 592 oldal, 3990 Ft)

Lehulló maszkok

Pintér Béla társulata, melynek darabjait ő írja, a *crème de la crème*-be tartozik, és töretlen népszerűségnek örvend mind a szakma, mind a nagyközönség körében. Magát Pintért viszont, legalábbis eddig, inkább tekintettük rendezőnek, színésznek és társulatvezetőnek, semmint írónak. Ebben közrejátszott alkotási módszere is: szövegeit nem elsősorban irodalmi, hanem színpadi műveknek tekintette, színházi működőképességük volt a legfontosabb a számára. Eddig tehát elodázhattuk, hogy drámaíróként is számba vegyük tehetségét, most azonban, a kötet megjelenésével, nem halaszthatjuk tovább a véleményformálást.

A szerző 18 darabjából 8 szerepel a kötetben, keletkezésük időrendi sorrendjében. A tartalomjegyzéket böngészve rögtön feltűnik, hogy hiányzik két emblemikus előadás, a *Parasztopera* és a *Gyévuska* „szövegkönyve” is. Nincs szó azonban semmiféle válogatási furcsaságról; a társulat színészeinek és dramaturgjának, egyben a könyv szerkesztőjének, Enyedi Évának *A drámaíró Pintér* című utószavából megtudhatjuk, hogy az a terv: az említett két munka „egy következő kötetben operalibrettóként, kottával vagy esetleg hangzó anyaggal együtt” jelenjen majd meg.

A bekerült darabok újabb és újabb témákat ölelnek fel: a kórházi dolgozók nemtörődömségétől a szekták működésmódjának modellezésén és a családon belüli erőszakon át a rasszizmusig jutunk; hogy aztán a színészek szakmai féltékenységétől az 1848/49-es forradalmon át ismét a kórházaknál kössünk ki. Pintér csupa olyan problémát dolgoz fel, ami nagyon is mai és friss, ugyanakkor mindezeket archaizálja, elemeli: énekszóval, kórrussal, népzenevel, népviselettel, szertartásokkal, maszkhasználattal.

Mint a fentebbiekből is látható, szereti keverni a beszédmódokat, az egymástól látszólag idegen színpadi elemeket. A stílustörés az egyik alapvető eszköze. Nála könnyedén elképzelhető egymás mellett a „Kákálin-Kákálin” című orosz népdal és egy boogie-woogie (*A sehova kapuja*), vagy Fidel Castro Stan és Pan társaságában (*Kórház – Bakony*). Nem finomkodik, erős, elsőre gyakran meglepő hatásokkal dolgozik. Szándékosan használ túlzásokat, sztereotípiákat, közhelyeket, nyelvi sablonokat. Ezért olvashatunk olyanokat, mint hogy „Minden lépcsőfok egy örök-kévalóságnak tűnt”, és ezért van, hogy a pesti szektás vagy homoszexuális, a székely meg alkoholista nála (*A sehova kapuja*). Kíváló a humorérzéke. És az igazán nagy truváj az, hogy, kerülve a vegytiszta fogalmazásmódot, a komoly témákról is tud humorral, de nem elbagatellizálón

beszélni. Magyar színházi alkotóknál elég ritka az ilyesfajta penge-élen táncolás. Kevesen tudják rajta kívül elérni, hogy ugyanazon a jeleneten egyszerre lehessen nevetni és sírni is. Pintérnél viszont ez az alapjárat. Így beszél például a nemzettudat eltorzulásáról, az orvosok nemtörődömségéről, a pedofiliáról vagy éppen a kirekesztésről.

Humora ráadásul sokrétű, nemcsak a szituációkban mutatkozik meg, hanem a jellemformálásban és a névadásban is. Gyakran használ beszélő neveket: a színikritikust Csóki Editnek (ennél áthallásosabb nevet szinte már ki sem lehetett volna találni), a bekattant szubrettet pedig

Sebzett Madárnak hívják (*Tündöklő középszer*). A legszebb példa azonban a *Szutyokban* található, és ez már több mint humor: az intézeti lány neve (Demján Rózsi) egyszerre játszik rá hazánk nap-szemüveges popsztárjára és az önmagát árvasorból milliommossá felküzdő vállalkozóra. Olykor rátesz még egy lapáttal Pintér, és szereplői az egyes kifejezések helyességén avagy helytelenségén lovagolnak – a maguk mérhetetlen kicsinyességével, az olvasó számára szórakoztatón. Például a *leöltözik* szón vitakoznak (*Kórház – Bakony*), a Louvre kiejtésén (*Kaisers TV, Ungarn*), vagy azon, a *nimfomán* vagy a *nimfomániás* a hibás jelző (*A démon gyermekei*).

És ott van még a nyelvjáráások imitálása is, ami szintén több Pintér-darab alapjellemezője. Talán a legtovább *A 42. hét* című darab fokozza ezt, melynek egyik felvidéki szereplője például azt mondja a férjének a *Twins Peaks*-ről és Lars von Trier *Birodalomjáról*: „Emlékezz

visszá ró, hogy azok is milyen mély, szofisztikált, műalkotások voltak...” Mindezek mellett jól szórakozhatunk a *Szutyok* vagy a *Tündöklő középszer* öniróniával teli „színház a színházban” jelenetein is. Túlás nélkül állítható, hogy Pintér Béla egy saját, senkiével össze nem téveszthető világot teremtett meg drámaiban. A realizmustól

messze elemelt, mégis ismerősnek tűnő figurái, akiknek az életét gyakran filmszerű, gyors váltásokkal ismerjük meg, újra meg újra „becsapnak minket”, mindig más derül ki róluk, mint amit elsőre sejtettünk volna. Pintér titka az, hogy be tud lesni a hétköznapi Maya-fátyla mögé, drámaiban megmutatva, hogy „Az első benyomás csak egy maszk, mely az idők során lehullik, s alatta a valódi arc egészen másként fest.”

Pintér Béla: Drámák.

Saxum Kiadó, 2013

363 oldal, 3950 Ft

Város üveglapok között

Tóth Krisztina Mnemoszünéje „nem alszik, sose pislog.” Emberöltőnyi időn átívelő budapesti képeslapjai történeti és szociografikus pontossággal idéznek meg korszakokat és nemzedékeket. Ha a 2011-es *Pixel* című, összefüggő történeteket alkotó szövegnél még bizonytalan műfaji besorolhatóságot volt szokás emlegetni, az idei Ünnepi Könyvhétre elkészülő, pontos nyelven megírt műről már elmondhatjuk, hogy valóban regénnyel van dolgunk.

Ugyan komoly, műfajon belüli előzménnyel a szerzői életművön belül nem számolhatunk, a történet magját adó cselekményszál már a szerző 2009-es, *Mozgó Világban* publikált *Idáig ért* című novellájában is olvasható volt. Az említett írásban szinte csak a főszereplők nevei mások, a cselekmény és a motívumok szinte ugyanazok: egy leborotvált hajú, intézetis kislány zsidó családhoz kerülése; egy gangos házban élő, szigorúan szerető néni és férje, valamint a náci által tönkretett lábú, szivarozó testvére; a konyhát kibérlő Czajka-fivérek – csak hogy néhány példát említsünk a valóban sűrű szövegből. (Elvétve különbségeket is találunk: a novellában szereplő kislány nagyon szépnek mondja magát, ellentétben a csenevész Verával.) A magát nagyepikává kinövő alaptörténet a regény legtökéletesebben megmunkált része.

A cselekményalapon kívül az akvárium metafora rendelkezik némi beágyazottsággal Tóth Krisztina szövegvilágában, amelyhez érdemes hozzáolvasni a *Homokavárium* című elbeszélést. A 2009-es, *Hazaviszlek, jó?* című kötetben olvasható elbeszélésben az akvárium naiv csodálata mellett a budapesti üvegterekbe zártság érzékeltetése is hangot kap. De korábbi, lírai darabok is segíthetnek, ha az akvárium-problematikában kívánunk elmerülni (ilyen például *Az éjjeli hal* című vers a *Porhó* kötetből).

A regény három egyenetlen elosztású részből áll. Az első rész Vera kislányának, Vicának Klárimamánál töltött idejébe és óvodai konfliktusaiba enged rövid betekintést, kevesebb mint negyven oldal terjedelemben; a második részben, mely a regényterjedelem felét teszi ki, Vera óvodásból házasságba nővé érkezik (csak hogy egy fő szálát említsünk, a rengeteg mellékszál mellett); a harmadikban pedig főként Vera házasságának aprón részletezett, gyomorforgató konfliktusaira látunk, és ebből fut majd ki a reményt alig hagyó regényvég. A második rész a legjobban megírt, a cselekményt és a karaktereket is legpontosabban ábrázoló fejezet, amely vélhetően önmagában is kitett

volna egy regényt, a túlírtág érzete nélkül. A regény karakterei izgalmasak, közülük is kiemelkedő a barna gyögcipős Edu megrajzolása. (Talán csak a harmadik fejezetben válik kicsit különössé a pacsirtai fordulat: kreatív lakberendező hajlamainak kibontakozása Edit néni halála után. Szintén nem könnyen kikövetkeztethető, hogy miért lesznek érzelmei a harmadik fejezetben, például Lali iránt, ha az előző kettőben apatikusnak volt ábrázolva.)

Azonban találunk zavaró ellentmondásokat is egy ábrázolt karakteren belül – nehéz a durva lelkűnek megismert Jóska bácsi motivációit megérteni: ha nem várta kislány érkezését, miért szereti meg nagyon hamar; miért veri kék-zöldre Verát, ha különben istenfélő ember; durvasága mellett hogyan lesz mégis a kelméboltban végtele-nül udvarias és finom, gavallér eladó. (Lali alakja szintén kérdéseket vethet fel.)

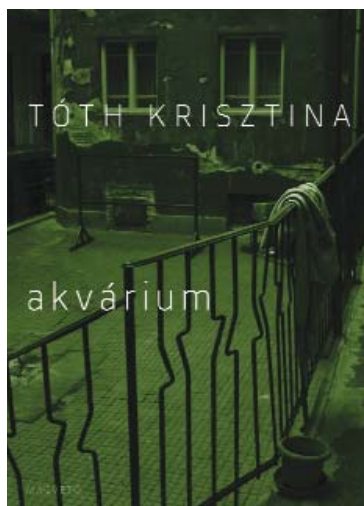
Vera figurája óvodásként és tinédzserként működik igazán, felnőttként a fő viszonyulása az undor és az idegrendszeri túlérzékenység, amik ugyan indokoltak a cselekmény szempontjából, mivel a végső neurotikus roham előkészítői. Az undorodó, férje halálát kívánó nő Németh László nőalakjaira emlékeztet.

A karakterek számossága okozhat még fejtörést, nem világos, hogy az összes beemelt alak szerepeltetése szükséges volt-e. Ezt azonban indokolhatja a ráközelítéssel – távolításos technika, amit Nádas Péter *Párhuzamos történeteiből* is ismerhetünk, amikor ugyanis eleinte homály fedi, hogy egy felbukkanó, jöttment szereplő milyen funkciót tölt be a történetben, és hogyan kapcsolódik a korábbi és későbbi szálakhoz.

Az *Akvárium* legfőbb erőssége a múltidézés, a holokauszt tragikus élményétől a Kádár-korszakig, pesti helyszínek térképszerű megjelölésével. A regény időbeli (de nem cselekménybeli) kiindulópontja 1953. (Ez Rákosi Mátyás július 13-i beszédének szövegbe emeléséből tudható.) Az '53 előtti időkből a mű egészére rátelepszik súlyával a holokauszt emléke, melynek élő szimbóluma Edu, egy

megvénült fiatal nő, aki nem képes újraalkotni életét, nem tud felnőtté vagy anyává válni. De emlékeztet és emlékezik, ahogyan a halottaival egy asztalhoz ülő, majd öngyilkosságot elkövető Gabi bácsi is. A Kádár-korszak csipketerítős, nejlönfüggönyös világában is képes teljes erővel felbukkanni a soha ki nem törölhető. Tóth Krisztina regény-akvárium-ban a halottak szelleme él tovább.

Tóth Krisztina: *Akvárium*.
Magvető Kiadó, 2013
328 oldal, 2392 Ft

FOTÓ: BACH MÁTE

Atlasz bírja

Pion István nevét a nagyközönség az első országos Slam Poetry Bajnokságon tanulta meg. A szerző bemutatkozó kötete ennél jóval több. A hivatalos adatok szerint 550 fiatal volt a költészetnap bemutatótokon, ez cáfolja a népszerű nézetet, hogy nem kell manapság a költészet. Verseidnek köze van a slamhez, de olvasni is jó őket. A két műfaj – átjárásokkal – kiegészíti egymást. Hogy látod? Én nem is kettő, hanem egészen egyszerűen csak egy új lírai műfajt látok ebben: az óda, az elégia, a himnusz és még sorolhatnám mi minden mellé szépen lassan beférkőzik a slam poetry is. Örülök, ha nem csupán én látom ezt így, és éppen ennek érdekében próbálkoztam meg azzal, hogy az eredetileg elmondásra szánt szövegeket beillesztettem a kötetbe. Nézzük meg együtt, hogy működnek-e leírva is. Egyébként pedig nyilván látok átjárást a beszéd és az írás között – ahogy valószínűleg mindenki, akit megtanítottak először beszélni, aztán írni.

Eredeti vagy megváltoztatott formában idézel – Adytól Party Nagygig –, különböző alkotóktól. Így őket is meghívod, mint a címben Atlaszt, hogy segítsenek elviselni a mondanivaló terhét?

Ráadásul véletlenül Kosztolányi kimaradt a kötet végén olvasható felsorolásból, pedig ezt a csodálatos rímpárt Simon Mártonon keresztül (talán éppen hangfalakat cipeltünk fel egy lépcsőn, és már eléggé fáradtan vonszoltam magam, amikor odabökte) áttételesem ugyan, de neki köszönhetem: *Atlasz – hanyatlász*. Mondhatom viszont, hogy az említett mesterek mondatai maradtak meg leginkább bennem, olyan idézetek ezek, amelyek mindennap eszembe jutnak, és tulajdonképpen segítenek is elviselni a mindennapokat, ezért úgy gondoltam, segítségemre lehetnek a kötet megalkotásában is.

Milyen erővonalak mentén szerkesztetted a négy fejezetet?

Igyekeztem jól elkülöníthető, mégis egymásra épülő egységeket alkotni, amiben nagyon sokan segítettek, de a szerkesztőm Péczely Dóra volt. Az első rész tulajdonképpen történelmi visszatekintés a rendszerváltást megelőző és a rendszerváltás körüli időkre, személyes és családi vonatkozásokkal, a másodikra leginkább a temetés szó illik, amivel eltemetem az első szakaszt, a harmadik rész középpontjában a folyamatos melléknévi igenevek állnak, jelezve a múlt és a jelen közötti átmenetet, a negyedik rész pedig egy családtörténeti epikus költemény, ami az egész kötet történetiségének hivatott megágyazni.

Fontos verseidben az önazonosság, az átmenetek, a küszöbélmény, de még az íróasztal helye is.

Az önazonosság kérdése különösen fontos, hiszen az életkoromból (is) adódóan még nem rendelkezem kiforrott személyiséggel, ezért fontosak az átmenetek és különösen a küszöbélmény, hogy valaminek éppen a határán vagyok, és ezt a határt most már erősen illenék

átlépni. Az íróasztal helye pedig azért fontos, mert gyermekkoromban, a szobámban konkrétan szemben ültem az anyai nagyszüleim házával, az íróasztal az előtt az ablak előtt állt, amin ha kinéztem, az őseimet láttam.

Nagyon tetszett a *Siránkozó* című versed a „röpködő nyomorult kis puttókkal”, a „nehéz fejű bazsarózsá”-val, az útra kelés motívumával. A hétköznapi és a kozmikus itt különösen összekapcsolódik.

Honnan táplálkozik ez a szemlélet?

Vonzódom a tudományokhoz, és ha csak laikus szinten is, de a szűk környezetből kiindulva fordulok a nagy egész felé, a szubatomi részecskéktől tart ez az utazás a Marsig és tovább. Ugyanez vonatkozik az emberi társadalomra is: az ember társas lény, ezért önmagán túl fontosak számára a többiek is. Legalábbis ezt szeretném hinni: hogy fontosak a többiek is, nem csak saját magunk.

A *Múlató* című versedben áthúzott szavakat találunk – mintha az áhítatos szavakat kihúznád.

Nem feltétlenül áhítatosak azok a szavak, amelyeket áthúztam, de igyekeztem úgy kiválogatni, hogy csupán néhány szó megváltoztatásával nyerjen teljesen új értelmet a szöveg. A szerelmes és a közérzeti líra között így próbáltam megteremteni valami kölcsönhatást.

Kedvenc verseim például az *Altató* („lehunyt a kis szemeit az újépitésű lakópark,...”) és az *Ébresztő*, („nézd, kávét hozott neked az Isten, ...”). Néhány vers végére odaírtad, hogy mikor és hol hangzott el. Mi ennek a jelentősége?

Olyan kis útjelző tábláknak szántam őket, mint Balassi a nótajelzéseket, azzal az apró különbséggel, hogy én a szövegek első elhangzásának idejét és helyét adtam meg, ezzel jelezve, hogy slam poetryről van szó.

A családtörténettel mintha a helyedet keresnéd.

Köszönöm, jól, szépen lassan kristályosodik előttem minden. A családtörténettel tulajdonképpen két korszakot zártam le: egy velem egyidős, huszonnyolc éves magánéleti, és egy tízéves szakmai korszakot. Előbbi esetén a kötet megszületésével egy időben sikerült nyitni egy újat, az irodalomban viszont még nem látom teljesen tisztán, hogy mi következik, egyelőre örülök, hogy lezártam ezt a munkát, de nem aggódom, inkább kiélvezem ezeket a pillanatokat.

A kötetzáró *Feltételek dalával* a jövőnek üzensz – ritka ez az emlékedettség a fiatal lírában. Tévednék?

Szeretném azt mondani, hogy tévedsz, de nem tudom. Viszont én itt egészen egyszerűen csak annyit tettem, hogy a múltból megpróbáltam felfejteni a jelent, végül pedig valami útravalót adni, hogy a jövő se haljon éhen. Ha ez egyszerre emelkedett és ritka hozzáállás, akkor csak remélni tudom, hogy nem maradok ezzel egyedül, és a ritkaság besűrűsödik, mint a jó puding. De felőlem lehet főzelék is.

Párhuzamos álmok dzsungele

A Székelykeresztúron élő Balázs K. Attilának, kit eddig lírikusként ismerhettünk, a Könyvhétre jelenik meg A zöld fotel lakója című prózakönyve a Fiatal Írók Szövetsége Hortus Conclusus sorozatában. Ennek apropóján beszélgettünk.

Több mint tíz éve versekkel jelentkezél, az első köteted is líra volt, most meg egy prózakötettel rukkolsz ki a Könyvhétre. Hogy van ez?

Az a fickó, aki először bennem megszólalt az irodalom hangján, az versben beszélt. Hosszú évekig csak verseket közöltem az irodalmi lapokban, de a versek „közeiben” azért születtek próza-próbálgatások is. Ezek egy fiók mélyén pihentek elég sokáig. A mostani könyvnek hozzávetőlegesen 25 százaléka ezekből a prózakezdeményekből állt össze. A versek után úgy éreztem, érdemes lesz ezeket a szövegdarabkákat előkotorni, kibővíteni, keretet adni nekik, könyvvé szervezni.

A zöld fotel lakója sajátosan ötvözi a tudatfolyam-típusú narrációt a klasszikus elbeszéléssel. Főszereplőd első gondolata az, hogy: „S egyébként is, ki az ördög az a James Joyce?” Nos, akkor hogy is állsz te James Joyce-szal, hát a klasszikus történetmondással?

A történet főhőse, C már az első mondataiban próbál leszámolni a tudatfolyammal, mint olyannal, ami az ő megírás előtt álló történetét illeti. Amit ő ír, az a klasszikus elbeszéléshöz hasonlít a leginkább. Talán haragszik picit Joyce-ra, hogy lelőtt minden poént, ami a tudatfolyammal kapcsolatos. Én magam néhányszor nekiugrottam az Ulyssesnek, de töredelmesen meg kell vallanom, hogy sosem értem a végére.

Műfaji meghatározás helyett (vagy gyanánt) az áll: „kiadó történet(ek). Mi áll ennek hátterében?

A könyvben is megjelenik egyik helyen, hogy C a választani kényyszerülő embert úgy képzei el, mint olyan valakit, aki egy szoba közepén ül, körben ajtók vannak, mögöttük különböző történetekkel. Az ember vagy felkel, és belép a kiválasztott ajtókon, vagy ott marad a helyén, és képzeleg, hogy esetleg mi lehet az ajtók mögött. C a különböző történeteit össze szeretné gyűjteni, dobozokba szeretné zárni, elraktározni azokat, majd kiírni egy táblára a ház falára: „Kiadó történetek ltd.” Arra is gondoltam, ez legyen a főcím, de aztán jobbnak tűnt A zöld fotel lakója – így a műfaji kérdés is le van tudva. Mert egyébként mit írhattunk volna? (Kis)regény? Ez olyan megfoghatatlan.

Posztmodern technikával dolgozol: a főszereplő, C, kigondol egy történetet, miközben éli a sajátját, hogy a végén a kigondolt történet a saját életének valóságává váljék. Tényleg ennyire átválthatók, relatívak a valóságok?

Ahogy C életében (életeiben?) a körök egyre szűkülnek, úgy válik minden fantázia, minden elképzelt vagy megtörtént eset a megélt valóság szerves részévé. Ő nem tudja azt, amit mi tudunk a történet végén: az ő realitási szétsziklanak az időkben, míg ő tulajdonképpen fizikailag soha el sem mozdul, csak egy zöld fotelben roskad a saját origója, nullpontja irányába.

Mi a helyzet ezzel a zöld fotellel? A magányt, a kontemplációt lehetőségét biztosítja, ugyanakkor kapcsolatok létrejöttében is fontos szerepet játszik...

Vannak emberek, akik nem is tudják, hogy van valahol egy zöld fotel fenntartva a részükre is. Persze a kontempláció és a magányba vonultság kissé fel van nagyítva, el van torzítva a könyvben, de az a zöld fotel ott figyel minden gondolkodó, teljes életet élő ember mindennapjainak a hátterében. Mert mindennek meg kell adni, ami jár. A szellemnek is, a testnek is. Mert a báb nem engedheti el beérési idő előtt a lepkét.

Visszatérő motívum a töredékesség: C azzal küszködik, hogy az általa megírt, összefüggéstelen szövegdarabokat egybe kovácsolja. Ugyanilyen szétfolyónak tűnik az élete is...

A könyv töredékessége valószínűleg az én saját alkatomból fakad. Úgy vélem, inkább a líra irányában üzemel jobban az agyam: egy prózai mű megírását sem tudom úgy elkövetni, mint egy vérprofí prózaíró, aki leül, és „izomból” megír naponta egy fejezetet. Nekem ez nem megy. Csak töredékeket, történet-foszlányokat gyártok – olyanokat, amilyenekkel életünk is tele van. Remélem azonban, hogy a sokszor összefüggéstelennek tűnő szövegdarabkák valahol mégiscsak találkoznak, és egységes egészet alkotnak. Már amennyire egységes egészből beszélhetünk manapság.

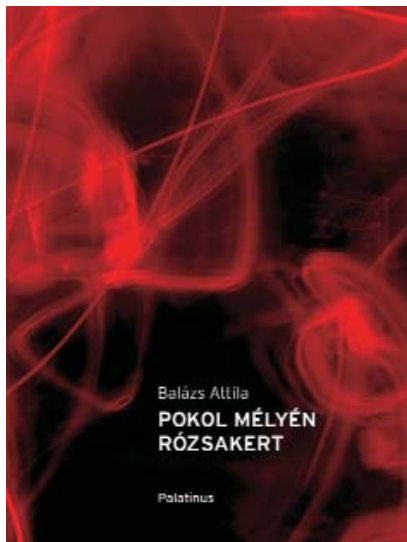
A történet a történetben egy festőről szól. Van ennek köze ahhoz, hogy olykor te is szoktál festeni?

Nagy valószínűséggel a történetnek köze van a festészet iránti vonzalmamhoz. A kupolában ragadt festő gondolata már rég ott van az agyamban. Én amúgy nem festékekkel meg ecsetekkel, hanem ceruzával és szénrel próbálkoztam, ami a képzőművészeteket illeti, persze csak nagyon amatőr szinten.

A festő egy misztikus történet. És egyre inkább azzá válik a C-jé is. Amolyan mágikusan realitává. Miért szakad el ennyire a hétköznapi keretektől induló történet a valóságtól?

C haldoklik. Egyre jobban elveszíti realitástudatát, ahogy a történet előrehalad, s ahogy egyre homályosabb lesz a valóság. A kérdés végül úgy tevődik fel, hogy mennyire fontos az, hogy ezek az álmok/történetek lejegyződnek-e vagy sem, mennyire számítanak egy átlagos ember álmai a párhuzamos álmok rettenetes dzsungelében. A test halálával amúgy is szétesnek, mint üveggyöngyök, az egyes emlékhalmazok.

Elnyomók és fölszabadítók

Történt, hogy 2009. április 16-án a Santa Cruz-i Las Américas szállóban kommandósok (rendőrök-katonák?) tűzharcba keveredtek a vendégek kisebb csoportjával és ártalmatlanná tették a (veszélyes?) bandát: Rózsa Flores Eduárd, Magyarosi Árpád és Martyn Dwyer életét veszítette a rajtaütésben(?), Mario Tadic megúsztta, akárcsak Tóásó Előd, akit Bolívia perbe fogott az államelnök ellen tervezett merénylet gyanújával, de mindmáig se érdemi tárgyalás nem zajlott, ítélet nem született ügyében. Egyik napról a másikra feledésbe merülő újsághír csupán, annyival több, hogy az áldozatok és az őrizetbe vettek felett illetékes európai kormányok komoly figyelmet szenteltek az ügynek. Nem különben Balázs Attila, aki sajátos műfaj keretében bont ki történetet az újsághírből.

Ha ennyi lenne az egész! De nem ennyi: a *Pokol mélyén rózsakert* című művében visszanyúl egészen a *Cunniculus* című regényének posztdokumentarista fikciójához, a *Kinek Észak, kinek Dél* Balkán-regénye dokumentáris bázisra építkezéséhez, és ebben a művében a posztdokumentarizmus és a dokumentum-fikció közelebbről szabályozatlan műfajának saját változatát igyekszik poétikai elvként megfogalmazni. A dokumentált tényeket fontos sarokköveknek tekinti a narráció során, ezek kiemelt, megkerülhetetlen helyet töltenek be a szövegben. Csakhogy Bolívia messze esik Budapestről, a szerző nem rohanhat Dél-Amerikába, amint egy adat vagy tény pontosítására támad igénye: a tényekről szóló értesülései másodkézből, internetről, online sajtóból származnak, de van közvetlenül és közvetetten megszólaló szereplője is a műnek, így a szerző bátran sétál a valós és képzelt, a dokumentum és a fikció mezsgyéjén.

Arra viszont kimondottan ügyel, hogy művét ne tényregényként olvassák, ehhez remek elidegenítő eljárásokat dolgozott ki, barokkosan terjengős, szellemes közbevetéseket, önreflexív mini tirádákat, amelyek folyamatosan emlékeztetnek a szerzői koncepcióra, miszerint amit ő regényként írt le, lehet valóság is, fikció is, vagy a kettő ötvözte, ráadásul ez utóbbi föltételezés is két irányba szakadhat: az sem biztos, hogy a szerző színezte ki a tárgyilagos elemeket szórakoztató-elgondolkoztató prózája írása közben, vagy eleve ilyen színre ápolva kapta forrásaiból. Nem csoda, hiszen Dél-Amerika a mágikus realizmus hazája, és Balázs Attila szövegébe belopakodik ez az irodalom, olykor hangulatként, olykor Borges és Mario Vargas Llosa megszólaltatásával. Ami önkéntelenül adódik, hiszen a történetet elindító Eduardo Rózsa Flores maga is kacérkodik a költészettel – eléggé dilettáns módon. A bolíviai születésű férfi színes egyéniségét tükrözi, hogy volt KISZ-titkár, alapító tagja volt a Magyar Zsidó Kulturális Egyesületnek, közben Isa Omar néven alelnöke a Magyar Iszlám Közösségnek.

Balázs Attila könyvének szövege sok irányba kanyarog, dokumentumokat lebegtet meg, fantáziát tényként, tényeket fantáziaként mutat föl, hogy végül egyetlen mederbe terelődve ábrázolja Che Guevara, Rózsa Flores és Bolívia hármasságának sorsszerű egymásra vetülését, szó szerint: „...ha nincs Che Guevara, nincs Eduardo Rózsa Flores.”

A könyv ugyan magyarázatot keres Flores tetteire és végzetére, ennek érdekében a történet fősodrától messze kalandozó, majd az elbeszélés értelmezése során hasznosítható hordalékkal visszatérő kitérőket tesz az elnyomók és fölszabadítók népes arcképcsarnokában. Ez a mű voltaképpen üzenete is. Néhány ember számunkra ismeretlen indítatásból otthagytta fogát és ki tudja még micsodáját egy országban Dél-Amerika legszegényebb vidékén, ahol halálbüntetés nem létezik, de a forradalmárok valahogy soha nem éltek túl akcióikat. Rózsa, Magyarosi, Tóásó mindössze ürgy Balázs Attila számára, hogy részletesen beszéljen Dél-Amerika és a demokrácia dicstelen múltjának történetéről. Megalapozottan és szemléletesen.

Maga a műfaj, amire éppen nem találunk nevet, önmagában érdekes. Posztdokumentáris-fikciós-dokumentáris próza. Egyszerre markol a múltból, el egészen a prekolumbián kortól a regényírás idejéig, ami persze problémákat vet föl a mű jelenidejűségét illetően, hiszen a megírás során a mű élő és dokumentálásra érdemesült szereplővel a regénytérből beláthatatlan események történtek, Hugo Chávez venezuelai elnök például a szövegben még reményteljesen néz a küszöbön álló választások elé, mire a könyv az olvasók elé került, csupán bebalzsamozott tetem. Az idő átrobogott a történeleken, részben ettől lesz Balázs Attila műve posztdokumentarista alkotássá.

Balázs Attila: *Pokol mélyén rózsakert*

Palatinus Kiadó, 2013

270 oldal, 3040 Ft

Ha képes hű maradni önmagához

Minden kezdet című, az Ünnepi Könyvhét alkalmából megjelenő köteted klasszikus beavatódás-regény, a vonzás szabályait rögzíti, az emberi vonzalom természetéről szól. Hogyan találtál a témára? Egy meglett, sokat látott író számára miért érdekes a nyeretlen, húszéves Azrael ügyetlenkedése, útkeresése; törekvése, hogy Gréta combjai közé jusson?

A nyitó mondattal maximálisan egyetértek. Abban is van valami megnyugtató, hogy a fiatalabbak szerint is „meglettem”, sőt „megvagyok”, ami az önazonosságom miatt sem elhanyagolható körülmény. Ha a kérdés hangnemében akarnék válaszolni arra, hogyan találtam a témára, könnyen kiszaladna a számon: A téma az ágyon hever. De annál, hogy egy húszéves fiatalember milyen viszontagságokon megy át, amíg egy Gréta nevű gyönyörű nő combjai közt landol, sokkal többről van szó. Legalábbis a regényt illetően ez a tévképzetem.

A versek, a műfordítások, a Parnasszus folyóirat konstans szerkesztési kötetelmei, a tanítás és külföldi útjaim mellett régóta masszívan készülök egy regény, vagy inkább regény-sorozat megírására. Ha nem vigyázok, és egyszer elkészülne, egy közös biztosan lesz/lehet bennük: a főhős, akit te, mondjuk így, kedvesen, nyeretlen, ügyetlenkedő csávóként aposztrofálsz. Számomra ez a bibliai hangulatú névvel megjelölt fiú persze valami egészen más. Ő a tisztaság archetípusa. A megrontás-előtti emberé. Az ő világról vallott felfogását a bízalom tartja egyben. Igent már tud mondani, a nemet még meg kell tanulnia. Olyan fiú ő, aki többet is adna, mint amije van, ha volna kinek. Olyan fiú, akinek mindig szüksége lesz valakire, aki érzi azt, amit ő, és tudja azt, amit ő nem. Azrael az én lehetőségem annak elbeszélésére, hogy az ember nem lesz szükségképpen gonosz a körülmények és saját gyengesége nyomására.

Minden ízében mai történet Kővár Azraelé – ez nem egy konfessziós mű. Miközben érdekes lehet (az is), hogy te magad hogyan találkoztál a testi-lelki felnőtté válással? Megvan még? Az emlék, az élmény.

A magam idevágó élményeit elég bőven dokumentáltam már az első versesköteteimben. Két tematikus verseskötetet is szenteltem a férfi-nő kapcsolatnak, a Stendhal nemesen eufemizáló kifejezésével

szerelmi szenvedélynek; 1990-ben volt *A nők és a költészet*, 2008-ban az *Erotikon*. Egyetemi éveimről pedig *Mennyei egyetem* címmel annak idején egy regény is született, ami tavaly érte meg a harmadik kiadást, és ebben a tanévben a középiskolások Arany János irodalmi versenyének egyik kötelező olvasmánya lett – az illegális

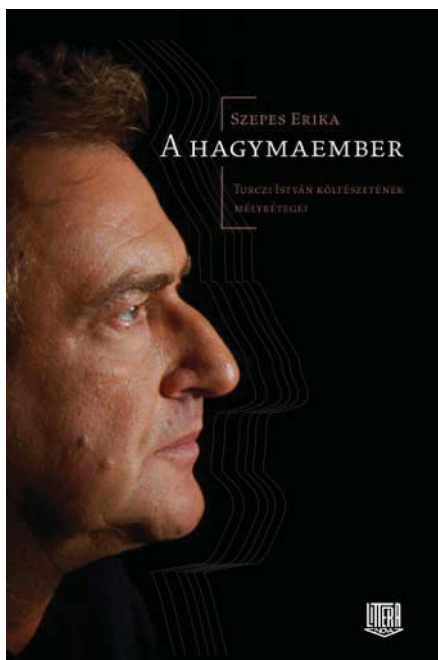
internetes letöltések szép számából ítélve nem is visszhangtalanul.

Ebben a mostani regényben valóban nem lehet vallomásos én-regényről, „kulcs-regény”-ről beszélni. Azrael nem az, aki én voltam, az még kevésbé, aki vagyok, hanem talán az, amilyenek most látom, hogy válhatna egy mindenkori húszéves, ha képes hű maradni önmagához. Korán magára maradt ez a fiú: a szület elváltak, és külföldön kezdtek új életet. Középiskolásként a nagyanyja nevelte, ő azonban hirtelen meghalt, és a fiú egyedül vág neki a nagybetűsnek. A regény kezdetekor egyszerre két nagy pillanat érkezik el az életében – felvették az egyetemre, és húsz éves lesz. De mihez kezdjen egyedül ekkora szabadsággal? A családot már jóval korábban faképnél hagyó nővére hívására egy eldugott hegyi kastélyszállóba indul, hogy együtt töltsék a nyarat, és ne mellékesen recepciósként némi pénzt keressen a tanulmányaihoz. Mai történet, elfogadom, ugyanúgy mai, mint az *Antigoné*, a *Don Quijote*, az *Érzelmes utazások* vagy a *Törless iskolaévei*.

Jól látható, hogy a Minden kezdet nyelvi tétje a szentenciák, a (kicsavart, áttért, újraalkotott) frazémák állandó visszaforgatása. Elképesztő mennyiségű bölcsesség, szellemesség, vicces felismerés

örvénylik a regényben, a szöveg negyede direktben landol majd az idézet.hu-n. Gyűjtötted, vagy ennyi sűrített okosságot mozgatsz te magad is az élőnyelvben?

Ebből a szempontból az elődök nyomdokain járok Rabelais-től Móricz Zsigmondig, hisz nagy jegyzetelő volnék magam is. Tíz elolvasott könyvlapra minimum egy jegyzetoldal jut, ötlet-gyomok, szófordulatok, gondolat-kísérletek, vagy csak a tiszteletadás sercintései.

„Turczai István költői pályáját masszívan növekvő szakmai figyelem kíséri: tíz év alatt három válogatott verseskötet; Kabdebó Lóránt róla szóló kismonográfiája; tudományos konferencia műveiről az Írószövetségben; ebből tanulmánykötet huszonegy elismert szakember tollából; önálló verseskötetek külföldön; most pedig a szerző munkásságát mélységében ismerő Szepes Erika összegyűjtött tanulmányai. Nincsenek véletlenek.”

Balázs Tibor

Ehhez jön még, hogy az ember idővel képessé válik frappáns történetek, direkt olvasói vagy hallgatói hatást kiváltó, szentenciaszerű kifejezések animálására és mozgatására a lefagyott memóriájában is.

A regény legelevenebb figurája Maxi, az úszómester és válsólimpikon, aki szerint a világot a *Bd meg és uralkodj!* elv irányítja. Ez az elgondolás a férfi-nő viszonyt küzdelemnek tételezi. A regény többféle választ is kínál, de most a sajátodra volnék kíváncsi: mi csoda a férfi-nő együttállás? Egyénnek feszülő, versengő erő? Komplementer lélektársak egymásra találása?**

Ha közelebbről megnézzük, mondjuk Az ember tragédiájának férfi-nő ábrázolását, akkor elég világosan kiderül, hogy Madách, és az általa említett Maxi felfogása férfi-nő (v)iszony témában egy töről fakad, és vajmi keveset változott két évszázad alatt. Ádám az összes szín főszereplője, előremutató, pozitív személyiség, a jelleme jól megformált, felismeri kora hibáit, és képes nagy egészben gondolkodni. Felfogása szerint a nő feladata a szépség és harmónia megteremtése az általa megálmodott és uralt férfivilágban. Míg Éva csupán vázlatosan megrajzolt mellékalak, hol pozitív, hol negatív tulajdonságokkal felruházva. Madách láthatóan kevesebbet tud róla, mint szeretne, és ezért több színben kínozan fesszeng, amikor Évát hitelesen próbálja megszólaltatni. Jellemző a prágai szín, amelyben Kepler így beszél feleségéről: „Minő csodálatos kevercse rossz s nemesnek // A nő, méregből s mézből összeszűrve / Mégis miért vonz? Mert a jó sajátja, / Míg bűne a koré, mely szülte őt.” Lám, Kepler-Madách felmenti a csapodár fe-

leséget, aki a kor és a körülmények áldozatává válik. Az elvárshorizont ugyan jócskán kitágult azóta, a nemi szerepek és azok társadalmi megítélése is megváltozott, de megmaradt a patriarchális eszmerendszer. Az egyenjogúságot hirdető, de alávetettséget gyakorló apaközpontú társadalom észjárása egyazon srófra járt Madách idejében, Németh László vagy Móricz Zsigmond hőseinél, és az én Maxi nevű úszómesterem, vagy az Azrael nővérét birtokló Vezér esetében.

Dramaturgiai csúcspontján nemcsak a regény, de annak főhőse is a csúcsra jut, Gréta ölén, egy nagyon türelmes fejezetben. Az élő irodalomban (a szövegekben, mármint) rengeteg a szex, de főleg annak beteges, ferde, kényszeres változatait emelik az alkotók műveikbe. Ezt itt más, tiszta, egészséges, miközben kicsit sem emelkedett – olvasóként is üdítő. Hogyan viszonyulsz az irodalmi szexhez, az irodalom testábrázolási gyakorlatához?

A „testgyakorlás” nem erőssége literatúránknak. Igaza van Nádas Péternek: valóban „nincs középút az obszcenitás és a hallgatás között.” Illetve most már van, de ezt ne én mondjam ki, hanem majd a könyv kapcsán a témát kitartóan feszegető kritikusok. Azt, hogy a mi irodalmunk túlságosan szemérmes, már annyian leírták, ne ragozzuk tovább. Vallási és erkölcsi szokásaink valószínűleg szemérmesebb kultúrát hoztak létre, mint pl. a latinoké. Azért van nekünk egy Janus Pannoniusunk, aki Guerino iskolájában már süvölvény korában pajzánabbnál pajzánabb epigrammákban lelte örömet; Balassink, aki személyes bátorságról adva tanúbizonyságot, örömlányokhoz is írt verseket, nem csak a meghódítandó nagyságosokhoz; Csokonaink,

akinek diákos vaskossága és rokkoló szertelensége nélkül szegényebb volna irodalmunk. És folytathatnánk a sort Verseyhy Ferenc apácás versezeteitől Löwy Árpád „disznólkodásaiig”, Csáth Géza naplójától Weöres Sándor Psychéjéig és tovább. Ám ettől a tény még tény marad, ti. irodalmunkban a nemek közötti vagy nemeken belüli szexuális konfliktusok jobbára burkoltan, elfojtva vagy eufemizálva jelentek meg egészen a kilencvenes évek kopulációs bummjáig.

Valójában az előző kérdés folytatása: Sokan leírták a jelenséget, és tényleg látjuk is, az utóbbi évtized az új szemérmesség időszaka volt, a kilencvenes évek nagyon direkt testisége után az olvasók (főleg a fiatal olvasók) elfordultak mindentől, amiben szexualitás ábrázolódik, nem, hanem így: amiben testi szerelem ábrázolódik. Ebben az időszakban csak olyan könyvek lehettek nagyon sikeresek, amelyek hazudnak a testről (elhallgatnak), és így hazudnak az emberi természetről is. Szerinted miért tér vissza újra és újra a prűdéria, a gátlás, a testhez kapcsolódó tabuk?

A korábbi kérdésedben kicsillagoztad azt az egyszerű, szép, ősi és közkeletű szót, hogy baszd meg. Mi ez, ha nem a szerkesztői prűdéria megnyilvánulása, a régi tabuk kényszeres továbbélése?! A kérdésben elfektetett sommás megállapításokkal is bajom van: először is, sokféle könyv lett siker az elmúlt másfél évtizedben; volt köztük szókimondó, voltak visszafogottabbak. Nem hinném, hogy hazudtak volna, legfeljebb a szexualitás mint narratív téma mellékesen volt csak jelen az írásaikban. A hús poétikája, ez a végletesen szenvedélyes, tabukat és határokat döntőgető, sokszor parodisztikus-önlefokozó tartományokban mozgó, fragmentált nyelvezet nem vált sajátjukká, vagy nem tudtak vele mit kezdeni. Ne felejtjük, ha az erotika-obszcenitás megjelenését modern kori irodalmunkban a már korábban rögzült társadalmi-irodalmi hierarchiák elleni stratégiaként értelmezzük, akkor olyan műveknek is meg kellett/kell születniük, amelyek elvetik ezt a felfogást, és a hagyomány továbbírásában látják a fejlődés számukra üdvöztető útját.

A Minden kezdet helyszíne egy kastélyszálló, ideje (jórészt) egy nyár. Üveggömb a világban, egy zárt ökoszisztéma. Szereplőid nem mind értik meg, de olvasójával az író megérteti a nagy igazságtalanságot: ami a kastélyszállóban történt, az csak ott érvényes, és csak arra a nyárra. Sokszor találkoztál olyannal, hogy valamit általános érvényűnek gondoltál, de kiderült, hogy nem az, hogy csak bizonyos helyen-időben igaz?

Aki nem zárkózik el a közösségi lét rejtett örömei és nyilvánvaló buktatói elől, valamint maszk nélkül, nyitott szemmel, saját tűréshatárait ismerve járkal a világban, az előbb-utóbb mind találkozik a kérdésben foglalt egyedi-általános problematikával. Ez lehet egy helyszín (mint a kastélyszálló), tartós vagy pillanatnyi helyzet (háború, katasztrófa) ugyanúgy, mint a pszichében, a belső térben lejátszódó másik valóság ütköztetése a külső valósággal. Ám attól, hogy hő-sünk megérti e „kettős könyvelés” fontosságát, még nem biztos, hogy meg is találja a járható utat a boldoguláshoz avagy a boldogsághoz. Ahogy Freud mester írta: „Annak szándékát, hogy az ember boldog legyen, a Teremtés terve nem tartalmazza.”

A regényt három idézet vezeti be, Madách, Nádás és Thomas Bernhard. Magyarázatot igényel, miért. Főleg Madách halálangyala, aki nevet adott főhősödnek is.

Vagyuk sorra, mert mindegyik egyformán fontos magában, és összeolvasva is. „Nézz fel, im én Azrael vagyok”, írja a költőként alig ismert Madách szép Azrael-versében. A héber eredetű név jelentése: akit az Isten megsegít. Azrael a zsidó és iszlám vallási mitológiák védőangyala. Elsődleges feladata, hogy átsegítse az emberi lelkeket a fizikai megsemmisülésen, és vigaszt nyújtson, utat mutasson az itt maradtoknak. Egy későbbi regényfolyam kifizására is gondolva, a név erős érzelmi holdudvarát is figyelembe véve választottam főhősömnek ezt a különös nevet. Fontos, hogy Madách is képbe került így, amióta olvasok irodalmat, kötődöm az ő szimbolikus-allegorikus világszemléletéhez.

Nádás Pétert az *Emlékiratok könyve* óta a modern próza egyik legjelentősebb alkotójaként tisztetem. Regényem írása közben úgy alakult, hogy több fejezetet is újraolvastam a Párhuzamos történetek egyszerre bámulatba és zavarba ejtő magánuniverzumából. És egyszer csak az egyik hosszan kanyargó mondat közepén rábukkantam arra, hogy „milyen kezdet az, aminek van határa”, és nem volt mese, tudtam, hogy nekem üzen.

Végül a II. világháború utáni német nyelvű irodalom zsenijétől, Thomas Bernhard-tól idézek, ami így hangzik: „Ha egész életünk során minden kérdésünkre válaszolnának, a végén mégse jutnánk messzebbre, mint anélkül.” Hogy mi van ebben az idézetben? Az a pátosztalan felismerés, az a keserű tisztánlátás, és sohasem hamis valóságismeret, amely csak egy olyan út végén ragyoghat fel, amelyre Bernhard vállalkozott, és amerre terelni igyekszem a most még csak húszéves Azraelt.

ÉLET ÉS

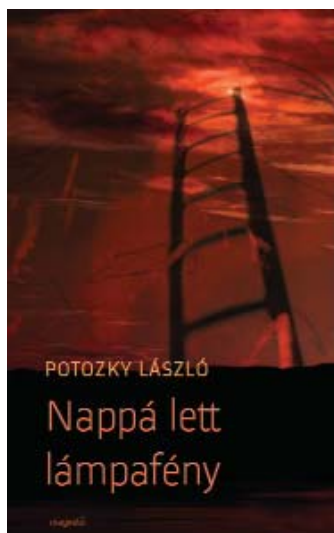
IRODALOM

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

AMI A CÍME.
Megjelenik minden pénteken!
Keresse az újságárusoknál
vagy fizessen elő!

Kedvezményes előfizetési díj 1 évre 18 000 Ft
Megrendelhető a szerkesztőségben
(1089 Bp., Rezső tér 15.)
Telefon: 210-5149, 210-5159
Fax: 303-9241, e-mail: es@es.hu

„Tenyérnyi égcserepek”

Manapság szinte képtelenség irodalmat úgy olvasni, hogy az ember ne kételyekkel venné szemügyre a neki felkínált műveket. Másoktól is gyakran hallom, hogy fenntartásokkal olvasnak. Ez persze nem azt jelenti, hogy nem tudok örülni, ha néha gyöngyszemre bukkanok, éppenséggel végtelenül boldoggá tesz, ha végre egy-egy remekbe szabott művet találok. Látványos nemzedékváltás zajlik az irodalomban is, ám ez sajnos gyakran látványos kudarcokkal jár. Mondanom sem kell, örvendetes ez a változás, kritikusai szemmel azonban van egy elviselhetetlenségig bosszantó jelenség: a fiatal szerzők úgy írnak, mintha öelöttük még alig vagy egyáltalán nem írtak volna semmit, mintha egyszerűen nem létezne se magyar, még kevésbé világirodalom. Olvasás előtt, közben és után gyakran gondolok arra, hogy nemcsak az irodalomban, de minden művészeti ágban annyira végigzongoráztak már minden lehetőséget, hogy író legyen a talpán, aki valami merőben újjal tud előállni.

Potozky László új novelláskötetében ugyan nem áll elő valami merőben újjal, viszont rendkívül megnyugtató, hogy minden sora arról tanúskodik, jól ismeri a magyar és a világirodalmat, tisztában van a hazai és külföldi próza csúcsteljesítményeivel, egyszerűval tudja, mi fán terem az írásművészet. Három ciklusból álló kötetének egyik legjobb darabja a *Kiképzés*, amelyben kitűnően rajzolja meg egy kitálat mester alakját. Tetszik az a késleltetés, hogy sokat kell várnia és túrnie a főhősnek, és bizony jó néhány liter töménytet meg kell innia iszákos mesterével együtt, mire az öreg hajlandó beavatni őt a titokba, s az is jó, hogy Potozky az olvasóval szemben kellően udvarias, nem mismásolja el a lényegét, a mester tényleg mester, s megfelelő formába öntve átadja tanítványának a tudását. A fiatal és az öreg író szépen kiballag a tengerpartra, aztán a mester hirtelen megáll, és azt mondja: „... itt jó lesz... ez lesz a te műhelyed... papírod most a főveny, a tenger hullámozása pedig a mértéktartásban lesz segítségredre... karcold bele a nedves homokba, ami eszedbe jut, és hagyjad, hadd mossza el a víz. Majd ismét írd le ugyanazt, ezúttal azonban tömörebben, aztán várd ki, míg a hullámok ezt is megcenzúrázzák. És így tovább, egészen addig, amíg minden szó a helyére nem kerül, s ha a víz már nem tudja nyomtalanul leradírozni a mondataid, talán érnek is valamit. És csak nyugodtan. Időd, mint a tenger” - nevei el magát a mester, és magára hagyja a tanoncot, hadd lászon munkához.

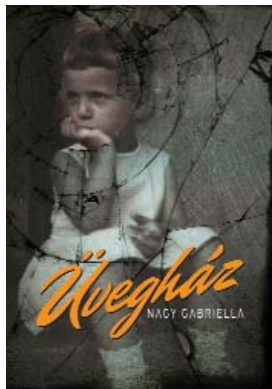
Ennél megfoghatóbb és megkapóbb példát aligha lehetne felhozni arra, hogy a nemzedékváltás külső történéseivel egyetemben annak belső folyamatai miként zajlanak le egy alkotó fejében. S hogy mit tanult még meg a nagyoktól Potozky? Láthatólag mindent vagy majdnem mindent. Magabiztosan beszéli az irodalom nyelvét, széles eszköztárral dolgozik a parányi részletek kifinomult leírásától az abszurd ötleteken át a könnyed ironiáig, s többnyire – bár nem mindig – elkerüli a túlzott irodalmiság csapdáját is. Egyszerűen képes

a természetesség erejével hatni. Amivel azonban adós marad, az a teljesen egyedi és utánozhatatlan hang, stílus és világ, vagyis a védjegy, amely szükségképpen minden jelentős író minden mondatán ott virít. Potozky számomra olyan szerző benyomását kelti, akire még túl nagy hatással vannak az olvasmányélményei. Még nem tudja megírni azt, amit csak ő tud megírni, senki más. Erre egészen konkrét példa a *Gátépítők balladája*, amely érzésem szerint nagyrészt Csáth Géza hatását viseli magán: könnyen tekinthető az *Anyagylkosok* halvány másának. A hiány sajnos abban is megmutatkozik, hogy egy-egy novella alapötlete nem erőteljes, vagy ha jó is az alapötlet, nem sikerül kibontani. Ilyen például rögtön az első darab, a *Csendélet a bányatónál* vagy *Az ég szerelme*. Ez utóbbi azzal az abszurd tüneménnyel kezdődik, hogy az Avar utca felett leszakad egy darab az égből, de aztán ez a furcsaság további meglepetéseket nem hoz. Nagy várakozással kezdtem olvasni *A csirke* című darabot. A nyitó mondat telitalálat. „A beteg galamb egy pinceablakban várta a halált.” Erre a mondatra akár nagyszabású novellapályázatot is ki lehetne hirdetni, hogy a vállalkozó szelleműek eme kezdeményből kerekítsenek ki művet. Potozky sajnos a maga megszabta magas indítást nem tudta fokozni, pedig milyen jó volna, ha további magasságokba tudott volna lendülni egészen a tetőpontig. Potozkynek egyébként nagy erénye, hogy képes állatok bőrébe bújni, például hosszú oldalakon át tud tökéletesen azonosulni egy macskával a *Mi minden fér az esőbe?* című darabban, ezért is kár, hogy a beteg galambbal való együttérző azonosulása csak részben sikerül. Ellenben a kötet utolsó, *Indiánok tankok ellen* című darabjában egy félbemaradt kézirat alakját is képes magára öltetni, és eleven kéziratként monologizálni, ami azt mutatja, képzelete van olyan szabad, hogy nem riad meg a realitás legszigorúbb határaitól sem.

Potozky László: *Nappá lett lámpafény*
Magvető Kiadó, 2013

Élménykaloda Ki idomít ki?

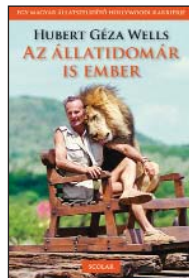
Mikor a hétköznapi nagyívű mesélésai közben elhangzik a harsány és mindent megmagyarázó közbevetés, „kérem, az én életem kész regény”, az érzékenyebbje egyből összerendez, és óhatatlanul a gyors távozáson töri a fejét. A menekülésnek persze van egy másik módszere is: az ember magában jót nevet a veszedelmes közhely hallatán. De mit tehet az ember, ha valaki nem pusztán könnyelműen dobál-

zik ezzel a kijelentéssel, hanem be is váltja „fenyegetését”? Vagyis ha valóban regényt ír az életéből, sőt kiadót is talál hozzá, amely publikálja? Rettenetes kutyaszorító ez egy kritikus számára. Egy emberi lény életéről van szó, sőt nem csupán egy ember, hanem számos rokon és családtag életéről, ezért a kritikus semmiképpen sem lehet közömbös, együttérzéssel és átéléssel kellene olvasnia a beszámolt, az emberi küzdelmek, fájdalmak, szenvedések drámai feszültségekkel teli krónikáját. A precízen adagolt és takarosan strukturált visszaemlékezés, nevezetesen Nagy Gabriella önéletrajzi (vagy önéletrajzinak tetsző) regénye, az *Üvegház* már az első oldalakon megberregtette bennem a rozsdás vészcsengőt, aztán úgy olvastam végig a művet, hogy nem törődtem a berregéssel. De közben egyszer sem hatódtam meg. Pedig tudtam, hogy illenék. Ha máskor nem, hát olyankor, amikor arról értesültem, miként, milyen körülmények közt halt meg a szerző valamelyik családtagja, felmenője, édesanyja vagy édesapja. Hiába tudtam meg például, hogy a szerző édesanyja úgy halt meg, hogy háromszor egymás után kapott infarktust, szegyeteljes módon érzéketlen maradtam. Persze lehet, hogy bennem van a hiba, és alaposan tévedek. De sok irodalomtörténéssel együtt úgy vélem, csak a legnagyobbak engedhetik meg maguknak azt a luxust, hogy az életükből regényt írjanak. Hogy néhányat említsek: Goethe, Rousseau, Tolsztoj, Thomas Mann, Jókai, Móricz, Kassák, Illyés.

Ám igazságtalan volnék, ha elhallgatnám, hogy súlyos ellenérzéseim dacára találtam megkapó passzusokat is. Az egyik arról szól, hogy mit érzett a szerző, amikor egyszer diákkorában szerelmes volt. „Lebegtem hazafelé, a Kálvinon fényesen siklott a villamos, mézben úsztam, zene lettem, ez kellett, épp ennyi, ez a színarany szikrázás.” Bárcsak jóval több ilyen passzust olvashattam volna Nagy Gabriella könyvében! Nem korrekt olyasmit számon kérni egy szerzőtől, ami nem is állt szándékában, mégis a magam pofátlan módján hadd ajánljak két könyvet mindazoknak, akik kész regénynek érzik az életüket. Az egyik Füst Milán előadaskötete, a *Látomás és indulat* a művészetben, a másik egy teljesen más jellegű könyv, a világhírű guru, Eckhart Tolle műve, *A most hatalma*.

Nagy Gabriella: *Üvegház*. Új Palatinus Könyvesház, 2013

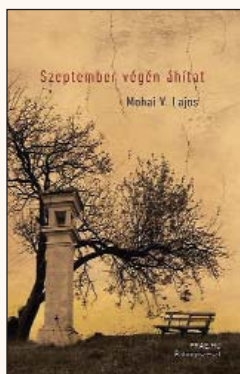
A nyugalomba vonult világhírű és kétszeres Oscar-díjas állatidomár, az 1956 után Nyugatra vándorolt (maga is részt vett a harcokban, és jó néhány ruszkit legéppuskázott) Hubert Géza Wells papírra vetette kalandos életét, és finnyás irodalmár létemre azt kell mondjam, nem unalmas a fickó. Egyébként ma hetvenkilenc éves, és kitűnő egészségnek örven annak dacára, hogy egész életében igencsak stresszes szakmát űzött, számos baleset is érte, a vadállatok jó párszor megkóstolták. Szerencsére az önéletrajz megírásának nem az a bulváros szándék az oka, hogy ha valaki világhírű, akkor kötelező könyvvel is előrukkolnia. Az idomár kissé méltatlankodva elmagyarázza, hogy egyrészt hosszú élete végéhez közeledvén, fontosnak tartotta összegezni, hogy mivel is töltötte az idejét hosszú évtizedeken át, másrészt szeretné emberközbe hozni nemcsak a vadállatokat, amelyekkel, illetve akikkel dolgozott, hanem az idomárokat is. Mert hát az állatidomárok társadalmi megítélése nem túl rózsás. Vagy nem szeretik őket, vagy egyszerűen nem értik őket. Ráadásul – mint a veterán idomár rámutat – nemcsak a nagyvadak vannak kihalófélben, hanem az állatidomárok is, maga a szakma is veszendőben van. A könyv tehát védőbeszéd és vallomás, egy szakma iránti olthatatlan szenvedély akkurátus krónikája.

Bevallom, azon az idealista véleményen vagyok, hogy ha csak lehet, mi emberek hagyjuk békén az állatokat, persze tudom, hogy olyan üzemszerűen meszárjuk és kínozzuk őket, s az egész bioszférának a rémei vagyunk, ráadásul önmagunk legádázabb ellensége is, hogy az állatidomárság léte vagy nem léte, jó vagy rossz megítélése ezen a helyzeten fikarcnyit sem változtat. Nem hatott meg az idomár önéletrajza, és azzal szemben is teljesen immunisnak bizonyultam, amikor azt a tömény felsorolást olvashattam, hogy „a földimalactól az oroszlánig mindennel foglalkoztam már. Vittem oroszlanokat a Serengeti Nemzeti Parkba, farkasokat az Északi-sarkra és csimpánzokat az afrikai dzsungelbe. Vízisieltem elefántokkal, merültem víz alá egy oroszlánfókába kapaszkodva, tértem már ki felém rohanó kafferbivaly elől. Izzadtam a Rudolf-tónál 52 fokban, és dideregtem Alaszkában a rekordhidegnek számító mínusz 65 fokban. És dolgozhattam a világ legezotikusabb teremtményei közül is néhányal, például Sophia Lorennel, Robert Redforddal és Elizabeth Taylорral. Megtámadott egy rinocérosz, és kígyók martak meg. A jaguár kivételével minden nagymacska megtisztelt azzal, hogy rajtam hagyta a mancsa (vagy a foga) nyomát...” És így tovább, ahogy mondani szokták. Amitől jó a könyv, hogy a fickó tud írni. Úgy látszik, szeret olvasni (kedvencei között szerepel az 1984 és Az állatfarm), és egyébként is számos forgatókönyvet kellett elolvasnia a forgatások előtt, szóval az írói szakmából is ragadt rá valami.

Hubert Géza Wells: *Az állatidomár is ember*. Scolar Kiadó, 2013

„mintha nem szólnál soha többé”
(Jékely Zoltán)

Mohai

Mohai V. Lajos
Szeptember végén áhítat
Prae-Palimpszeszt, 2013
126 oldal, 1900 Ft

Vegyük észre: megint van egy szívig érő, okossággal és megrendüléssel egyszerre élő költőnk. Egy igen jelentős.

Nézem hát, magam.

Mohai kötetének, e gyönyörűvé formált tárgynak hátlapján ott a bűvös szöveg: ködlovagság, aforizmatikuság, érzelmi sodrás, harc az ürességgel, állat és ember, romantika, benső tájak.

Ott vagyunk mi is: Chandler, Krúdy, Kosztolányi... sokan álldogálunk. Mit titkoljam: meg kellett oldanom, hogyan vagyok ott – ah, kedvelt! – csekélységemben magam.

Megoldottam. Használtam a lehetőséget.

Mohai V. Lajos végsően magányos és jaj-végsőkigtársas költő.

Közben tudós, társadalomértékelő, literatúraértő, bóklász szabadelény, büszkén megjelenő s közben mégis szeretetre éhes VALAKI.

Igazi kutyatársunk.

Embertárs.

Végképp bizonyítja: erős költő.

Élvezetes olvasmányt nyújtó és bezárult alkotóember.

Itteni jelenünk különlegessége a Mohai-jelenség.

Értünk, s közben: „Lajosunk, a poéta”. Egy elemi lendületű, szomorú-drága ember-hős.

Így én például mindig adósa vagyok-leszek. Maradok.

Megindult kötet-olvasat nem lehet elegendő viszonzás.

Kutyák, verebek.

Éledések, temetések. Hidegségek, forróságok. Ki-beszélhetlenségek.

Megkockáztatom a frázist: Mohai a kibeszélést keresi, az épp bele nem fúlást leli.

Ez oxigénje.

Igen, az, hogy az érzésbe épp, hogy belé nem fúl.

De közben nem bírna lélegezni.

A veszélyt vállalja velünk is, akiket szeret:

Chandler, „Tandori”, Tarantino, Krúdy, Lovik... találomra mondom.

Hiszen kik vagyunk mi, egy emberszív, egy kutya-szív, ah, egy verébszív teljességéhez képest, mi, linkék?!

Mohai túl mély is nekünk. Szereteteit nem bírhatjuk méltóképpen viszonzni.

Próbálom: „Lajos, nagyon jól írsz, még mélyebben-jól szerkesztesz... s a Jóisten még jobban vezeti író, szerkesztő kezéd, lelked.”

Kellessz!

Ilyeneket mondok, ah, gyarló szavak.

Van-e új dalmatád? Van-e mindig-a-régi új? Ez már értelmesebb szöveg a részemről. De kit érdekel irodalmi érvénnyel? Ez az irodalom tragédiája: nem bírhatjuk kidolgozni az örök-érvényes kategóriákat, melyek életmentők aztán. Egy Mohai-érzékenységnél, például.

A könyved végig-szakmaiztam, hagyom. Minden bejön, amit várok. Elemiek az arányok, evidenciák a tekintetek. Csak miért szabad írnom Rólad, mikor ily nyilvánvalóan adod, hogy Kafkáról, Weöresről, Nádas-ról, Mészölyről, etc., s rólam, jaj, jaj. De, mondtam, megoldottam ezt. A világban, a világon kívül.

A 19-es villamos vonalán már nem jár a te TD barátod. Nem ül le Kosztolányi kéz-szobránál. Nem napozik a Feneketlen tónál. Villamoslépcsőn felmászni alig bír a tehetéseit vesztő TD barátod. Bécs? Repülés? 8-15 éve semmi. Séta, hegymászás? Ah, drága, engem szeretve emlegető barátom... ah! 200 méter, és fulladok. Akarni sok mindent akarok, írom magam-aforizmán, csak akarni nem bírok. Ültömből felkelni alig tudok. Fogaim nincsenek, de nem is csináltatok, mert bírok időfíxálást elviselni. Nem akarok sehova menni. Egy borítékot megcímezni. Nem Alzheimer, ó, az sem, mert agyam szakmailag még jár. Nem kiégetség, mert... nem semmi. Én.

Azt írja William Carol Williams: „Ez voltam én, veréb, megtettem, amire futotta, ég veletek.” De leg-alább nem lettem verébcímer-nyomat az aszfalton. Még megvédtem magam magamtól, a forgalomtól. Nekem ne mondja senki, miért nem csináltatod meg a rágóidat. Nekem senki, miért nem mész a meszeiddel orvoshoz! Mit várod, hogyan pusztulsz! Teljesen gyenge vagyok mindenhez úgy, hogy emberközi lehetnék. Minden ordítóan fáj olykor. Ki vagyok hát én, roncsstelep?

Mohaim, a te költészeted hőse vagyok. Éltetőm vagy. Tető vagy, igen, éltető. Megindultan boldognak kell lennem, hogy egy nagy-lélek-jó-költő-szellem az életbentartóm. A szeretetével. Boldogan tudlak. Evidens emberi szellemnek és poétának tartalak.

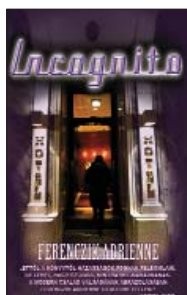
Ah, bár én is éltethetnék téged valahogy! Na, olvaslak. Ez jó. Köszönöm eddigi életművedet. Nem lezárt dolog.

Munka a folytonosságban. Oda-vissza. (És kutyával!)

Csak én már külsőt a külsővel nem érintkeztetek. ■

ABA KÖNYVKIADÓ

1114 Budapest, Bartók B. út 55.
Tel./Fax: 212-2443
E-mail: info@atlanticpress.hu
www.atlanticpress.hu

FERENCZIK ADRIENNE
Incognito

„Ettől a könyvtől házasságok fognak felbomlani, de lehet, hogy ez jobb, mintha megmaradnának. A modern család válságának ábrázolásában Ferencsik Adrienne utolérhetetlen.” (Endrei Judit)

125x200 mm, 384 oldal
fűzött, 2990 Ft

AKADÉMIAI KIADÓ

1117 Budapest, Priele Kornélia u. 19/D.
Tel.: 464-8200 • Fax: 464-8201
E-mail: ak@akkt.hu • www.akademiaikiado.hu

BILL BRYSON
Shakespeare

Az egész világ színház

Bryson évszázados koholmányokat, arcátlan hazugságokat vizsgál meg, és megpróbálja kideríteni, milyen ember rejtőzik a remekművek mögött. Végigjárja Shakespeare korának utcáit, és bemutatja az Erzsébet-kori Anglia nyüzsgését és Shakespeare életének jó néhány mellékszereplőjét.

A/5, 200 oldal, fűzött, 3360 Ft

ALEXANDRA KIADÓ

7630 Pécs, Üszögi-kiserdő u. 1.
Tel.: (72)777-000 • Fax: (72)777-111
E-mail: info@alexandra.hu • www.alexandra.hu

SALLY BEDELL SMITH
Erzsébet, a királynő
Egy modern uralkodó élete

A csillogás és a szóbeszéd ködén át vajon mennyire alkothatunk pontos képet a világ leghíresebb uralkodójáról? A kötet egy nagy gondolat, mégis olvasmányosan, szórakoztatóan megírt életrajz, amely egyúttal a világ és Európa történetét is bemutatja egy nagyon érdekes szempontból.

160x230 mm, 696 oldal, kötött, 4999 Ft

ALINEA KIADÓ

1013 Budapest, Pauler u. 2.
Tel.: 789-3247 • Fax: 999-7983
E-mail: alinea@alinea.hu • www.alinea.hu

KRÚDY GYULA
Pest-Budai hangulatok

A város, mely olyan, mint „egy érett korú Carmen, aki nem élhet szenvedély, szerelem és udvarlás nélkül”. 42 elbeszélés a „szépséges, drága, küzdelmes és dúlt pesti élet”-ről, jellegzetes figuráiról, ismert és titkos helyszíneiről, hangulatokról.

130x198 mm, 224 oldal, fűzött, 2950 Ft

ANIMUS KIADÓ

1021 Budapest, Szerb Antal u. 22/A.
Tel./fax: 200-8481
E-mail: info@animus.hu • www.animus.hu

HISHAM MATAR
Férfiak földjén

23 nyelvre lefordított, díjnyertes regény Kadhafi Libiájáról, egy család drámájáról. Döbbenetes erejű rajz arról, hogy a tettesek és elhallgatások, a megmagyarázhatatlan történetek hogyan fenyegetik az egykor békésnek tűnő családi otthont.

288 oldal, fűzött, 2980 Ft

ATHENAEUM KIADÓ

1086 Budapest, Dankó u. 4-8.
Tel.: 235-5020 • Fax: 318-4107
E-mail: athenaeum@lira.hu • www.athenaeum.hu

MARTIN PISTORIUS
Néma üvöltés
Fordította: Mente Éva

Csodák pedig vannak! A 12 éves Martint egy kíméletlen betegség támadta meg, de szülei nem adták fel a küzdelmet. Tíz évvel később a locked-in szindrómás fiú teste lassan „felébredt”. A könyv Martin újjászületésének igaz története, lélekemelő vallomás egy csodás felépülésről és a szeretet erejéről.

III.: 8 oldal képmelléklet, 135x215 mm
288 oldal, fűzött, 2990 Ft

BOOKLINE KIADÓ

1097 Budapest, Ecséri út 14-16.
Tel.: 235-6070 • Fax: 411-1545
E-mail: info@bookline.hu • www.bookline.hu

FARKAS LÍVIA
Ennél zöldébb nem lesz!
Útmutató azoknak a nőknek, akiknek elégük van a toporgásból

Farkas Livia, a legsikeresebb független női blogger, az Urban:Eve blog gazdája. 2008 óta nők tízezreit látta el tippel, tanácsokkal. A blogról jól ismert életszeretével és az évek alatt összegyűjtött tapasztalatával írta meg ezt a könyvet, amelyben megpróbálja átadni azt a hétköznapi filozófiát, amely sikeressé és boldoggá tette.

Bookline Könyvek • 304 oldal, kötött

CZSIMON KÖNYVEK

1038 Budapest, Templom u. 38.
Tel./fax: 243-4842

CZAKÓ GÁBOR
77 hangos rémmese
Hangoskönyv

Válogatás a szerző nagysikerű és immár öt kötetet kitevő magyar anekdotagyűjtéséből. A szellemes, satirikus összeállítást az író hat gyermeke adja elő két korongon.

DEKAMERON KÖNYVKIADÓ

E-mail: dekameron@dekameron.hu
www.dekameron.hu

ILLÉS GYÖRGY
Adjak egy kézigrántót?

Amikor a fiatalok kilépnek a felnőtt életbe mintha egy más világba érkeznenek, mint amire számítottak. S ezután még következnek a felnőttévek, majd az öregkor gondjai.

264 oldal, fűzött, 2950 Ft

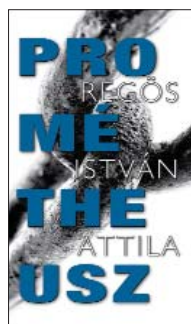
DUNA INTERNATIONAL KFT.

1106 Budapest, Keresztúri út 8/A.
Tel.: 264-4555 • Fax: 264-4551
E-mail: terjesztes@dunakiado.hu
www.dunakiado.hu

REGÖS ISTVÁN ATTILA
Prométheusz
Szenvedő Prométheusz –
Megszabadított Prométheusz

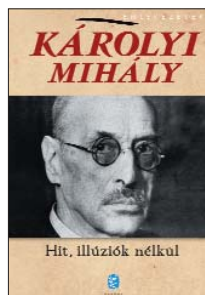
A szerző továbbgondolta Aiszkhülosz Leláncolt Prométheusz című tetralógiáját. Megírta a sziklához láncolt Prométheusz szenvedéseit és szabadulását. A bűn elnyeri büntetését? A szenvedés megéri az áldozatvállalást?

Drámák • 6mmx113 mm, 132 oldal
kötött, 1895 Ft

EURÓPA KÖNYVKIADÓ

1036 Budapest, Lajos u. 74-76.
Tel.: 331-2700 • Fax: 331-4162
E-mail: info@europakiado.hu
www.europakiado.hu

KÁROLYI MIHÁLY
Hit, illúziók nélkül

Először jelennek meg cenzúrázatlanul Károlyi Mihály visszaemlékezései. „Mindannyiunknak megvan a magunk sorsa, a magunk szerepe, amit be kell töltenünk, és majd a történelem fogja megítélni, sikerült-e valami értékeset alkotnunk.”

142x197 mm, 569 oldal, kötött, 4200 Ft

FIATAL ÍRÓK SZÖVETSÉGE

1062 Budapest, Bajza u. 18. I. emelet
Tel.: (20) 991-3898 (Nemeh Diána)
E-mail: fiatalirok@gmail.com
www.fiatალიrok.blog.hu

KORPA TAMÁS
Egy híd térfogatáról

„Nemcsak bravúros, de tetszetős is az a mód, ahogyan Korpa Tamás változtatja a figurákat, helyszíneket, történeti rétegeket úgy, hogy közben versbeszéde végletes emberi feszültségeket testesít meg.” (Oláh Szabolcs)

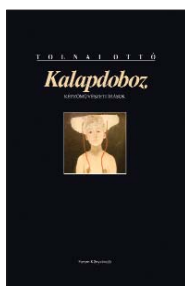

76 oldal, 1600 forint

FORUM KIADÓ

Ul. Vojvode Misica 1.
21000 Újvidék – Novi Sad
Tel.: +(381) 21-457-216

E-mail: direktor@forumliber.rs • ww.forumliber.rs

TOLNAI OTTÓ
Kalapdoboz

Tolnai Ottó képzőművészeti írásokat tartalmazó könyve kiválasztott alkotói teljesítményekről szól. Számtalan nyitott irány, változatossan konstruált és dekonstruált önportré létesül szavai nyomán, miközben új interpretatív szövegekből igyekszik megragadni, hogy mivel irányítják a látást, pontosabban a létezést, az elé kerülő műalkotások.

5000 Ft

FRÍG KIADÓ

2084. Pilisszentiván, Pf.: 28. • Tel.: (20) 314-7651

E-mail: kbaranyi@freemail.hu
www.varga.hu

VARGA CSABA
SZÓÉrtelmező SZÓtörténeti SZÓtár

A tavaly elhunyt Varga Csaba posztumusz műve, melyben nyelvünk ősalapgyökei és azok szóbokrait összegyűjtve, részletes gyök szerinti szófajtésekkel elemezte és elgondolkodtató szömagyarázatokkal színesítette.

B5, 392 oldal, fűzött, 3200 Ft

IMMANUEL KIADÓ

1056 Budapest, Molnár u. 3. 2/3.

Tel.: 267-1551, (20)776-2585

E-mail: immanuel@immanuel.hu
www.immanuel.hu

JOYCE MEYER
Az elme harctere

Megváltoztathatod az életedet a gondolkodásod megváltoztatása által.

150x230mm, 264 oldal
űzött, 2950 Ft

JAFFA KIADÓ

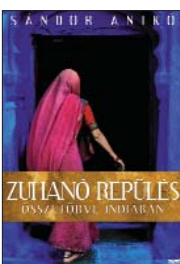
1066, Budapest, Nyugati tér 1. 4.emelet

Tel.: (36-1) 301-0894

E-mail: info@jaffa.hu • www.jaffa.hu

SÁNDOR ANIKÓ
Zuhanó repülés
Összetörve Indiában

Az El Camino szerzője ezúttal Indiába, a világ egyik leg-híresebb spirituális helyére kalauzol, ahol „egy ismeretlen erő mindenkit porrá morzsol, hogy aztán a masszából gyúrjon valami újat, erősebbet”.

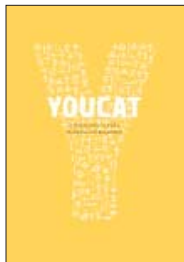
230 oldal, fűzött, 2940 Ft

KAIROSZ KIADÓ

1134 Budapest, Apály u. 2/B.

Tel./fax: 359-9825

E-mail: kiado@kairosz.hu • www.kairosz.hu

YOUCAT. A katolikus egyház ifjúsági katekizmusa

Az eredendően német nyelven kiadott, ám rövidesen tízennyolc nyelvre lefordított ifjúsági katekizmus címe az angol elnevezés (The Youth Catechism of the Catholic Church) rövidített címváltoztatásával került a könyvvilág bestseller listájának élére, amely most hiteles fordításban a magyar olvasók – köztük reményeink szerint nagyon sok magyar fiatal – kezébe is eljuthat, Erdő Péter bíboros ajánlásával.

B/5, 308 oldal, fűzött, 3500 Ft

KASSÁK KÖNYV- ÉS LAPKIADÓ

Tel.: (28) 503-450

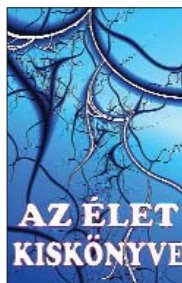
E-mail: kassak@vnet.hu • www.kassakiado.hu

Az Élet Kiskönyve
Jókívánságok az Életre.
Antológia
Szerk.: Vágó Gy. Zsuzsanna
Ford.: Tózsér Richárd és Vágó Gy. Zsuzsanna

„Add meg minden napnak az esélyt, hogy életed leg-szebb napja legyen.” Egy életem át foglalkoztat ben-nünket a kérdés: hogyan él-jünk békében a világgal és önmagunkkal? Erre ad választ Az ÉLET KISKÖNYVE – nagy írók, tudósok, tanítók vallomásai által.

„Bölcsességek Kincsestára” 35. kötet

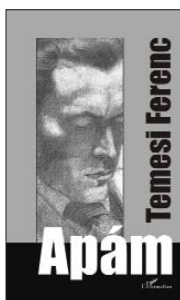
B/6, 120 oldal, kötött, 1490 Ft

L'HARMATTAN KÖNYVKIADÓ

1088 Budapest, Múzeum u. 7.

E-mail: harmattan@harmattan.hu
www.harmattan.hu

TEMESI FERENC
Apám

Több száz oldalas besúgóí-jelentésekre alapozva írtam meg apám sorsát, akivel 1957-től 1971-ig úgy bántak a titkos tartótisztek ügynökei-ken, besúgóikon keresztül, ahogy rendes regényíró nem bánik a figuráival. Apám ugyanis visszautasította azt, hogy spicli legyen...

200 oldal, 2500 Ft

MÓRA KÖNYVKIADÓ

1134 Budapest, Váci út 19.

Tel.: 320-4740 • Fax: 320-5382

E-mail: mora@mora.hu • www.mora.hu

Cseh és morva regék és mondák

Válogatta, összeállította és fordította: Balázs Andrea

A kötet sokszínű válogatásában a szentek életéről szóló legendák mellett a középkori uralkodóházakhoz és nemesi családokhoz kötődő mondák szerepelnek.

248 oldal, 2490 Ft

NAP KIADÓ

E-mail: napkiado@napkiado.hu
www.napkiado.hu

ÁGH ISTVÁN
Szavak honvágya

ÁGH ISTVÁN
Szavak honvágya

Az idén 75 éves Ágh István eddig kötetben meg nem jelent rádiójegyzetivel, bátyjára és a barátokra való emlékezéssel, esszéekkel nyújt maradandó olvasmányélményt művés költői prózában.

Magyar esszék
A/5, 300 oldal, 3300 Ft

TÓTH ERZSÉBET
Hidegbéke

A Hidegbéke az elmúlt évtized betegségeiről szól. Arról a meddő feszültségről, amely az ország mai állapotához vezetett, és amely kisszerű önzésével és gyűlölködésével a rendszerváltásnak indult, majd csak annak nevezett folyamat sikertelenségét is okozta. Tóth Erzsébet írásai az átalakulás vesztesei melletti hűségnyilatkozatként olvashatók.

Magyar esszék
Fr/5, 160 oldal, kötött, 2900 Ft

FALUSI MÁRTON
Albérleti fordulónap

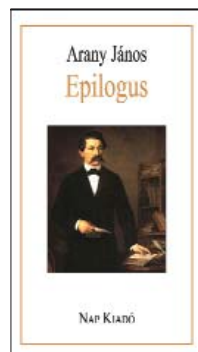
FALUSI MÁRTON
Albérleti fordulónap
Új versek

Mint a kötet címéből is sejt-hetjük, albérletről albérlet-re száll a lélek, költözik a test. Otthonossága magában foglalja a valódi hajléktalanok és a lélek hajléktalanjait is. Falusi tabudöngető – de hisz alig van már tabu! – költészete, merészsége és üdésége, ha eljutna a fiatalokhoz, sok olvasót szerezne a költészetnek.

A/5, 140 oldal, kötött, 2900 Ft

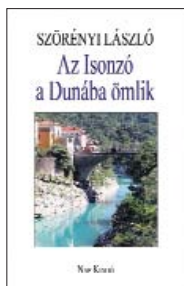
ARANY JÁNOS
Epilógus

Válogatta és a tanulmányt írta: Ágh István, Csoóri Sándor, Falusi Márton, Ferencz Győző, Lator László, Lukács Sándor, Papp Zoltán, Szepesi Attila, Tamás Menyhért, Tóth Erzsébet
Sorozatszerkesztő: Sebestyén Ilona

A sorozatot a szerkesztő azzal indította útjára: a költők tudják a legjobban, hogy mely versek lesznek a legmaradandóbbak nagy klasszikusaink életművéből, és mindezt azokban a válogatásukhoz fűzött kis esszéekben az olvasóknak jól el is tudják mondani. Ebben a kötetben Arany János 21. századi költői olvasatából kapunk ízelítőt.

Költők a Költőről
AK/40, 164 oldal, kötött, 2500 Ft

SZÖRÉNYI LÁSZLÓ
Az Isonzó a Dunába ömlik
Esszék, tanulmányok

Szörényi László műveiben egyesíti a tudomány szerteágazó és igen nagyfokú ismeretét, mindemellett élvezetesen és olvasmányosan ismerteti meg az olvasót elképzeléseivel-gondolataival. Minden írását átlengi a téma ismerete mellett az anyag szeretete, és mindezt még valamifajta kedves írónia.

Magyar esszék • Fr/5, 290 oldal, kötött, 3300 Ft

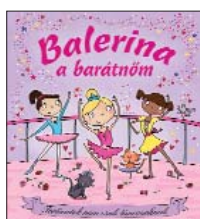
NAPRAFORGÓ KIADÓ

1047 Budapest, Baross u. 91-95.

Tel.: 272-1313, Fax: 272-1312

E-mail: napraforgo@napraforgokiado.hu
www.napraforgokiado.hu

SUE MCMILLAN
Balerina a barátnőm

A kötetben összegyűjtött kedves történetekből minden kislány tanulhat, hiszen szó esik barátságról, beilleszkedésről, segítőkészségről, versengésről, lámpalázról, jótékonyaságról, s a csodák sem maradnak el... Bűbájos olvasmány, nem csak táncosoknak!

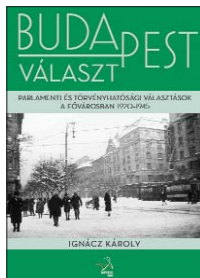
Ill.: Kimberly Scott
235x260 mm, 160 oldal, bélelt borító

NAPVILÁG KIADÓ

1054 Budapest, Alkotmány u. 2.

Tel./fax: 301-0577, 311-4866

E-mail: kiado@napvilagkiado.hu
www.napvilagkiado.eu

IGNÁC KÁROLY
Budapest választ
Parlamenti és törvényhatósági választások a fővárosban, 1920–1945

E könyv a történelmi választási szakirodalomban eddig jellemző esettanulmányok helyett az adott terület (Budapest) választói magatartását nem egy időpontban, hanem egy egész korszakban vizsgálja, és nem is választásról választásra haladva, hanem az átfogó, általános jellemzőkre figyelve.

200 oldal, színes térképmelléklettel, 3600 Ft

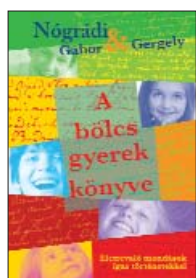
PRESSKONTAKT KIADÓ

2131 Göd, Pf.: 82.

Tel.: 270-3269 • Fax: (27) 336-315

E-mail: presskontakt@chello.hu • www.nogradi.hu

NÓGRÁDI GÁBOR
– **NÓGRÁDI GERGELY**
A bölcs gyerek könyve
Életrevaló mondások igaz történetekkel

Az élet vándorút. Te is elindulsz lassan. Könyvünkkel tarisznýadba tehetsz néhány „hamuba sült” bölcsességet, a hozzájuk tartozó történetekkel együtt. Ezek életed során sikeresebbé, de mindenekelőtt boldogabbá tehetnek! Füveskönyv gyerekeknek.

168x240 mm, 128 oldal, kötött, 1990 Ft

PÜSKI KIADÓ

1013 Budapest, Krisztina krt. 26.

SERDIÁN MIKLÓS GYÖRGY
3in1

Három kisregény egy kötetben. Lipót-Alsó: a rendszerváltás és a vadkapitalizmus uszályában játszódik. Szivarklub: Lukács György poroszói tizedelése kapcsán futurisztikus elemekkel. Képmutató lett a világ: egy sikeres cigány / roma ember során keresztül nézve a mai Magyarországot. A könyvek külön-külön számos kiadásban megjelentek. „Nincs mihez hasonlítani.” (P.I., Magyar Hírlap)

135x195x0,8 mm, 292 oldal, fűzött, 2000 Ft

SAXUM KIADÓ

1134 Budapest, Szabolcs u. 4. • Tel./fax: 237-0659

E-mail: saxumkiado@freemail.hu

www.saxumkiado.hu

Szülők iskolája

Mi a testi-lelki egészség? Mit tanulhatunk gyermekeinktől? Elszaporodtak-e a magatartási és tanulási zavarok? Egészségre nevelés kisgyermekkorától. Az előadások szerzői: Vekerdy Tamás, Bácskai Júlia, Herczog Mária, Mesterházi Zsuzsa, Futó Judit, Gyarmathy Éva, Kökény Ákos és Karkus Ottó.

200 oldal, fűzve, 1800 Ft

SCOLAR KIADÓ

1016 Budapest, Naphegy tér 8.

Tel./fax: 466-7635

E-mail: scolar@scolar.hu • www.scolar.hu

ARTHUR MADSEN
FIVE – Az új generáció

Az emberiség nem tudta, hogy létezik egy másik világ, egy ismeretlen birodalom, amelynek királynője magának akarja a medált, s ezáltal a legnagyobb hatalmat. Őt gyerek élete örökre megváltozik: a világ sorsa az ő kezében van.

240 oldal, 2950 Ft

SZÉPHALOM KÖNYVMŰHELY

1068 Budapest, Városligeti fasor 38.

Tel.: (20) 533-3939 • Fax: 351-0593

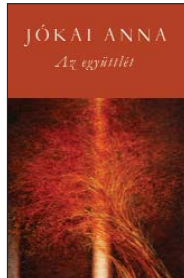
E-mail: iroszak@t-online.hu

www.szephalom-konyvmuhely.hu

JÓKAI ANNA
Az együttlét
(3. kiadás)

Jókai Anna Kossuth- és Prima Primissima-díjas író Az együttlét című regényének első része, Az unokaöcs utazása mozgalmas belső monológ, amit átjár a főhősnek legjobb barátja elvesztésén érzett fájdalma. A második részben, A nagynéni leveleiben, szeretettel és humorral rajzolja meg az író a főhős karakterét, sajátos sorsának fordulatait.

Jókai Anna életműsorozat
B/5, 256 oldal, kötött, védőborítóval, 2900 Ft

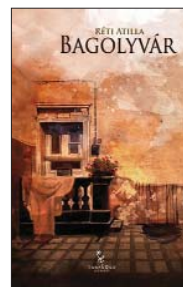

TARANDUS KIADÓ

9024 Győr, Baross Gábor út 73.

Tel./fax: (96) 410-957

E-mail: info@tarandus.hu • www.tarandus.hu

RÉTI ATILLA
Bagolyvár

Bő tucat novellát takar a Bagolyvár, ez a szellemi „udvar”, melyben egyszerre van jelen a hagyománytisztelő, a múltidézés, a magántörténelem. Réti Atilla nem tesz mást, csupán mesél. Mesél el- és letűnt dolgokról, eseményekről, tragédiákról, családi drámákról.

125x190 mm, 144 oldal, kötött, 1750 Ft

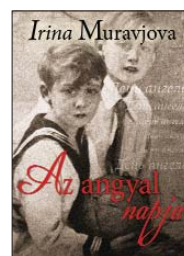
TERICUM KIADÓ

1136 Budapest, Hollán Ernő u. 9.

Tel.: 453-0927 • Fax: 240-5673

E-mail: tericum@tericum.hu • www.tericum.hu

IRINA MURAVJOVA
Az angyal napja

A kortárs író regénye a nagy orosz klasszikusok és Ullicka egyedi prózájának hagyományait követi. Három főszereplőn keresztül az orosz emigránsok sorsát mutatja be különböző korszakban: a 30-as évek sztálini Oroszországában, az '50-es évek Párizsában és napjainkban.

142x197 mm, 432 oldal
kötött, védőborítóval, 3970 Ft

TINTA KÖNYVKIADÓ

1116 Budapest, Kondorosi út 17.

Tel.: 371-0501 • Fax: 371-0502

E-mail: tvioa@tintakiado.hu • www.tintakiado.hu

GRÉTSY LÁSZLÓ
Nyelvi játékaink nagykönyve

A kézikönyv bemutatja a nyelvünkben rejlő játéklehetőségeket; a nyelvi vonatkozású feladványok, rébuszok, fejtörők gyűjteménye. A kötetben található számos agyafűrt szellemes játék, fejtörő anyanyelvünk csodálatra méltó képlekenységéről és gazdagságáról tanúskodik.

A magyar nyelv kézikönyvei
B/5, 528 oldal, kötött, 5990 Ft

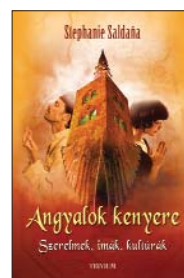
TRIVIAM KIADÓ

1112 Budapest, Menyecske u. 3.

Tel./fax: 248-1263

E-mail: trivium.kiado@upcmail.hu
www.triviumkiado.hu

STEPHANIE SALDAÑA
Angyalok kenyerere

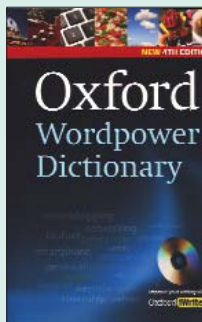

Egy szenvedélyes fiatal nő spirituális útkeresése Kelet sokszínű vallási és kulturális világában, tele gyönyörű részletekkel és csodás tájleírásokkal. Nem mindennapi szerelmi történet, káprázatos memoár, amely a hit és a kétségek, a háború és a belső béke útján a lélek rejtelmeibe vezet.

Szerelmek, imák, kultúrák
424 oldal, 3490 Ft

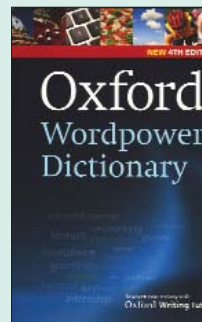
Az Oxford University Press ajánlata:

4th Edition with CD
6550 Ft

Oxford Wordpower Dictionary

A szótár B1-B2 szintű nyelvtanulók számára készült. Segít a legfontosabb szavak megtanulásában, javítja az íráskészséget és bővíti a szókincset. A képek a nehezebb szavak megértéséhez nyújtanak segítséget. A Preliminary és a First Cambridge vizsgákhoz 2 ingyenes online gyakorlóteszt tölthető le. Az új kiadásban +500 új szó szerepel, új témakörök (pl. blog, podcast, smartphone), 30 vizsgatipp, és a más Oxford szótárakból már jól ismert Oxford Writing Tutor, valamint a CD-ROM-on az Oxford iWriter. A CD-ROM tartalmazza a teljes szótár anyagát, az Oxford Wordfinder Dictionary-t, játékokat és gyakorlatokat. A Genie kikeresi az ismeretlen szavakat akár online, akár egy dokumentumban. Kapható CD-vel és CD nélkül.

4th Edition without CD
5990 Ft

3490 Ft

Oxford Angol-Magyar Szótár Nyelvtanulóknak

A kiindulás a jól bevált egynyelvű Oxford Wordpower Dictionary szóanyaga, hiszen a kétynyelvű változat azoknak a magyar tanulók számára készült, akik nyelvi tanulmányaik során a középfeladót célozzák meg, és távolabban az érettségire, felvételire, vagy valamelyik nemzetközi vagy magyar nyelvvizsgára készülnek. A szótár már nem a nemzetközi tapasztalatokkal, hanem kimondottan a magyar tanulók problémáival foglalkozik. Több, mint 2000, a magyar nyelv szempontjából "trükkösebb" szó vagy kifejezés, helyes használatára hívja fel a figyelmet. A szótár húsz oldalas fejezetet is tartalmaz (Study Pages), amely magyar nyelven érdekes nyelvi jellegzetességeket mutat be, és praktikus tanácsokat ad az íráskészség és a nyelvi tudatosság fejlesztésére. A kiegészítő anyag tartalma: elöljárók, kifejezések, cselekvést jelentő igék, többszavas igék, sportok és hobbik, környezetünk, a számítógép, levél- és esszéírás, kiejtés és helyesírás. Megtalálható a gyakran félreismert - ezért félrefordított - szavak listája is a helyes magyar megfelelőikkel együtt.

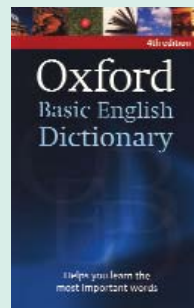
2900 Ft

Oxford Learner's Pocket Verb & Tenses

A nyelvtanulók zsebkönyve sorozat új taggal bővült. Minden benne van, amit a mondatokról és az igékről tudni kell. A magyar tanulók számára nehezen megérthető sokféle perfect, continuous példák során válik egyre világosabbá. Megmutatja a leggyakrabban elkövetett hibákat, és segít elkerülni azokat. A segédigék helyes használatán túl a leggyakrabban használt igéket és használatukat ismerteti, és még a haladó nyelvtanulók számára is tartogat különlegességeket, például a diplomatiszus válaszok megfogalmazását. A könyvecske végén szöveget és összefoglaló található. A szerző az angol nyelvtan tudora, Oxfordban tanít.

Oxford Basic English Dictionary

A nyelvtanulók zsebkönyve sorozat új taggal bővült. Minden benne van, amit a mondatokról és az igékről tudni kell. A magyar tanulók számára nehezen megérthető sokféle perfect, continuous példák során válik egyre világosabbá. Megmutatja a leggyakrabban elkövetett hibákat, és segít elkerülni azokat. A segédigék helyes használatán túl a leggyakrabban használt igéket és használatukat ismerteti, és még a haladó nyelvtanulók számára is tartogat különlegességeket, például a diplomatiszus válaszok megfogalmazását. A könyvecske végén szöveget és összefoglaló található. A szerző az angol nyelvtan tudora, Oxfordban tanít.

4th Edition
2900 Ft

Librotrade Kft.
1173 Budapest, Pesti út 237.
Tel: 254-0273
Fax: 257-7472
e-mail: books@librotrade.hu
www.librotrade.hu

A könyvek megvásárolhatók:
Bookshop Kft.
1052 Budapest, Gerlóczy utca. 7.
Tel: 318-8633
e-mail: info@oupbooks.hu

Famulus Könyvesbolt
1137 Budapest, Újpest rakpart 6.
Tel: 349-3656
Fax: 288-0769
e-mail: famulus@chello.hu
www.famuluskonyv.hu

Telt hangzás

**Térey János
Moll**

Libri Kiadó, 2013
135 oldal. 2490 Ft

Hosszú versszünet után jelentkezik most újra a lírikus Térey: új kötetének szövegeit 2006 óta íródó verseiből válogatva hangolta-alakította. A 2002-ben korábbi verseit összegző ígérennyel közreadó *Sonja útja a Saxonia moztól a Pirnai torig* című gyűjtemény óta (az újraírt *Szétszórta-tást* leszámítva) ez a második verseskötete: lassabban, talán alaposabban formálódnak könyvvé versei azóta, hogy beérkezett költőnek számít. A 2006-os *Ultra* a szerző védjegyévé vált radikális poétikáját mérsékelte, mondhatni a „konszolidáció” mérföldköveként köszöntötte a kritika. A *Moll* című új kötet is ezt az irányt követi. A hatalmas és mindenható lírai én már nem akarja bekebelezni a nyárfalevélként reszkető olvasót, a ványadt interpretátort, hanem finom, rendezett előadást nyújt neki. Gourmet-falatokat, ezüsttálcán, immár túl az önreflexiós játékok tetszetős körein.

Az előző verseskötet óta eltelt mesei hét esztendő messze nem volt eseménytelen Térey költészetében, a más műfajokban (dráma, verses epika, esszé) gyűjtött tapasztalatok hatása természetszerűen beszívárog a versekbe is. Hovatovább megfordult a viszony a vers és a többi műfaj között, vagy legalábbis kiegyenlítődött: az eddigi életmű arányait tekintetbe véve már nem a versíró Térey a leghangsúlyosabb. A *Moll* szövegei által megjelenített szerepek, a versek dialogikussága, dramaturgiája, scenírozása kifejezetten a *Protokoll* című verses regény és az utóbbi évek drámáinak hatását mutatják, néhány esetben közvetlen utalások is megerősítik a kapcsolatot (pl. a *Kazamaták* című dráma és a *Köztisztaság tér* című vers között). E versek tehát egy termékeny korszak lenyomataként (de nem függelékeként!) is olvashatók: hiszen a szerző kedvelt eljárása egyébként különböző szövegeinek egymásba játszatása. A kötet pretextusként használja a korábbi Térey-műveket, az áthallások és csattanók felismerése pikáns ízt, friss zamatot ad az olvasásnak.

A *Moll* – túl azon, hogy címével és mottójával is szinte túlhangsúlyozza a megrögzött operarajongó szerző ezirányú vonzalmát (nota bene a „címadó” mű kései Beethoven-darab) – kimondottan zenei jellegű: nyelve helyenként annyira kristályosan siklik, hogy már-már elsodorja a szó szerinti jelentést. Feltűnően sok alliteráció, belső rím, összecsengés, kósza asszonánc tolong egymás hegyén-hátán (lásd: „Simogatásokkal stigmatizálva / A porcelán arcélek.” – *Gyöngédség-projektum*), néhol majdhogynem szétfeszítik a versszakokat. (Talán épp ki-

egyensúlyozásként kerültek a kötetbe kifejezetten érdes szövegek is, amelyek élőbeszédszerű darabosságukkal, esetlegességükkel együtt fontos részei, ellenpontjai a zenei struktúrának.) E (nyelv)játékosság nem, de könnyedsége, pajkossága majdnem szokatlan Téreynél: az ornamentika eddig nem tolakodott ennyire előtérbe verseiben – noha a forma szinte mindig kihívóan felhívja magára a figyelmet.

A kötet élén álló „vezérvers” (amely a ritkán emlegetett festőt, James Ensor is címbe emeli) a megszólalás szituációját egyszerre helyezi kurrens nemzetközi konfliktusok és a nemzeti önreflexió távlatába, ezáltal egy poszt-állapot képét előrevetítve: „A karneválnak vége. Miközben / A bús Brüsszelt a Halál hajszolja, / Belga szívem ketté: két országra hasad.” A szorosan vett közéleti tematika néhány versben mutatkozik csak (főhelyen a *Magyar közöny*, a kortárs magyar líra leghíresebb *válasz-verse*), de a legtöbb versben – akár a legszebb versekben (f)elszabadultan burjánzó díszes líraiság celofánján átütve is – ott vannak azok a maszkok, azok a szerepek, amelyeken keresztül egy-egy ecsetvonással villámgyors költői-szociológiai elemzést skiccelhető fel. A *Magdolna* című vers megszólítottjának otthontalansága például az egész nemzet fájdalmas elvesztségét is kifejezheti: „Ami asztalnak látszik, azt megteríted. / Ami otthonnak tűnik, azt lakod tovább.”

Fásult, kihalt, ürességtől kongó lét: nemcsak az olykor távoli városokba utazó vagy görög mitológiai utalásokba burkolt alakokra jellemző ez, de a sokat emlegetett Magyarország lakóira is.

Talány *A vigasztalhatatlan* című prózavers-ciklus: a tizenkét miniatűr epikus felvillanás tematikusan rendkívül széttartó, de egyenként kompakt kis világokat vázolnak fel. Két ciklus után az olvasó úgy érezheti, kitudta a kötet stílusztikáját, de ezek a szövegek jócskán összefűzik: ebbe a korpuszba idegen testként illeszkedő vendégeknek tűnnek. Ilyen mondattal például csak szándékosan önironikus (parodisztikus?) szöveg kezdődhet: „Négyen ültek egy autóban, Castor, Pollux, Appendix és Epigon.” A prózaverseknél sokkal termékenyebbnek tűnnek azok a helyek, ahol a mindennapi szleng vagy a trendi szókincs válik a nyelvi cicázás részévé, de mégsem fullad közröhejbe: egyszerre naiv korjellemzés és ironizáló társadalomkritika (pl.: „Vénusz a passzívházában léböjtöt tart.”) Éppen ez az egyensúlyozás adja a *Moll* sajátos karakterét.

Muszáj mászni!

Sok ifjúsági könyv a gyerekek, kamaszok egy-egy tipikus problémájára, feladatára van kihegyezve, de a te könyved elsősorban mintha egy általános, néha megmagyarázható, néha megmagyarázhatatlanul is érthető életérzést ragadna meg, tele álmokkal, fantáziával, na és persze fájdalommal. Számodra milyen az ember, ha 13 éves? Szürreális dolog kamaszoknak lenni?

Amikor az ember tizenhárom éves, először szembesül olyan érzésekkel, olyan történetekkel, amelyek aztán végigkísérik az életét. De lehet tizenkét éves is, vagy éppen tizennégy, mikor mindez megtörténik – ez változó. A fontos az, hogy az első mindenből a legemlékezetesebb: az első nagy szerelem, az első barátság, az első találkozás egy komoly betegséggel vagy a halállal.

Ha az ember túl van ezeken a nagy találkozásokon, akkor már nem gyerek többé teljesen, akkor már kicsit felnőtt. Kamaszoknak lenni számomra tehát nem szürreális dolog – számomra az egész élet szürreális élmény a mai napig, csak titkolnom kell, hogyan nézek a világra, mert az emberek furcsállanak. Írás közben csupán leírom, amit látok, átélek – őszinte vagyok ilyenkor, és ez mindig felszabadít, erővel tölt el.

Egy kórházban mennek végbe az izgalmas események, amelyek hol humorosak (a Scarlett Johansonra hasonlító főnővér és az egér esete), hol szorongatóak (éjszakai rémálmok, prospektúra), hol szívet melengetőek (Olivér és Mira kapcsolata), hol titokzatosak, melankólikusak (a sír a kórház kertjében), és még lehetne tovább folytatni a sort. Mindenesetre a főszereplő Olivér a legfőbb gyógyító, meggyógyítja az egész 6-os kórtermet, és mintha a gyógyítás kulcsa a másoknak szentelt figyelem lenne, és egyfajta érzelmekkel átítatott jobbító szándék. Ez mennyire volt számodra fontos mondanivaló?

A kórház azért fontos helyszín számomra, mert ott mindenki kitérül, próbálja félretenni a gátlásait, a szemérmességét. Mindenki meztelen, mindenféle értelemben, és így remek tárgy lehet akármi ilyen műalkotásnak: filmnek, könyvnek, fotónak. Nekem a melodráma a kedvenc műfajom, egyszerűen ez felel meg a lelki és írói alkatomnak, csak a sok érzést, motívumot ügyesen kell egymáshoz passzítani, nem szabad az arányokat eltéveszteni, különben vacak szappanopera lesz a végeredmény. Ha viszont ügyes az ember, akkor kiválthatja az olvasóból azt az érzelmi hatást, amelyet szeretne. Mert hát ez a célom, bevallom: hatást gyakorolni. A gyógyítás kulcsa sajnos nem mindig a másoknak szentelt figyelem – de mivel számomra ebben a könyvben a kórház szimbólum, annak a világnak a szimbóluma, amelyben élnem kell, inkább arról szeretnék beszélni (leg-

alábbis azt hiszem, mert ezt sosem fogalmaztam meg magamnak), hogy a közös élet és az alig észrevehető, hétköznapi megváltások kulcsa valóban a másoknak szentelt figyelem lehet. Lényegében csak a szeretetről érdemes írni szerintem, ennek a hiánya fojtogat, vagy a megléte emel fel. Néha az az elérhető maximum, hogy én szeretek, néha az, hogy engem szeretnek – s ennek már örülni kell, a kölcsönösség kegyelmi pillanat, amelyet sajnos nem mindig tudtam kellően megbecsülni életem során.

Olivér a történet során jobba válik, és talán azt is mondhatnánk, hogy átlép a gyermekkor - felnőttkor küszöbén. De az ő felnövekvése más annyiban, hogy a gyerekkort sem hagyja veszni, ami a

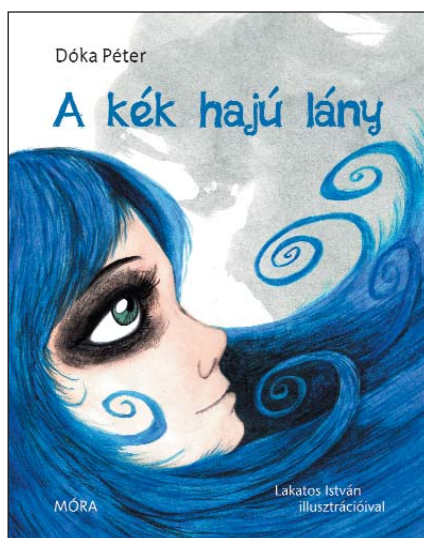
fantáziát és életörömet illeti. (Ezzel ellentétben Olivér szülei elég unalmasak, bár a nagyszülők humorosak) Leginkább most az utolsó fejezetre gondolok, ahogy Olivér tolja Mirát a vaníliafagyí égbolt alatt, és fröccsen a kerek alatt az esővíz. Ezért azt kérdezném, hogy ez felnövekvés egyáltalán? És ha nem árulsz ez azzal titkot, miért nem fújja el Olivér a gyertyákat a születési tortáján a történet elején? Akire várt, megérkezett?

Nem tudom, hol van a gyerekkor és a felnőttkor küszöbe, de ha létezik ilyen, azt biztosan nemcsak egyszerűen átlépi az ember, hanem ide-oda lépked fölötte: hol gyerekként viselkedik, hol felnőttként. S ez így is van rendjén. Ami

biztos: felnőttnek lenni pokoli nehéz, mert meg kell felelni egy komoly szerepnek, talán ezért is van, hogy a gyerekek meg az öregek tudnak csak igazán lazák lenni – a tabukról általában az öregek és a gyerekek mernek lenyűgöző gátlástalansággal beszélni.

Hogy megérkezik-e a várva várt születésnap vendég, azt az olvasónak kell eldöntenie. Talán igen. Olivér szeretni akar, de nincs, akit szeressen. Mira pedig azt akarja, hogy szeressék, hogy megmentse valaki. Találkozik a begipszelt karú lovag és a beteg, kék hajú királylány.

Te mikor másztál utoljára magasra, hogy megláss valami fontosat? Állandóan magasra mászok, és annyira elszántan látni akarok, hogy gyakran fáj a szemem az erőlködéstől. Számomra az írást mindig megelőzi a nézés, a látás, az átélés, és addig nem is nyugszom, amíg nem érzem, hogy már fáj a látvány, alig elviselhető. Akkor rápihenek erre, s aztán jöhet a megírás, a formába öntés. Egy prózaírónak muszáj másznia: ha nem mászol elég magasra, akkor nem látsz rá teljesen arra, amiről írni akarsz. A félelem, a néha elkapó tériszony az, ami megrészegeti, és arra ösztönöz, hogy amíg képes vagyok mászni, addig másszak, és keressem azokat a szívdobogató pillanatokat, amikor meg-megcsúszik a lábam mászás közben.

Magas minőségben – értéket

Gyerekkorában mindenkinek van egy ábrándképe arról, mivel szeretne foglalkozni, ha felnőtt lesz. Ön mi akart lenni?

Mindig is könyvkiadásban gondolkodtam: rögtön világos volt, hogy ez az én utam. Anyukámra hasonlítok ilyen szempontból, aki úgy született, hogy rádióriporter akar lenni. Ami engem illet, soha semmilyen szakmával kapcsolatban nem éreztem vonzalmat, kivéve, amikor megtudtam, hogy létezik olyan dolog, hogy könyvkiadás. Mondanom sem kell, egyből libabőrös lettem - ez egy születési rendellenesség nálam.

Milyen elvek mentén működik a kiadó?

Onnantól kezdve, hogy profivá vált, és kialakult a megfelelő üzleti magatartás, létrejött az üzleti modell, teljesen világos volt számomra, hogy a piacról kell megélni. Nálam ez vérmérsékleti kérdés is, mert kizárólag olyan típusú tevékenységet akarok végezni, olyan könyvet akarok kiadni, amire igény van, illetve ami az olvasó számára is izgalmas - tanulás, szórakozás vagy éppen ismeretszerzés szempontjából. Nem csak a realitások felismeréséről van tehát szó, vagyis arról, hogy Magyarországon a könyvtámogatások rendszere nagyon gyenge lábakon áll, hanem alkati kérdésről is: nem dependens módon egy bármikori kormányzati vagy kultúrpolitikai szempontrend-

szertől függve, és nem is elitisztikus elvek alapján szeretnék könyveket kiadni.

Emlékszik, melyik volt a legelső jaffás könyv?

Három első könyv volt, de ezek közül a szívemnek legkedvesebb Feldmár András: *Van élet a halál előtt?* című kötete. Nagyon hálás vagyok azért, hogy a könyvkiadás mint hivatás azt is megadta nekem, hogy jóval közelebb tudtam kerülni azokhoz a szellemi javakhoz, melyek mindig is foglalkoztattak. Igazán szép indulást adott, hogy egy olyan szellemi nagyság, akire rendkívüli módon felnézek, az első publikációim között volt.

Mennyire volt tudatos, hogy a kiadó profiljában lesz egy markáns pszichológiai vonal?

Az volt tudatos, hogy a piacra dolgozunk, onnantól kezdve pedig azt kellett kideríteni, melyek azok a műfajok és témák, melyekben sikeresen tudunk kompetenciát építeni. Ez a belső kompetenciaépítés nagyon érdekes dolog, mert nem okvetlenül vág össze azzal, amit az ember tanult vagy megismert. A pszichológiában sikeresek lettünk, ami részben annak is köszönhető, hogy van hozzá közünk: mindig is voltak a kiadó munkatársai között pszichológiát végzett, vagy a téma iránt intenzíven érdeklődő emberek, akik sokkal többek,

mint lelkes amatőrök. Ugyanakkor többen vagyunk a kiadóban, akik szépirodalmat végeztünk, és az egyetemi éveinkben nagyon fontos lett nekünk ez a terület.

Ezek szerint a pszichológiánál nem állt meg a kompetenciaépítés.

Igen, kiemelném a történettudományt is, melyre nagyon büszke vagyok. Különösen azt tölt el örömmel, hogy három éve a történettudományban, azon belül a magyar történelem 20. századi nagy kérdéseivel, illetve a történészek közül a fiatal történészgenerációval sikerrel érünk el, és minőségi könyveket tudunk létrehozni. Megvalósul az, amiben igazán hiszek: magas minőségben értéket előállítva sikeresnek lenni a piacon.

Hogy lesz valakiből jaffás szerző?

Ma már ez nem személyes ügy, folyamatosan kattognak a fogaske-rekek. Nagyon sok, nívós szerző sétál be hozzánk az utcáról, mert értelmezhetővé válik számukra, hogy milyen típusú kiadói munkát végzünk, és ez alapján találunk meg minket. Alapvetően a kultúra egy rosszul menedzselt terület Magyarországon, és persze mindig vannak olyanok, akik elégedetlenek vagy éppen olyanok, akik keresik az útjukat. Már az elején is kaptunk remek lehetőségeket, ugyanakkor 60%-ban inkább az történik, hogy mi keresünk fel olyan ismeretlen szerzőket vagy számunkra érdekes embereket, akik még nem publikáltak, és talán nem is gondoltak arra, hogy könyvet adjanak ki, de egy bizonyos szakterületen már van nevük. Na, és ezután kezdődik egy nagyon látványos közös munka.

A magyarok mellett számos külföldi szerző is van a repertoárban.

Közülük kire a legbüszkébb?

Bear Gryllsre vagyok kiemelkedően büszke, mert pontosan akkor jelentettük be a kiadási igényünket a műveire, amikor ő még egyáltalán nem volt tényező a magyar könyvpiacra. Tehát picit a többiek előtt járva ismertük fel azt, hogy Bear olyan érték, amit képviselni érdemes. A recesszió következtében most eljött egy korszakváltást jelző pillanat, amikor is nagysikerű nemzetközi szerzők válnak szabaddá. Ezt felismerve mi is nyitunk egy új műfaj felé, és olyan nagy nemzetközi kiválóságokat akarunk képviselni, mint James Ellroy, Harlan Coben, Elmore Leonard vagy éppen Jeff Abbott.

A pszichológia, történettudomány mellett ez lenne a harmadik láb?

Nemzetközi példákra keresztül azt látom, hogy egy sikeres kiadó-nak öt-hat fókuszpontja van. Egy számomra szimpatikus nyugat-eu-

rópai vagy amerikai kiadói profil komplex, több lábon áll. A kiadói kompetencia, illetve az a szellemiség, melyben a munkatársak dolgoznak sokoldalúsággal jár együtt, vagyis nem csak egy műfajjal kapcsolatban tudják az emberek felmutatni az értékeiket. Persze ebben benne van az is, hogy mindenhez nem érthetünk, és nem is kívánunk minden műfajban könyveket kiadni.

Hány könyv jelenik meg évente a Jaffa gondozásában?

Limitált, alacsony címszámmal dolgozunk, ami évente 30-35 új címet jelent, ha az utánnyomásokat nem számoljuk. Ez tulajdonképpen válassz is arra az igen komoly szerkezeti hibára, ami jelenleg tapasztalható a könyvpiacra, mégpedig arra, hogy túltermelés van. Úgy is mondhatnám, hogy egyfajta ábrándkergető gondolkodásmód következtében még mindig nagyon sok könyv jelenik meg Magyarországon, anélkül, hogy piacutatás vagy bármilyen koncepció állna mögötte. Azokat a vitákat, melyek a kereskedők és kiadók között hosszú ideje fennállnak, vissza lehet vezetni a túltermelésre, utóbbit pedig arra, hogy rádöbbenjünk a saját felelősségünkre ebben a történetben. A Jaffa Kiadó biztosan nem fogja az előremenekülés stratégiáját, azaz a termelés fokozását alkalmazni, sokkal inkább a kvalitív értékekre helyezzük a hangsúlyt: többször is átgondoljuk, mire van igénye a piacnak, mintsem koncepció nélkül megjelentessünk valamit.

A Jaffa idén tízéves, a Top 20 kiadók egyike. Ön szerint mi az út a sikerhez?

Büszke vagyok a know-how-unkra, például az előbb említett koncepciónkra is, hogy címszámban nem kell az égisz növekedni. Nem biztos, hogy a sikernek van egy tíz tételből álló receptje, de tény: borzasztó komolyan kell venni, amit az ember csinál. Magam is így működöm, és olyan emberekkel szeretek együtt dolgozni, akik napi nyolc órában, reggeltől estig könyvet akarnak készíteni: szeretik a könyvet, a könyvkiadást mint szakmát, és nem utolsó sorban érzik azt a varázst, ami ebben benne van. Úgy is mondhatnám, hogy a könyvkiadáshoz kell egy nagy adag megszállottság. Bár sokan szeretik a könyvet és sokan keresnek minőségi munkát, igyekszem a stábot tudatosan felépíteni, és arra figyelni, hogy minden ponton olyan emberek üljenek a kiadóban, akik átérzik, hogy szereplői egy különleges, speciális értékeket hordozó piacnak, illetve ambíciójuknak tartják, hogy ezen a területen a legkiválóbb szakemberek legyenek.

ÍRÓK
Éjszakája
2013

Mikszinca

a Magyar Írószövetségben június 22-én 18-tól 24 óráig

VERSSZÍNHÁZ
WEÖRES Sándor és KÁROLYI Amy élete, szerelme verseiben
előadják: Lázár Balázs és Tallián Mariann színművészek

Irodalmi JÁTSZÓHÁZ

KONCERTEK
Gryllus Vilmos, Huzella Péter, Takács Nikolas és Kardos Norbert

IRODALOMTÖRTÉNETI BARANGOLÁS

ÉJSZAKA A KÖNYVTÁRBAN

A részletes programért, kérjük, látogasson el portálunkra: www.iroszovetseg.hu

Szótárakban a látható világ

A nyelvtanulás, a nyelvelsajátítás alapfeltétele a jó emlékezőképesség. A modern pszichológia az embereket három típusba sorolja az emlékezőképességük szerint: vannak akik arra emlékeznek jól, amit láttak; vannak, akik a hallottakra; míg másoknak a mozgások vésődnek mélyen eszükbe. Nem vagyunk egyformák, többfé-

le út vezet az eredményes nyelvtanuláshoz. Ezt ismerte fel a kora újkor nagy pedagógusa, Comenius (1592–1670). Tanítói pályája során szomorúan tapasztalta, hogy az idegennyelv-tanítás mennyire nehézkes és kis határfokú, ezért az addigi nyelvtanulói szótárakat képekkel egészítette ki. Így jelöli meg az *Orbis pictus* (*Látható világ*) című szótárának célját:

„Adassék a gyermekek kezeikbe képes könyv, hadd gyönyörködtesék magokat a képeknek megnézésével kedvek szerint, hogy azokat voltaképpen megismerhessék, még otthon is, minekelőtte az iskolában elküldtettenek.” A kiadvány mai szemmel is korszerű, hiszen „munkál-tató”, a képeken lévő kis számocskákat kell összekapcsolnia a diáknak a szószedett számozott szavaival.

Természetesen az 1653-ban Magyarországon megjelent háromnyelvű – latin, magyar és német – szótárának képecskéit ma már megmosolyogjuk, de korában igazi áttörést jelentett. Nem véletlenül adták ki számtalanszor, számtalan változatban az 1700-as években.

A 19. század végén, a 20. században a nyelvtanulás széles körűvé válása, a nyomdatechnika fejlődése segítette a képes szótárak reneszánszát. Ebben élen járt a német Duden kiadó, amely sorra dobta piacra termékeit. Ezeknek a szótáraknak „utánérzései” az 1950-es években, a valamikori NDK-ban, Lipcsében kiadott két-nyelvű, illusztrált szótárak. Ezeket az Akadémiai Kiadó szótári részlege elődjének tekinthető Terra Kiadó, (bizonyára egy szocialista kulturális együttműködés keretében) sorra átvette, magyarította és kiadta. Az általában 200 képes táblát és mintegy 10 000 szót tartalmazó szótárnak emlékeztetések az olyan képei, mint a Gép- és traktorállo-

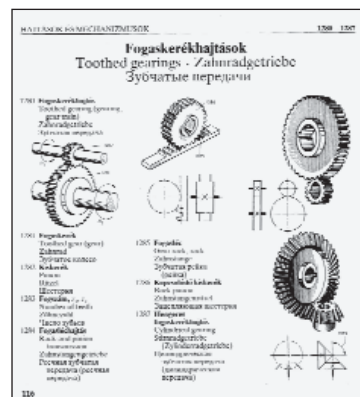
A rendszerváltást követően jó érzékkel jó néhány magánkiadó is „ráugrott” a szótártípusra, így jelentette meg 1990-től Szendrő Borbála – kissé amatőr rajzokkal – képes, kétnyelvű szótársorozatát. Mára az Usborne Kiadó látványos, színes szótársorozatát adaptálta tán három tucat nyelvre is a Holnap Kiadó.

A képekkel szemléletessé tett szótáraknak nemcsak az idegennyelv-tanulásban lehetnek kiemelkedő szerepük, hanem az anyanyelvoktatásban, vagy ahogy mostanában szeretik emlegetni, az anyanyelvi kompetencia fejlesztésében. Sajnos a 20. század első felében nem született ebben a műfajban emlékeztető magyar kiadvány. Kétségtárgyilag átgondolt és dicsérendő, hogy az Akadémiai Kiadó a *Magyar értelmező kéziszótárt* 1972-ben mintegy 500 kis magyarzó, szemléltető képpel dobta piacra. Gondolom, minden korosztály érdeklődéssel nézegette pl. a szekér vagy akár a szivattyú részeit aprólékosan bemutató vonalas rajzot. Csak sajnálhatjuk, hogy a kiadó a szótár felújított változatát 2003-ban e képecskéik nélkül jelentette meg. A TINTA Könyvkiadó, érezve a hiányt, az *Értelmező szótár*+ kétkötetes kiadványát már 500 vonalas rajzzal jelentette meg 2007-ben.

Időközben a diákok számára 1992-ben a már említett Akadémiai Kiadó megjelentette a *Képes diákszótárt*, amelyben 14 000 szót értelmez a tanulóifjúság számára. Az értelmezéseket segíti Balogh Jenő rajzpedagógus 120 színes, tematikus táblája. Hogy a szótár nem hozott áttűtő sikert a kiadónak, abban talán az is közrejátszott, hogy az idős mester képei kicsit komorak, sötét paszellszínekkel készültek.

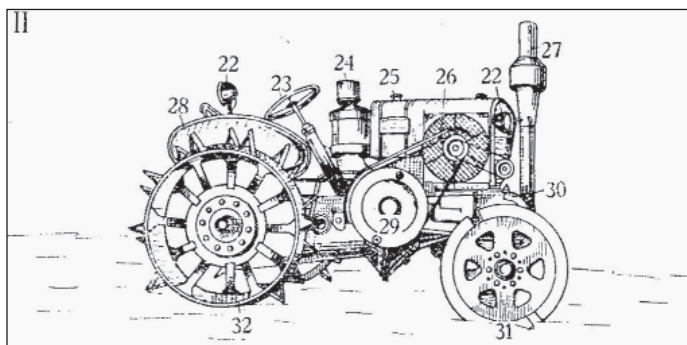
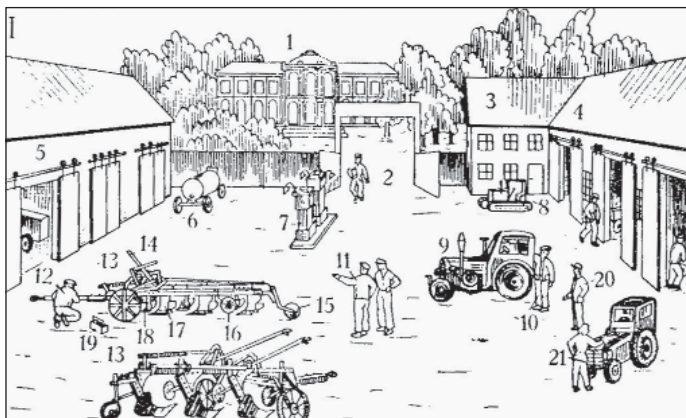
Azonban igazi siker még ma is a Móra Könyvkiadó gondozásában megjelent

Ablak–Zsiráf, hiszen az első megjelenéstől 1971-től, nemzedékek nézegették ezt a kicsiknek készült, szinte mesés, képes, szótárszerű lexikont. A szerzők igen jó érzékkel magyaráznak a gyermekeknek, és a kiadvány színes képei harmonikus összhangban vannak a szöveggel. Színvonala a világsikerű *Szezám utca* gyerekkönyvhöz mérhető.

Az illusztrált szótáraknak a fentiekén túl van még egy harmadik nagy csoportja: a képes műszaki szótárak. Minden szótártípus közül itt a legnagyobb a létjogosultsága a képnek, a magyarázó rajznak, hiszen egy-egy alkatrészt, egy-egy berendezést sokkal eredményesebb képi módon bemutatni, mint szavakkal leírni. Mert egy képpel szemléletessé tehető pl. a fogasléc vagy a bütőkös tengely, míg bizony bajban lennénk, ha szavakkal kéne pontosan definiálni ezeket. A késő Kádár-kor szótár- és könyvkiadását dicséri az orosz (bocsánat: szovjet) könyvkiadástól átvett és adaptált négy nyelvű (magyar, angol, német, orosz) *Képes műszaki szótár*, amelyet a Műszaki Könyvkiadó adott ki 1989-ben szép és gondos kivitelezésben. Sajnos csak néhány hasonló színvonalú képes műszaki szótár jelent meg azóta, a szép szótárak közé sorolhatjuk a szintén adaptált angol–német–magyar *Építőipari képes szótárt* a Műszaki, majd később Terc Kiadótól.

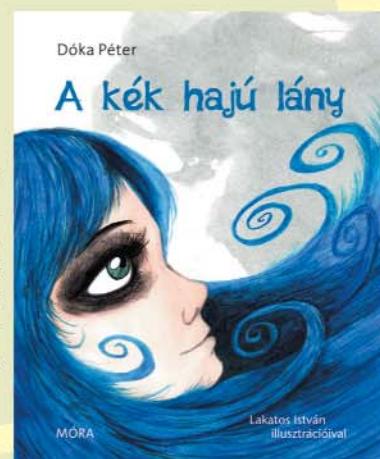
Korunkat szokás a képi kultúra világának hívni. Annak ellenére, hogy a nyelv elsősorban a szóbeliségben és az írásbeliségben él, a modern szótárkiadók bizony össze kell szedniük magukat, hogy szótáraikat – legyen annak célja az idegen nyelv tanulásának segítése, az anyanyelvi nevelés támogatása vagy akár a műszaki fogalmak magyarázata – a kor kívánalmai szerint illusztrálva, képekkel szemléltetve jelentessék meg. Ha nincs elegendő magyar anyagi és szellemi kapacitás ezen a téren (sem), marad a a globalizált világkultúrát bemutató angol, francia, német, olasz szótárak átvétele és adaptálása.

Dóka Péter

A kék hajú lány

88 oldal, ill. Lakatos István
A regény főhőse, Olivér egy baleset következtében kórházba kerül, ahol megismerkedik egy kékre festett hajú lánnyal. Mira kerekesebben éli az életét, és különös vámpírromantikája nagy hatással van a fiúra.
2490 Ft

Kiss Ottó

Szusi apó erdőt jár

48 oldal, ill. Baranyai András
Kiss Ottó legújabb mesehőse, Szusi apó kedvencévé válhat kicsiknek és nagyoknak. A bölcs erdei remete elvonultan él a világtól. Sok derűvel és bölcsességgel szemléli, hogy a modern technika éppen az élet legfontosabb pillanataiban a legfölszegebb.
2290 Ft

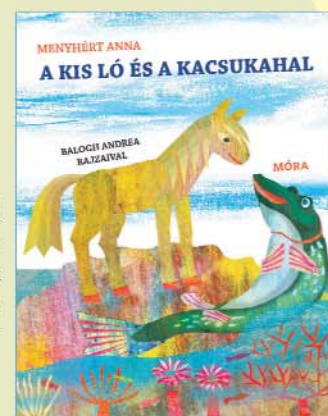

Menyhért Anna

A kis ló és a kacsukahal

A kis ló tengeri kalandjai

48 oldal, ill. Balogh Andrea
Anya és Tomi a Velencei-tónál nyaralnak. A parton együtt találják ki a kis ló legújabb meséjét a szörnyvízről, a kacsukahalról és a fekete fejűek gonosz mesterkedéseiről.
2290 Ft

www.mora.hu

Az ördög súgja

Horváth Péter sikerfilmek és sikerdarabok szerzője, rendezője, aki rövidebb-hosszabb szünetekkel folyamatosan jelen van a kortárs irodalomban, a hetvenes évektől figyelem, némi lélegzetvétellel közte, kétkötetes nagy munkát rakott le az asztalra. A két regény olvasata után a kérdés eldöntetett: jobban járunk mi, színházba, moziba ritkán elvetődő vidéki olvasók, ha a szerző kevesebbet kalandoz, nem hagyja el időről időre az irodalmat az azonnali visszaigazolás, a gyors győzelem reményében. A pillanatra mozduló film, az aktuális szindarab emlékeztet a napi újságra, gyorsan avul. Annyi bizonyos, hogy Horváth Péter olvasmányos, fordulatos és fondorlatos, hamisítatlan nagyregénnyel kínálja meg olvasóit.

Mindkét regény színhelye a középkori Észak-Magyarország, Selmec, a gazdag bányaváros, ahol a világ mindenkori állásának megfelelően folyik a harc a hatalomért, a megélhetésért, vagy simán a túlélésért. Német bányagazdák, bányamérnökök a polgárság, de a várost mindenféle náció lakja, szlovák, lengyel, magyar, cseh, zsidó. A kor, amit áttekint, Mátyás 1490-ben bekövetkezett halálától az országra köszöntő káosz ideje. A trónkövetelők – Corvin János, Jagelló Ulászló cseh király, és a lengyel királyfi, János Albert – megosztják a hatalom közelébe navigálni próbáló magyar bárókat. Mátyás halálával megszűnik a központosított nemzeti királyság – elkezdődik kicsiben, amit Milosevics eltűntével élőben láthattunk ötszáz évvel később Jugoszlávia felbomlásakor.

A regény (A képiró) technikája szerint emlékezőregény. Egy öregember a halála előtt tollba mondja az életét, a középkori mindennapok valamennyi belátható, felfogható szeletével, örömeivel, tragédiájával. A reneszánsz délről, a gazdag olasz kereskedő- és kikötővárosok felől a felvilágosodás eszméje kopogtat Közép- és Kelet-Európa ajtaján (renaissance: újjászületés). A képzőművészet 1420 körül szüli meg a maga reneszánsz irányát (Firenze), majd átterjed egész Itáliára. Az Alpoktól északra csak 1500 után támad, de egy-egy úttörő megelőzi a kort, megjelenik, hozza az új szellemiséget egy europээр festőzseni, aki tanoncként, festőinasként bejárja Európát, akit MS-ként emleget az utókor. M. S. mester egy ilyen első mádár Horváth Péter regényében.

A legalább ötvenszereplős regény vállaltan a klasszikus nagyre-

gény receptjét, az extenzív totalitás logikáját követi. A szerteágazó cselekmény helyszínei elvisznek Európa minden fontos központi városába, kulturális városába, püspöki fogadótermekbe, nyomorúságos bányáskunyhóiba, de látjuk Róma lepusztult utcáit, a Magas-Tátra csúcsai közt kanyargó veszélyes átjárókat. Ugyancsak a nagyregény hagyományát követi Horváth Péter, amikor létfilozófiai elmélkedéseket ad szereplői szájába, ezek – prózai műben ritkán olvasható – költői emelkedettségű futamok.

A képiró több ötszáz oldalnál. Nem zsebkönyv két villamosmegálló közé szánva. És nem úgy ötszázharminc, hogy jó lányregényként csivitel. Odatéve, akár a novella, figyelni kell, és érdemes figyelni, megjegyezni a mellékszálra ejtett megjegyzéseket, mert krimi is. Sokszínű, testes, véres és gonosz krimi, ugyanakkor derűs és vidám, anekdotikus, változatos, pornográf, változatosan pornográf és szívfájdítóan emberi. Ráadásul Horváth Péter ötletesen, ezer különféle formában teszi el láb alól a szereplőit.

Az egymással harcoló kolostor és a templom, a törtető Pius, a megszarolt városvezetés, és az apát, a barátok együtt és külön-külön, a nyelvmetszett Nyulacska kalandjai, a cseh darabontok, a bizonytalanságukban elaljasuló tanácsnokok, a bravúrosan felrajzolt nők, a napfelkelte természetességével zajló nemi aktusok, az éhes és számító „pinnák” és „pinnácskák”, fölöttük a teljes Felvidék fölöttük. Történhetne egy mai kisvárosban. Horváth Péter megteszi azt a csodát, hogy mindig az a főszereplő, akit látunk. Közben minden történés mögött, a teljesség tengelyében két alak, körülöttük forog az univerzum: a zseni, hátterében legalább villanásra felsorakozik a reneszánsz kor teljes festőgárdája, és a szelíd apát, aki nem tud gyűlölni. Az íródeák egy helyütt rákérdez: „Honnét tudhatod idézni a jegyző, a bíró, a főstő, és mind a többiek tetteit, szavát, gondolataikat? – Az ördög – mondom. – Ő súg nekem.”

„Koldusok vagyunk, ez az igazság.” – mondja Heltai Gáspár a regény epilógusában „az Úr ezeröttszáznegyvenharmadik évében.” Mintha ma mondaná.

Horváth Péter: A képiró

M. S. mester története

Noran Libro, 2013, 3990 Ft

Arc nélkül

Mondják, hogy a magyarországi bulvársajtó aljas módon kihasználja azokat az embereket, akik valahogyan – rövid időre, szinte baleset folytán, vagy kitartó munka eredményeként, életvitelszerű rendszerességgel – a kamerák és a fényképezőgépek keresztútjába kerülnek. Mondják azt is, hogy a bulvár önmagában még nem értékategória, művelhetik színvonalasan és kontár módra egyaránt. Tény: ez a műfaj vonzza a közönséget, naponta magyar olvasók és tévénézők milliói használják szórakozásra, kikapcsolódásra. Ez korántsem újkeletű dolog, mondhatni, amióta világ a világ – esetünkben az írott sajtó megjelenése óta – nagyjából mindig így volt. A szenzáció, a pletyka a civilizált ember lételeme, a piaci alapon működő sajtóorgániumok pedig természetesen igyekeznek a legmesszemenőbben kiszolgálni az igényeket – ezen a területen is. A bulvárral kapcsolatban leggyakrabban etikai kételyek merülnek fel, a celebek magánszférájának határait folyamatosan ostromolják a nézettségért folytatott küzdelem hevéből néha megvadulódó újságírók, ugyanakkor tudjuk: a bulvár egésze alaposan kimunkált konstrukció, a játékban minden szereplő részt vesz – ha nem is tudják egyformán érvényesíteni az akaratukat.

Hajdú Péter ma vitathatatlanul a magyar bulvárújságírás egyik legfontosabb alakja, a róla szóló könyv pedig jó alkalmat kínál arra, hogy kérdéseinket rázúdítsuk. *Frizbi* című műsorával a TV2-n kiemelkedően magas nézőszámot produkál, ennyi éppen elég lenne érdeklődésünk felkeltéséhez, de van egy csavar is. Esetében egy olyan műsorvezető-producerról van szó, akinek célja ugyanaz, mint azoké a celebeké, akiket meghív talkshow-jába: híres szeretne lenni, s ha már az, minél tovább annak maradni. Sajátosan posztmodern jelenség: a bulvár l'art pour l'art művészeként fellépő Hajdú elvileg egy metaszíntet képvisel (kérdés, műsort készít, ezáltal jócskán tematizálja a bulvár diskurzusát stb.), de valójában nyakig benne áll. Próteuszi jellem, hiszen örökké változtatja képmását, aszerint, hogy éppen mire van szükség. Gábor Szaksa filozófiája felsőfokon.

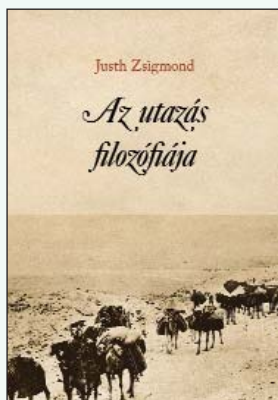
A könyv interjúkötet, amelynek legnagyobb részét Hajdú életút-interjúja teszi ki (kérdező: Vörös Tamás), majd a műsorban elhangzott interjúkból is olvashatunk egy válogatást. Narcisztikus önfelmutatás, egy idealizált kép megalkotása a szükségesnél jóval nagyobb

terjedelemben. A cím (*Mr. Frizbi*) ráerősít arra az állításra, amely a könyvben többször is megjelenik: a jelenleg futó műsor Hajdú életének és életművének – a kettő egy! – abszolút betetőzése, maga a telosz, tökéletes és kizárólagos végpont. A műsorvezető saját műsorával azonossá válik, minden tekintetben egy lesz vele. Így nyílik lehetőség egy olyan klasszikus fejlődésregény ívének megrajzolása, amely az egyszerű „gödöllői srácból” a csúcsra ért férfivé válásnak történetét adja ki. Hajdú Péter igazi arca – szól az alcím, amely azonban nem több a szokásos klisénél, bár a főhős meglepő őszinteséggel mesél motivációjáról, amely csupán ennyi: híressé válni. Nem az Andy Warhol-féle 15 percre, sokkal többre vágyott, és amint látható, sikerült is elérnie. Sajnos, a könyvből az nem derül ki, milyen képességek kellenek ahhoz, hogy az ember huszonévesen műsort gründoljon, az viszont igen, hogy Hajdú szervezőkészségből jelesre vizsgázva, a televíziózásról azonban csekély szakmai ismeretekkel vágott bele ötletgazda-műsorvezetőként a *Névshowr* című műsorba az MTV-n.

A semlegesség, az állásfoglalás hiánya jellemzi az interjúk alapján kirajzolódó értékrendet: a kezdő, saját bevallásuk szerint is ügyetlen tévéseket nem szabad kritizálni; a mély vallásosság hangsúlyozása és a büszke kicsapongás (a könyv tételesen felsorol néhány celebet, akikkel Hajdúnak hetekig-hónapokig viszonya volt) megfér egymás mellett; ugyanúgy, ahogy az ismertségért folytatott küzdelem nevetséges, olykor megalázó részletei („Meggyszűnt az Msat TV, megfogtam a nő mellét, címlapra kerültem, és felhívtak a Napkeltétől, hogy bemennék-e Verebes Istvánhoz szombaton.”) minden további nélkül összekapcsolhatók a büszkeség és az erkölcsi tartás hirdetésével. A könyv második részében közölt interjúk, amelyek tehát ennek a saját egó körül keringő életműnek a mestermunkái, igencsak kínosak. Olvashatunk itt beszélgetést Orbán Viktorral, Gyurcsány Ferencsel, de a szálamit lopó Bakáts Tiborral vagy a később elítélt Damu Rolanddal is.

Mindig öröm olyan emberrel találkozni, vagy akár csak olvasni róla, aki gyerekkori álmát váltja valóra. Hajdú Péter könyvéből úgy tűnik, neki ez sikerült: nagy ajándék ez. A képernyőn szerepel, ahogy a példaképei, Vitray és Friderikusz. A baj az, hogy hiába van ott az életes valóság a könyv mögött, az egész történet rendkívül unalmas, vontatott, nehézkes. Egyedül a Magyar Televízióban uralkodó állapotok lefestése miatt tarthat számot némi figyelemre “korjellemző próza” címkével. (*Vörös Tamás: Mr. Frizbi – Hajdú Péter igazi arca. Alexandra Kiadó, 2012, 3699 Ft*)

Úton

Justh Zsigmond
Az utazás filozófiája
 (útirajzok, novellák)
 Kortárs Kiadó – Országos
 Széchényi Könyvtár, 2013
 280 oldal, 2750 Ft

Pascal szerint minden boldogtalanságunk oka, hogy valahova máshová vágyunk, mint ahol élünk. Akkor mégis, vajon mi indítja az embert arra, hogy hosszú utazásra vállalkozzék például Európa, Afrika és India tájain? Pascal szerint a mulandóságunkból eredő természetes boldogtalanságot akarjuk feledni figyelmünk elterelésével. Hogy az utazás valóban kiváló eszköze a halálról való megfélemezésnek, arra az egyik legjobb példa Justh Zsigmond útikönyve. Az út azonban nem csak a szórakozás, hanem sokszor valóban az életben maradás egyetlen eszköze is. Gondoljunk csak a jégkorszak elől menekülő ősemberre vagy napjaink bevándorlási hullámaira.

Justh Zsigmond esetében furcsamód mindkét lehetőség helytálló. Ő ugyanis többnyire tüdőbaja miatt utazott egzotikus, sós levegőjű, mediterrán vidékekre: Itáliába, Dél-Franciaországba, Korzikára, Algériába és Egyiptomba. (Milyen kár, hogy napjainkban kiveszett az orvosi gyakorlatból a receptre felírt levegőváltás!) Talán pont a halál tudatában való létezés adta meg azt a pluszt, azt az atmoszférát az írásainak, amely hihetetlen éles figyelemről, életből-csességről és ironiáról tanúskodik. Érdekes, hogy önmagáról, esetleges fájdalmairól sosem beszél. Ehelyett mindig nagy érdeklődéssel és kíváncsisággal fordul a táj, de még inkább a benne lévő ember felé. Útirajzaiból kiderül, számára az út elsősorban nem a leírt vidék miatt izgalmas, hanem ahogy ő maga is bevallja: „ami az utazásban mindig legjobban vonzott, érdekelt, az az ember volt.”

Igazi kuriózumnak számít ez a könyv, hiszen Justh Zsigmond életműve leginkább csak töredék, egy fájón ígéretes töredék. Alig tucatnyi novellája, be nem fejezett regényciklusa, melynek legismertebb darabja a *Fuimus*, és gyönyörű naplója után végre megismerhetjük a széles közönség számára eddig kötetben nem rendezett íráskor gyűjteményét, *Az utazás filozófiáját*. A válogatás Justh Zsigmond különböző korabeli lapokból kigyűjtött és kötetbe még nem rendezett, és a szerző halála óta még meg nem jelent utazási témájú műveit foglalja magába. Dede Franciska jegyzetei, név- és szómagyarázata, gazdag bibliográfiája, izgalmas képanyaga, hivatkozásai és a könyv végén található érdekes, összefoglaló tanulmánya a téma iránti mély elköteleződéséről és filozofi alázatáról tanúskodnak.

A köztudottan nagy társasági életet élő Justh Zsigmondnak kiterjedt baráti összeköttetései voltak, egyik legjobb barátja Czóbel Minka volt, de a politikai, társadalmi, irodalmi és művészeti világ más kitűnőségeivel is jó kapcsolatot ápolt; a szalonok kedvelt látogatója volt Párizsban, szenttornyai kastélyában pedig gyakran ő látta vendégül a hazai és külföldi szellemi élet számos nevezetes alakját. Épp ezért, érezhetően jól eligazodott a népek szokásrendszerében, és sokszor fajok (szigorúan 19. századi értelemben!) szerint kategorizálja az utazók szokásait; így egy-egy megörökített párbeszédből, pillanatképből, parányi effektusokból egy egész nemzet korabeli viselkedésmódját ismerhetjük meg. Justh Zsigmond nem ítélkezik senki és semmi felett, csak megörökít mindent könnyed gúnyorossággal, ironiával, finom eleganciával és olykor leheletnyi líraisággal: „Mert az utazás hasonulást, néha átváltozást – néha meg ennek ellenkezőjét jelenti. Új föld új hatással van még a növényre is. Kékebb ég kékebb reflexeket is ad...”

Nagy emberismerete mellett igen előrelátó utazó is volt. Európa, Afrika és India történelméből, földrajzából felkészülten érkezett meg úti céljaira, így például Nápolyba, Kairóba, Bombayba, Benáreszbe, ezeket az ismereteit később a helyiekkel és útítársaival történt beszélgetései során még tovább bővítette. Többnyire szervezett utazótársasággal és régi ismerőseivel utazott, de sokszor szakított időt a magányos sétákra is, hogy felfedezhesse magának a helyek igazi arcát. Olykor, mint például az afrikai Biszkrában vagy Bombayban, a táj teljesen magával ragadta, leírásaiban olyannyira plasztikusan és élvezetes stílusban örökíti meg a piacok, kávéházak, fürdők, táncházak vagy épp a kasztrendszer és a brit uralom viszonyait, hogy az ember felsóhajt, miért vett ki a útirajz műfaja, s napjainkban miért áll, néhány kivételtől eltekintve, a magyar útikönyvkiadás többnyire külföldi útikönyvek fordításából.

Az utazás utáni vágyunk szinte egyidős az emberiséggel, az út az emberi élet egyik leggyakoribb toposza, mint az út vége, a halál is. „Megyek meghalni Cannes-ba” – búcsúzott barátaitól alig harmincegy évesen ez a tragikus sorsú dandy, akit, mint annak idején Csáth Géza az ópium, az út húsz millió éves bölcsésé érelt.

Gyöngyök és gyöngyöcské

20. századi magyar novellák 1921–1938
Palatinus Kiadó
Szerkesztette Szilágyi Zsófia
2013, 296 oldal, 3040 Ft

Az olvasó aligha találkozik ilyen feszes egymásutánban a két világháború közti novellatermés krémjével, ismeri fel a hiányt, és von azonnal kényszerű párhuzamot a múlt és a jelen idejű próza közt, teszi fel a kérdést: hová tűntek el napi irodalmunkból a Takaró Jánosok? Nincsenek? Törpe, lényegtelen kisebbség, szóra sem érdemesek a 21. század lenullázott Takaró Jánosai, éhes Kovács urai? Az irodalom úri passzióvá lett, az írók nem néznek át a sorompókon? Netán ma (2013. május 19-én) nem elég látványos, nem írható elég plasztikusan az országos szegénység? Vagy egyszerűen nincs olvasói fogadókészség a nyomorra? Nem akarok fillérező, hónap végén éhező, harmad gyógyszeradagokon haldokló, kikapcsolt villanyával, elmaradt fűtésszámláival hadakozó sorstársat látni, arra itt vagyok én. Olvasni olyanról akarok, ha egyáltalán, akinek minden sikerült, aki Jézus kötényébe született, Ewinget akarok, mert Ewing akarok lenni nyakig az olajban, az erőben, a hatalomban. Ha lúzer voltam látom vissza, maradék életkedvetem is elveszi, hogy nem csak én vagyok katasztrofális mindenre alkalmatlan, aki hónapról hónapra nem képes kimászni, hanem millióan, és akkor nincs értelme élni, akkor eltűnök rajta, Isten jól rendezte-e be a világot. Ezt mondja az olvasó, amikor elutasítja a tematikát? Ezt mondja az érzékeny szerkesztő, amikor elutasítja a mélyszegénységhez kapcsolt prózát? Nincs ebben a rendszerben perspektivikus gebasz?

Nagy eséllyel pontosan körülhatárolható a réteg, kik, mely társadalmi csoportok olvastak vásároltak könyvet, fizettek elő folyóírra a múlt század húszas-harmincas éveiben. Ez a réteg vélhetően a tápláló, az egészséges étkezés paramétereit gondosan betartó ebédet követő sziesztához desszertként fogyasztotta az aktuális Nyugat-novellát a szegénységről, az öngyilkos leányanyákról. Gondolt, amit gondolt, nem tudhatjuk. Tudjuk, de nem mondjuk. Nem véletlen, hogy máig azok az írások ütnek, amelyek az emberi kiszolgáltatottságot, a kiszolgáltatott ember reakcióit dolgozzák fel. És nem véletlen, hogy az elmúlt hatvan év kontra-szelektált oktatáspolitikája mit tartott meg, mit törölt szinte nyom nélkül a két világháború sikeres írói közül.

A nagyok mind itt vannak. A gyűjteményben Móricz három novellával szerepel, mindhárom csúcsnovella. Az *Ami megérthetetlen* című írásban Takaró János munkanélküli Pannika nevű kislánya a doktor úrknál

ebédel „Húsvétig”, a tanító úr javallatára, aztán mégsem. Az árva lány első menstruációja (*A titok*), és a *Vadevezősök* is harap a maga különlegességében. Se trilla, se ciráda, mégis. Kosztolányi két novellával szerepel, az *Erzsébet* egyszerű és brutális szenvtelenségével, Hunyady Sándor két fontos elbeszéléssel (*A vöröslámpás ház*, *Bakaruhában*, mindkettőből film készült). Krúdy is az írja, amit szokott (*A gordonkás pisztolygolyója*). Bravúros ötletek jellemzően könnyed kidolgozása, Krúdy egy golyó vándorlását kíséri a testben ifjúkortól az öregségig. A gordonkás belátja, hiába ügyeskedett: öregségére egyedül maradt. A pisztolygolyóval. Krúdytól szomorú lesz az olvasó, Babbitstól, mint minden prózájától, rosszkedvű. A Babits-próza a mélységet keresi rövid írásban is, a tengerfenéken kaparász, ahol a filozófiai alaptételek fossziliái születnek, hogy ezer évre hirdessék az igazságot, de odalent kevés a levegő, az olvasó hátán nincs oxigénpalack. Az olvasó századszor képed el, hogyan sikerült Babbitnak minden műfajban a szférák fölé emelkednie legalább egy arasszal, ha ennyire életidegen valamennyi gesztusa. Kodolányi is bekerült a kötetbe egy gyerekhalált feldolgozó ünnepélyes novellával, ami azonnal kétszer kérdez vissza: olvasható-e kortárstól hasonlóan tiszta, megrendítő írás, mint a *Szegények halála*? Tamási Áron a *Báts Eszter, mi lettél* című novellával Amerikába viszi az olvasót, hová máshová (Ábel után el is várjuk tőle), a beteljesületlen álmok és a kielégített vágy Báts Eszterével. Tamási olyan megbocsátó szeretettel adja elő a székesly lány és a fekete fiú lites szerelmét, hogy erővel kell leszakadnunk a megénekelte anyaság szentségéről, maradni ráció-közelben: a múlt század első évtizedeiben a legkevésbé sem szerencsés fehér lánynak színes csecsemőt szülni, hiába Amerika a demokrácia hazája.

A kötet utószavában a szerkesztő a kor irodalmi aspektusait szemlélő tanulmányában arra az eredményre jut, hogy a nők azért szorulnak ki – minden erőfeszítésük és tehetségük ellenére – a jelentős életművet létrehozó alkotók közül, mert Trianon után a pénzért folyó kíméletlen harcban, ebben a férfias, test-test elleni küzdelemben a nők nemigen kapnak esélyt. Ráadásul évszázadok óta hagyományosan a férfi tartja el a nőt, felel az anyagi biztonságért. Mint ezer más, ez is megváltozott a 21. század elejére az irodalomban. Ma napság a nő tartja el az író. Vagy kirúgja.

„Az ember eladhatja magát, Isten nem”

Gyerekkorában cipőket égetett el a cserépkályhában, és szakdolgozatot írtak róla, mint magatartászavaros diákról – ma pedig az Ulpus-ház Kiadónál várja *Az amerikai fiú* című kötete megjelenését (a könyv az azonos című blog alapján készült), amit a 84. Ünnepi Könyvhéten mutatnak be.

Hogyan kezd egy műszaki területen induló fiú verseket írni?

A műszaki terület teljes félreértés volt. A szüleim rám bízta, döntsön a gyerek, mi akar lenni, és a gyerek rosszul döntött. Írni aztán azért kezdtem, mert nagyon szerettem beszélni, azt pedig nem mindig lehet, így írásban próbáltam rögzíteni a történeteket. Ezen kívül volt egy rockbanda, aminek én írtam a szövegeit, és én is hörögtem a mikrofonba úgynevezett énekesként. Publikálni 2000-ben kezdtem az Árgusban, aztán ahogy lenni szokott, fokozatosan újabb és újabb folyóiratokban is.

A tanulmányaidban később a teológia következett, ami első pillantásra elég nehezen fér össze azzal az alapvetően „felforgató” jellegű életszemlélettel, ami a most megjelenő regényből és a blogból is kitetszik.

A teológiát, főleg a teozófiai kérdéseket nagyon izgalmasnak találtam, vonzott, hogy Isten és ember kapcsolatáról tanulhatok. De persze nem tagadom, hogy enyhén skizoidnak érzem magam: van bennem egy alapvetően altruista, segítő szándékú, biztonságra törekvő valaki és egy – ahogy Bednics Gábor fogalmazott – „gyermekarcú sorozatgyilkos”, aki eszetlenül túlfűtött igazságérzettel rendelkezik. A könyv alapjául szolgáló blog nem más, mint egy üvöltés: az életem nagy része, a munkám is rendkívül túlkontrollált, ezért a blogon jelennek meg az érzelmeim és az indulataim; a kis ember megpróbál az asztalra csapni. A vallások vizsgálatában pedig az az izgalmas számomra, hogy szerintem Isten nem az a szigorú, zárt valaki, akinek a vallási közösségek nagy része lefesteni próbálja, hanem nagyon is nyitott, végtelenül szerető lény – ezért nem gondolom, hogy bárkinek joga lenne például a saját vallásos meggyőződése miatt a többieknek különben gondolni magát.

Isten tehát jelen lehet akár a felforgatásban is?

Sokszor mondjuk azt, amikor rossz dolgok történnek, hogy a Sátán áll a háttérben, vagy hogy hol van olyankor Isten. Ez egy nagyon kényelmes, leegyszerűsített, fekete-fehér világnézet. Nem hiszem, hogy emberileg lehetséges arra választ adni, hogy mi mögött konkrétan milyen erő áll – nem keverhetjük bele Istent mindenbe.

Az amerikai fiú előtt már megjelent több köteted is – hogyan jött az ötlet, hogy most egy blogból legyen könyv?

Nehéz kérdés, mert az esetek nagy részében az a szöveg, ami blogon működik, nem állja meg a helyét nyomtatott formában, legalábbis kevés példát láttam erre. De tény, hogy ezeket a szövegeket sokan olvassák, a szépirodalmi olvasótábor azonban – azt hiszem, ez nyílt titok – nagyrészt azokból áll, akik maguk is írnak, plusz talán még egy nagyon szűk rétegből. Úgy éreztem, a szövegeim talán nagyobb olvasóközönség előtt is megállnák a helyüket, picivel nagyobb horizonton is értelmezhetők. Általános probléma, hogy azt gondoljuk, ami széles körben népszerű, az nem szépirodalom, és ami szépirodalom, annak szükségszerűen kevés olvasója kell, hogy legyen. A blog interaktív heccként indult, de aztán, ahogy ez velem általában lenni szokott, a fogaskerekek beindultak, és elkezdett egy egészen másfajta platformmá válni.

A popularitás kérdése azért érdekes, mert itt mindig felmerül a megalkuvás problémája: ha a szerző valami felé, nevezetesen egy vágyott, nagy példányszám felé halad, akkor ez valamelyest elkerülhetetlen, nem gondolod?

Akérdés sok mindent magába foglal attól kezdve, hogy miért ír valaki addig, hogy mi a célja a szövegeivel. A nagy kiadókval való kapcsolatot a szépirodalom felől nézve gyakran prostituálódásként élíjuk meg, pedig például az Ulpus az én szövegembe egyáltalán nem szólt bele. Huszti Gergő barátom gondozta a szöveget, akivel nagyon hasonló az ízlésünk, nem is voltak nagy átírások benne, hiszen előtte Mészáros Mártonnal már két éven át dolgoztunk rajta. Szerintem az ember nyugodtan eladhatja magát, ha van, aki meg akarja venni, és az én könyvem esetében ez a valaki Kepets András volt, akinek nagyon hálás vagyok. Pillanatnyilag úgy néz ki, hogy olyan elmebaj van a fejemben, ami el is adható.

Ezer dolgot csinálsz: blog, könyv, a Thai Chi Teacher nevű zenei formációval közös koncertjeitek, ezen kívül a Fisz prózaműhelynek is az egyik vezetője vagy. Szerkesztőként hogyan birkózol meg annak a felelősségével, hogy a műhelyben abszolút amatőrök is vannak a régóta írással foglalkozók mellett?

A saját példából tudom, mekkora bátorság kell ahhoz, hogy valaki beüljön a szövegeivel egy ilyen műhelyre, és gyakorlatilag koncert csináljon belőlük. Olyasmi, mint amikor az újonc bokszolókat először belöki a ringbe, hogy megtanulják, hogyan kell állni az ütéseknek. Fontos ugyanakkor, hogy nem ex katedra történet, mi, a műhelyvezetők mellérendelő viszonyban állunk a tagokkal – mindannyian ugyanúgy megosztjuk a tapasztalatainkat, a véleményünket. Nyilván nagy felelősség – és nem csupán a műhelyben, hanem a szerkesztői feladat során is –, amikor valaki jön egy rossz szöveggel, amit jó-

na van, aki meg akarja venni”

nak hisz. Egyrészt az én ízlésemnek nem felel meg, még nem feltétlenül rossz, másrészt pedig mégis csak meg kell fogalmaznom a véleményemet úgy, hogy ne tiporjam sárba a másik embert. Azt sem tartom etikusnak, ha valaki tökéletesnek gondolja, amit csinál, én pedig meghagyom ebben a hitében, mert szerintem ha az ember egyszer is elhiti magát, hogy amit letesz az asztalra, már nem lehet jobb, azzal elzárja magát a fejlődéstől. Egy ilyen prózaműhely arról szól – és a mentálhigiéné szabályai szerint erre is „szerződünk” ilyenkor –, hogy összeülünk, és nagyon őszintén elemezzük a szövegeket. Aki hozzánk jön, ezt kapja.

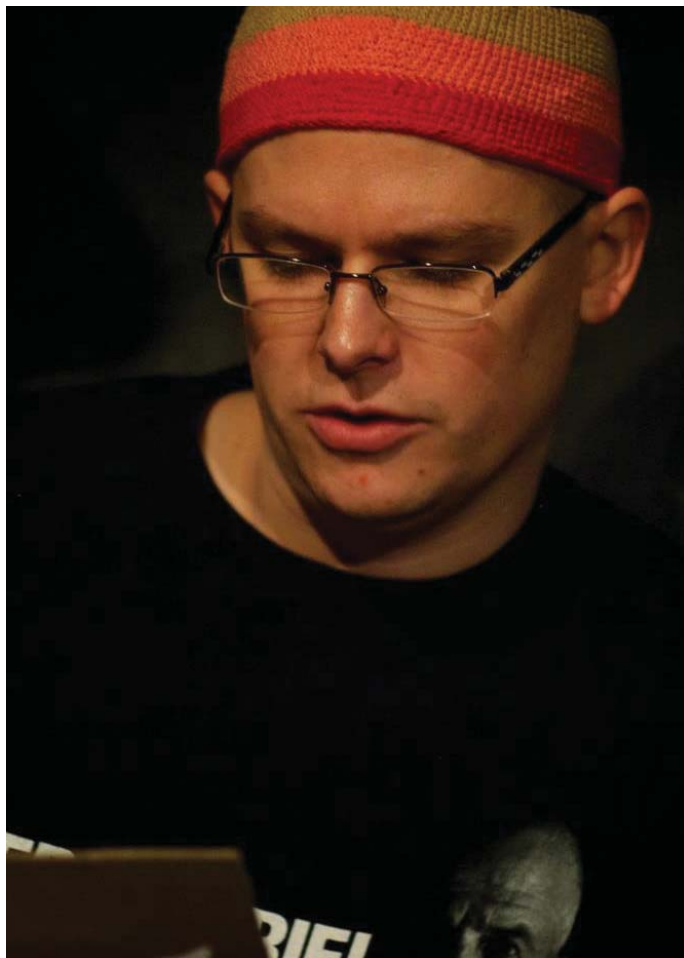
Beszéljünk még egy kicsit egy fiatal szerző indulásáról a mai irodalmi életben, hiszen amellet, hogy te nem *Az amerikai fiúval* indulsz a pályán, mégis második indulásnak tekinthető. Szerinted miben különbözik egymástól a két nekirugaszkodás?

A FISZ egy jó első lépés, mert ha nem is adják ki két hét után valakinek a kötetét, a kezdeti tájékozódásban nagyon sokat tud segíteni. A „nagy kiadó” már egy másik dimenzió, és bár szívesen mondanám azt, hogy én vagyok a legkisebb királyfi, akinek sikerült, nem így van, én minden szinten alaposan megdolgoztam ezért az egészért. Ma már bárki „elindulhat” a piacon, ha van rá megfelelő anyagi kerete és energiája, egy gyorsnyomda két perc alatt kinyomja a kötetedet, ha meg tudod fizetni.

Ebből a szempontból érdekes megvizsgálni, mit is nevezünk popkultúrának. Ha azt mondjuk, hogy a pop az, amit sokan elolvasnak, és ez egy nagy kiadón keresztül történhet meg, fonák megközelítés, mert úgy gondolom, a pop sokkal inkább a gyorsnyomdás verzió: elkészül a mű bizonyos példányszámban, teríthetem a haverok között, akiknek szinte mindegy, képvisel-e minőséget, amit olvasnak. Ha viszont a popot úgy értelmezzük, mint az olyan minőség fedőnévét, ami nem feltétlenül magas irodalom, de sokan kíváncsiak rá, az már másik helyzet. A lényeg talán a motiváció: ha gyors sikert akarok, akkor tényleg elég *belenyomnom* pár százezer forintot egy magánkiadásba, rengeteg emberhez eljuthat a Facebook-on is, és itt akár meg is állhat a dolog. Én elég egocentrikus ember vagyok, amire most vágyom e tekintetben, azt az Ulpius maximálisan kielégíti. A szövegemet szépirodalmi műként és nem a blog folyományaként kezelik, és nagyon nagy szabadságot kaptam a munka során.

Minden projektben, amiben részt veszel, valamilyen formában íróként nyilvánulsz meg. Lehet abban valami, hogy az irodalom eladhatósága manapság már javarészt attól függ, hogy milyen köntösbe csomagoljuk?

Először is az irodalomoktatással vannak alapvető problémák. Az irodalom ott kezdődik, hogy elmesélek valamit a haveromnak, és ha

jól adtam elő a sztorit, együtt röhögünk, aztán pedig beszédtema lesz. Ha az oktatási rendszer nem olyan ételt tesz az asztalra, amit a fiatalok megesznek, az nem a fiatalok hibája. A volt középiskolámban a regényemből olvastam fel nemrég, ami nagy sikert aratott a gyerekek körében, mert az ő nyelvükön szólt. Az irodalomnak élvezetforrásnak kell lennie a számukra, és a mi dolgunk, hogy azzá tegyük.

És mennyiben szólhat egy, a rendszerváltás előszelében játszó regény a mai tizenévesekhez?

Azon túl, hogy a könyv szépirodalmi szinten kordokumentumnak készült, nagyon pontos információkkal fejlődésregény is: 12-13 éves srácok vannak benne, akiknek az identitását egy nagymenő haverjuk határozza meg. Ő azonban egy nap eltűnik, a kamaszoknak pedig meg kell találniuk a saját személyiségüket, útjukat, a lázadás formáit. Ez a téma Nick Hornby-nak, Graham Greene-nek és Dragomán Györgynek ugyanilyen izgalmas volt, mint nekem, mert ezek örök érvényű kérdések. Azt is mondhatom, hogy a fejemben lévő zavar ebben a könyvben fejlődik organikus egységgé.

Madárlátó

Király Levente
Égre írt könyv
L'Harmattan Kiadó, 2013
235 oldal, 2900 Ft

Tizenkét, római számmal jelölt fejezetre oszlik a regény, de a sokszorososan jelképes számhoz csupán három személynév tartozik a fejezetcímekben. Három férfiemberé, a Római Birodalomban, amikor már *i. u.* peregnék a századok, épp a legelső, vagy inkább már a második. A háromból kettő, az apa és rá oly kevésbé hasonlító fia, urak a marginális provinciában; a harmadik szolga a házukban.

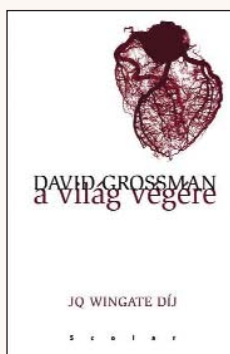
Montanus, Mikhael, Merit. Mindegyik könyvnegyed lapjain más sorrend szerint illeti őket a szó (azaz: ők kerülnek a középpontba, egy plasztikus, mégis személytelen, sokat tudó történetmondó révén). Király Levente megtalálta a tematikáját és mértanát e szerkezetnek. A második (IV–VI) és negyedik (X–XII) részben például – ha így, részek, részegyettesek szerint képzeljük el a struktúrát – azonos a személy-sorrend. S Montanusszal kezdődik, vele végződik a keretes történet, amely megengedné ugyanakkor például a nem lineárisan haladó, az egyes neveket iránytűül választó olvasást is.

Mindhárom név M betűs név. Aligha véletlenül. Marcus, a remete – az egyik legfontosabb mellékszereplő –, valamint a futólag felbukkanó Mamita neve is bekapcsolódik az alliterációfüzérbe, sőt az épp csak említett Messelia házaspáré és másoké is. Montanus (olykor: Montanus Maximus), Mikhael, Merit: e három s a többi hellyel-közzel jelentéses, beszélő név más-más előzményekre, kultúrákra enged visszakövetkeztetni (a nem M-esek szintén: Amilia, Desir, Szura't Baba stb.). A pogány tövű görög–római–keresztény hagyományba és a regényjelenbe egyes keleti mitológiák is beleérződnek. Krisztus előtti sokistenhitű interkulturalitás és Krisztus utáni, lassan az egy Istenre fókuszáló lokalitás, téridő szervezi kavargó rendbe, tisztuló káoszba a titkokkal, emlékekkel, álmokkal, szellemekkel benépesített históriát, mely kissé olyan, mint egy apokrif bibliai könyv, az Ó- és az Újszövetség határán. Tépelődő emberek keresik önmagukban, a másokban, egymásban – az eltávozottakban, az elérhetetlenekben is – valódi énjüket, társadalmi, morális, érzelmi identitásukat. Életre-halálra. Egy idősebb és két fiatal. Egyéb-iránt, így vagy úgy, mindhárman gyilkosok. Vagy öltek embert.

A M jegyében azonban az *Égre írt könyvet* – mi más? – a madár(motívum) uralja. Nemhiába jelöl az M római számként ezret, ezer és egy madár száll, csetteg, nem csupán a madarász Merit közelében. A „röpülj magasra”, a fel- és elröpülés, a madár-ív a Király Levente által stílárisan leggazdagabban megalkotott összetevők egyike (a szöveg korona-motívuma is). A madár minden kultúrkörben legfőképp a lélek szimbóluma. Az elszálló léleké, a testtől elváló léleké. Lélek és test külön útjai mindig a szabadság tényét, adományát teszik kétségessé vagy abszolutizálják e cselekményes, de költőien emelt, besűrűsült temporalitású epikában. Antropomorf és zoomorf szövegelemek lépnek szépséges párbeszédre. Amiliának természetes gondolata, „mennyre hasonlít most e pillanatban egymásra madár és gazdája”, Meritnek természetes asszociációja Amilia („egyszerűen Kócoska”) közelében „a nagy csoda”, a kikiáltott-elképzelt spektakulum: „...mesél s táncol, a Merit-háznak legeslegszebb madara, a világhíres, csodálatos, feledhetetlen Kerekdombi Kócos Cinke”.

A nőalakok – a már soroltakon kívül Montanus rég halott felesége, a nevében megint új jelentéseket rejtő Ariadne – tökéletesen illeszkednek a könyvbe. A gyakori, ismételt kicsinyítő és becéző fordulatok („Jó anyácska”, „Édes, drága Amiliám!”, „fiúcskák és kislányok” stb.) ide-oda reptetik-dédelgetik a mondatokat az emberi és a madár-terrénum között, pedig mindkét világ ki van szolgáltatva a brutalitásnak. *A ló meghal, a madarak kirepülnek* – incselkedhetnek, mivel a lómotívum is erőteljesen érvényesül a könyvben; de Király sem régebbi, sem újabb avantgárd mintákat nem követ. Kiegyensúlyozottan, a mitológia és a történelem ege alatt mesél („Elmesélem...”: fontos szó a regényben). Néha túl sok szót veszteget a szövevényes mellékszállakra, melyek nem mindig sodródnak erősen egymásba, illetve elvonják a tekintetet a mű inkább sejthető-rekonstruálható, mintsem körvonalazódó-látható spirituális tartalmairól. Ám ez a viszonylag konzervatív próza nyugodt lélegzetvételével, finom textúrájával, míves kidolgozottságával üdvös újdonság a mai magyar termésben.

Beszélnem kell hozzád

David Grossman
A világ végére
Fordította: Nemes Anna
Scolar Kiadó, 2012
623 oldal, 3990 Ft

Önanalízis? Családterápia? A lélek fájdalmas, de a túléléshez, a továbbéléshez egyetlen esélyt jelentő élveboncolása? – ilyen és ehhez hasonló kérdések feltevésével próbálhatjuk megfejteni a világhírű izraeli író, David Grossman most már magyarul is olvasható regényének a titkát. Ugyanis a főszereplő, Ora, valamint az útítársa, egykori szeretője, s második gyermekének, Ofernek az édesapja közötti több mint hatszáz oldalas „gondolatfolyam” már a nyelvezetét tekintve is mestermű. Olyasfajta írásmód, amely sokkal inkább a lírából ismert: folyamatos színesztéziák és metaforák sorozata, ahol a két ember „vad, zajos félelméről”, „a testükben rúgkapáló sikolyról”, az „arcukról mint megszegett ígéretéről”, s „arckifejezés-töredékek forgószéléről” értesülünk. Két olyan ember szaggatott lelkiállapotáról, akik, bár Ofer születése óta nem beszéltek egymással – ez volt a megállapodás közöttük, valamint Ora férje, egyben Avram legjobb barátja, Ilan között – a külvilágban tőlük függetlenül történő események, jelen esetben egy újabb, a térséget sújtó háborús konfliktus borzalmai miatt mégis beszédre, beszélgetésre kényszerülnek. S épp Ora és Avram két évtizedes „beszédkihagyása” az, ami a színesztéziát felerősíti: egymás hangjának, színeinek, egymás illatának felfedezését, megértését, vagy inkább újra átélését.

Azonban a két ember számára a másik személyiségének újrafelfedezése, egymással való „újrabeszélése” nem öncélú: nem róluk szól, nem értük történik. Hanem közös fiuk, Ofer érdekében, aki most a második libanoni háborúban életét önkéntesen bevonuló katonaként kockáztatja. S Ora, miután ő maga vitte sorozásra a fiát, s miután Ilan most is, nem először, elhagyta, magára hagyta ebben a nehéz élethelyzetben, úgy dönt, Galileába vándorol. Vándorlásához pedig, amely sokkal inkább menekülés, nem mást választ útítársául, mint Ofer apját, a rég nem látott-hallott Avramot. „Együtt kell elsöknünk, nincs más választásod” – mondja Avramnak, aki azonnal be is száll ebbe a „játszmába”.

Ora menekülése sokrétű, szimbolikus jellegű menekülés. Mert abból a lakásból kilépve, ahol addig két fiával – Oferrel, s Ofer bátyjával, az llantól származó Adammal – élt, Ora egyfelől saját büntudata elől menekül, hisz ő engedte fiát a seregbe, ő engedte a halál torkába: „Mit tettem. Kivitettem Ofert a harctérre. [...] Nem tartottam vissza.” Másfelől az Oferrel kapcsolatos

büntudata elől menekülve Oferért is menekül: úgy érzi, Ofer megmentéséért is akkor teheti a legtöbbet, ha Ofer apjával Galileába szalad. S Grossman regényének jellegzetes fogása a sajátos kommunikáció, Ora és Avram színesztéziákkal dúsított beszélgetése lesz az Oferért való menekülés, az Ofer-mentés eszköze. Ezért „Ora szeme előtt olyan jelenetek bukkannak fel, amelyeket sok éve nem látott, s bár „legalább annyira fél beszélni róluk, mint amennyire Avram fél meghallgatni őket”, Ora mégis úgy érzi, ha Avram elé tárja Ofer, sőt, Adam kicsi korától életüket, Ofer és Adam jellemét, sajátosságaikat és furcsaságaikat, s ha beszéde közben folyamatosan Oferre gondol: Ofer nem hal meg. Ofer életét Ora szerint ezekben a vészterhes időkben az ő beszéde, beszédfolyama, emlékezetfoszlányai- és hullámai biztosítják, jelentik. S beszédével párhuzamosan az írás: a napló, amely útközben készül, s amely Avram, az apa egykori szokásának átvétele. Avram már nem ír, ahogy ő fogalmaz, felhagyott a szavakkal, Ora ezért kötelességének érez Avram helyett lejegyezni bizonyos eseményeket, amelyek megint csak Ofert hivatottak védelmezni.

Avram pedig végre, oly sok év után kívülről, Orától hallja fiáról mindazt, amit évek óta, apaságtudata, apaság-léte elfojtása ellenére belülről folyamatosan hallott. Ora szavaiból végre megismeri sosem, még fényképről sem látott fiát. De érzi, fia életben tartásához nem elegendők a kimondott és leírt Ora-szavak. Kell hozzá még valami: az, hogy ők ketten, a szülők újra eggyé olvadjanak. Hogy megalkossanak egy olyasfajta szimbiózist, amely most – ezt Ora szavaiból érzi – a fiú és anyja között nagyon is megvan.

S Ora, akit épp emiatt az anya-fiú szimbiózis miatt Avram egyszer Ofrának szólít, nem tiltakozik. Ő is érzi, hogy Ofer apjával ismét testi kapcsolatba lépve, ismét szeretkezve, még erősebb védelmet nyújthat a fiának. S innentől kezdve nemcsak szavakkal beszélgetnek. Beszélget Oferről a testük is. De ahogy a beszélgetésük, úgy az eggyé olvadásuk se öncélú, nem a saját örömszerzésük érdekében történik. Hanem Oferért:

– *Őrá gondolj – suttofta Ora, s ráfonta egész testét, míg Avram belé nem hatolt. – Őrá gondolj énbennem.*

Lassan mozogtak, egymásba kapaszkodva, mint egy orkán közepén.

– *Őrá gondolj, őrá gondolj! – kiáltotta Ora.*

Ti beszélgettek iskolába jövet?

Szécsi Noémi
Mandragóra utca 7.
P. Szathmáry István rajzaival
Európa Kiadó, 2012
290 oldal, 2900 Ft

Tízévesen az embernek nem jut eszébe, hogy „Súlyos dolog iskolába járni” (osztályfőnöki intellem), és út közben beszélgetni az egész Mandragóra utca 7. minden létező és talán mégse-lakójáról.

Ida és Tamara kicsit hazudósak, kicsit gyávák, leginkább azonban tanácstalanok. A házban, ahol két lépcsőház közül mindig az ódon, a hátsó feljáraton csoszognak, botorkálnak és rettegnek, *véletlenül* folyton meglepetések érik őket. Mert ez a regény erről szól: ki mitől és kitől fél jobban? És hogy ki mivel leplezi a szorongását, amit egymásnak mondhatnak el, hogy szeretethiányosak, szükségük lenne egy felnőttre.

Persze, ők nem nyafogós lányok. Szécsi Noémi tizenévesei a magukra hagyottak unalmával fordulnak szembe, mert rajonganak a ritkán látható anyjuk és az éppen távol lévő apjuk iránt. Normális mai helyzet. A 21. század írója pedig ihletért nem a rohadt almába, hanem a tévécsatorna-szagba szimatol bele.

Magukra maradt hősei is innen kölcsönzik ki a háztömb gyanúsán kiismerhetetlen lakóit – afféle halloween-partikról, éjszakai vámpírkoporsókból és az ezekhez hasonlatos híradós inkubátorokból. Így lesz egy földszinti, nyomasztóan üres lakásban a hozzá rendelt titkos folyosóval és pincével a varázsszennyezettség határérték feletti. Az emeleteken pedig klasszikus boszorkánytrükkök, házitündéri korlátlan munkabírás és kettős ügynöknek álcázott állatmese-kutyahős színezi tovább a hallucinációkat.

Álomban születnek a kalandok, vagy a félálomba beszüremkedő éjfél utáni izgalmak adrenalin-tútermelése írja át a valóságot egy nála is *méregkeverőbb* posztvalósággá? Valahogy összezavarodnak-keverednek a folytonos félreértések vígjátékában a felületesen ismert szerepek (a házmestersémbesség, a gyermekvédelmisek nyugdíjas-tanítónénis álcája, vagy az önmaga alapvető problémáival küszködő, bár alapjában véve jó tanár) sztereotípiái. Ettől pedig a még pislákoló gyermekfantázia félhomályában életre kelnek a százéves boszorkányságokkal összefonódó újabb lidércmaffiák, tündérrel és farkasemberrel spékelve. Ebben az eklektikus „al”világban

az osztálytárs fiúk szokásosan pimasz erőfölénye a legmegbízhatóbb állandóság (kapocs) a tegnapi és holnapi diákok iskolapszichológiai megfigyeléseihez.

Ez persze így olyan lehangoló, hogy akár ki se nyissuk a könyvet.

Csak hát itt Tündi (családsegítő) néni abból él, hogy a családok állandóan úton vagy válás után vannak, és neki a gyermekvédelmi jószolgálat azt jelenti, hogy a gyerekeket is megvédi mindenkitől, meg a gyerekektől is megvédi mindenkit. A gyerekek pedig szagot fognak a tortasütés közben ezt-azt kifecsegő Tündi élettapasztalatát hámozgatva, hogy anyjuk mellett az új ismerős, vacsorabeszélgetésre készülő Valter munkatárs miatt életbe lép a lidércriasztás, mert (eddig csak sejtették) a Valterek általában lecsapnak „például a magányos nőkre”, és kábé hét évre elvarázsolják őket...

Innen pedig már nemcsak szerethető a látzólagos zűrzavar, de az is megbocsátható, ha Tündi néni olyan rendet varázsol Ida otthonába, hogy ettől a mások lelki tréningjeit vezető szét-szórt szülője máris jobb anyának érzi magát. Az pedig nem is vitás, hogy a könnyű rosszulletek (a fej gyakori fájása, hirtelen lázasodás, uszodaszemölcs-hajlam) nemcsak Ida, de a barátnőről el-sőprő lendülettel gondoskodó Tamara számára is igazolás minden kibúvópróba-helyzetben. A félős Ida nem ugrik bele semmi felelőtlenségbe... arra itt van Tamara.

Szécsi Noémi szarkazmusa kerül minden érzélgősséget, ám sosem szenved. Benne bujkál minden szereplőjének a bőrében, nem akar *megérteni* mindenáron mindenkit, de *érteni* akarja még a visszajáró lelkeket is. A paródia határán jár, amikor beleránt egyre abszurdabb(nak látszó) történetébe minden belerántható szereplőt. De mégsem paródia, és nem is abszurd, amikor fantáziál hol ebben, hol a másik fejben. Humorba mártott komolysággal játszik azzal, ami az értés és a félelem határán izgatja az Idák és Tamarák meg az ő szülei, szomszédaik be nem vallott félelmeit.

Segít gyermeki igényeinkre visszaemlékezni: „Szeretnék valakinek a védelme alatt állni.”

Vénusz anyaszerepben

Mester Dóra
Nő, anya, szerető
Jaffa Kiadó, 2013
580 oldal, 2150 Ft

Vannak bizonyos archetipikus szimbólumok, amelyek alapvető igazságokat tanítanak szimbolikájukkal az emberi sorsról. Ezek időben és térben egymástól távoli kultúrákban is felbukkannak, legtöbbször mitológiai alakként, istenségeként. Ilyen a női hármasság entitásának a képe: a lány, az asszony és az öregasszony triója, amelyek együtt jelenítik meg a női lét teljességét, legfontosabb fázisait, küldetését. Modern alakban ők manifesztálódnak Mester Dóra könyvében is.

A főszerep ezúttal a középső nőalaké: az anyáé. De mivel tőle ok-okozati értelemben, pszichológiailag és spirituálisan sem elválasztható a gyermeklány és az idősebb nő, ezért ezek is pregnánsan felbukkannak a műben; az előbbiről részletesen esik szó, az utóbbiról valójában egyetlen mélységesen intim történet erejéig; ennek azonban olyan fajsúlyos mondanivalója van, ami felér egy teljes fejezettel.

Már elsőre nyilvánvaló, hogy a kötet – bár témája predesztinálhatná erre – egyáltalán nem illeszkedik a női identitással, anyasággal, szexualitással foglalkozó mentálhigiénés, tanácsadó művek sorába. Vaskos (majdnem hatszáz oldalas), sűrűn teleírt könyvet foghatunk a kezünkbe, amelyben nincsenek pasztellszínű, idillire retusált, édeskés fotók merengő leendő kismamákról, rózsás arcú csecsemőjükkal kacarászó, frissen mosott hajú anyukákról. Nem: az olvasót illusztrációk helyett a szerző mesélő karizmája ragadja magával. Hogy miben áll ennek vonzereje? Egyszerű erényekben: a természetes, ugyanakkor kiválóan disztigáló, mindvégig ízléses őszinteségben, a mélységes empátiában, és az első pillanattól teljesen nyilvánvaló, stabil hozzáállásban, amelynek komponensei között a profi szexeducátori és –tanácsadói felkészültség éppúgy szerepel, mint a kérdéskör szociológiai hátterének és összefüggéseinek ismerete, és a mélységében megélt, megértett szubjektív tapasztalat.

Van azonban még egy tényező, ami erősen a javára válik az írásnak: a szerző egy-egy téma körüljárásakor saját gondolatmenetét tovább árnyalni, gazdagítani bőséggel idéz azokból a beszélgetésekből, mélyinterjúkból, amelyeket maga készített változatos korú, családi állapotú, szociális helyzetű anyákkal. Ezeknek a hétköznapi nőknek – sokszor megrendítően őszinte – vallomásai segítenek személyessé, hitelesebbé tenni a sorok elméleti üzenetét. Ezt a tendenciát erősíti az is, hogy az úgymond szakmai tanácsok, magyarázatok gyakorlatilag elválaszt-

hatatlanul szerves egységet alkotnak nemcsak ezekkel, de Mester Dóra hasonlóképp kertelés nélkül megosztott saját történeteivel, élményeivel is. Ráadásul nem kizárólag nőket szólaltat meg: művében rendre szóhoz jutnak a férfiak – szeretők, férjek és apák – is, saját perspektívájukból világítva meg a felvetett, elsőre vegytisztán nőinek tűnő, ám valójában nagyon is mindkét nemet érintő, két (vagy több) oldalról is befolyásolt kérdéseket.

Noha a kötet alaptémája az anyaság és a szexualitás, a szerző részletesen ír az ezt megelőző időszakról: a kislány nővé éréséről, a nő anyává avanzálásáról. Az ok – mint rámutat – egyszerű: az, hogy egy nőből milyen anya lesz, miként éli meg a terhesség, a gyermekágy, a szoptatás, és gyermeknevelés időszakát, éveit, az nagyban függ attól, hogy milyen történetekből, élményekből, tapasztalatokból állnak saját személyes történetének első fejezetei, amelyek nélkül valójában gyakran érthetetlen, értelmezhetetlen egy-egy anyai, női habitus. Emiatt az első fejezetben egészen a gyökerekig, a szülők egymással való kapcsolatáig, a látenciából kamaszkorba hajló érzékeny időszakig, az első szexuális benyomásokig nyúlunk vissza – ezekre az alapokra épül fel ugyanis később a felnőtt nő és anya összetett személyisége.

A folytatásban az eredeti kérdést bontja ki: olvashatunk a várandósság „négy harmadában”, – a három trimeszterben, plusz a gyermekágy alatt – megélt szexualitásáról, külön alfejezetekben tárgyalva az egyes időszakok jellemzőit a nő testi változásainak, lelki átalakulásának, valamint az ezzel párhuzamos formálódó párkapcsolatnak az aspektusából. Itt külön jó, valóságához konvergáló, hogy a lelkes, konstruktív beszámoló mellett olvashatunk ellentmondásos érzelmekkel, élményekkel, sőt, egyenesen félelmekkel, szomorúsággal, kételyekkel, csalódással teli tapasztalatokról – és nemcsak a nők, de a férfiak szemszögéből is. A mozaikdarabok kavalkádja közötti kötőanyagot a szerző józan, egyszerű, okos magyarázatai, hozzáfűzései alkotják: ezzel válik grandiózus, színes, lenyűgözően és megrázóan valóságos kép az anyaságról és nőiségről.

A témából fakadóan elsősorban fiatal nőknek lenne javasolható a könyv. De ajánlható éppúgy gyakorló anyáknak, nagyanyáknak önmaguk – női gyökereik mélyebb megértése, a következő generáció tudatosabb nevelése miatt. És férfiaknak is, hogy bölcsebben szeressék választott Vénuszaikat, akiket ők tesznek nővé – és anyává is.

Ahány mese, annyi mosoly

Ahány király, annyi mese címmel jelenik meg új köteted az Ünnepi Könyvhétre. Mondhatnánk, hogy klasszikus dolog királyokról írni, de a mesék olyanok, mint ha a mesebeli okos lány hozta volna: modernek is, régiek is, viccesek is és mélyek is. Miért pont mesék, miért pont királyok új köntösben?

Mesék, mert mesék között élek, mesekönyvekről beszélek, meséket írok. Királyok, mert olyan mesefigurák, akikkel klasszikus és modern mesei elemeket vegyítők, sokféle hőbortos történetet lehet kanyarítani.

„Egy mesekönyvnél különösen kell, hogy az olvasó lebegjen a szerző szemé előtt.” Egyetértesz ezzel? Figyeltél szóhasználatnál, mondathosszúságnál?

Mindig figyelek. Felelősségteljesen csak úgy lehet gyerekeknek írni, ha az ember erre is figyel. Aki gyerekeknek ír, tudja, milyen korosztályt céloz meg a szövegeivel, kiknek szánja a meséit, gyerekkönyveit.

A másik az illusztráció. Te választottad Gyöngyösi Adrienn-t? Kiegészítik, hozzátesznek a rajzai vagy szimplán illusztrálják a meséket? Egyiket, másikat szívesen nézném önálló festményként is.

Neked melyik a kedvenc királyod vizuálisan?

Gyöngyösi Adrienn munkáit nagyon szeretem, és a Manó Könyveknek köszönhetően, velük közösen dönthettünk arról, hogy jó lenne, ha ő lenne a mesekönyv illusztrátora. Örömmre, elvállalta. Azt gondolom, hogy a képei kiegészítik, megszépítik a meséket, olyan kertet adnak a szövegeknek, amire mindig is vágytam. Mindegyik rajzot szívesen látnám szobák falain, de a kedvenc, királyt ábrázoló illusztrációm a könyvből a hólakók királya.

És a történetét tekintve?

A tíz királyos történetből természetesen mindegyik közel áll a szívemhez, de két mese icipicit jobban, mint a többi. Az egyik *A hiphiphurrá király*, a másik pedig *A hólakók királya*.

Erdélyi gyökerek, pedagógia szak Budapesten, jelenleg Spanyolországban élsz. Mely hatások, hagyományok, szerzők meghatározóak?

Hát, nagyon hosszú lenne a lista, ha mindent, mindenkit, ami, aki hatott rám, fel kellene sorolnom. Folyamatosan érnek hatások bármerre megyek, bármit látok, hallok, olvasok. Ha nem lettek volna olyan szüleim, akik hűen támogattak mindenben, olyan nagymamám, aki társam volt a mesék iránti rajongásomban, olyan tanító né-

nim, akire mindig köszönettel és szeretettel emlékszem vissza, akkor ma nem lenne ez az én utam. Talán a legmélyebben mégis a gyerekek hatottak rám. Ők voltak és ők a legmeghatározóbbak. Sokat tanultam tőlük, és annyi szeretetet kaptam pedagógusként, hogy sokszor meríték ebből a mai napig is.

Kész van már a következő mese is?

Más korosztálynak szóló könyvön is gondolkodsz?

Igen. A két most készülő meseregényem már nagyobb gyerekeknek fog szólni. Egyik illusztrátora Varga Zsófi lesz. Mindkét mű számomra új irány, hisz eddig csak mesefüzéreket írtam. E mellett rövidebb mesekönyvanyagokon is dolgozom. Van egy spanyol mesekönyvtervem is. Már biztos, hogy ehhez is magyar illusztrátor rajzol majd. A következő rövidebb mesekönyv szövege már kész.

Az illusztrátora most álmodja meg a képi világát.

Az azért fontos, hogy egy jó mesének ugyanúgy van egy plusz rétege, amit a felnőttek élveznek (jobban). A te meséidnél is látok olyan pontokat, ahol a szülő pluszban elmosolyodhat. Kaptál ilyen visszajelzést?

A meséimet, mondjuk úgy, felnőtteken is folyamatosan tesztelem.

A barátaim, a családtagjaim, az Író Cimborák, a blogjaim olvasóinak visszajelzései nagyon fontosak. Mivel a meséimben mindig fontos szerepük volt a humornak, a szójátékoknak, örömmel tapasztalom, hogy a felnőttek is elmosolyodnak a mesék hallatán.

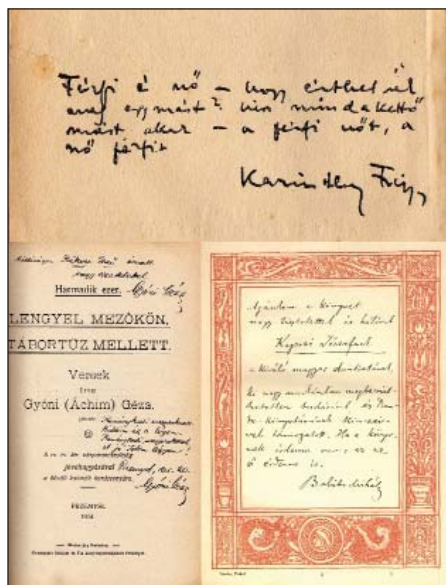
Mennyire szeretnél, és mit szeretnél tanítani a szövegekkel?

A meséket sosem okitói jelleggel írom, nem akarok nagy okosságot belefogni a szövegeimbe, még akkor sem, ha külön figyelek arra, mit közvetítenek ezek a történetek a gyerekek felé. A célom leginkább az, hogy jól érezzék magukat mesehallgatás, meseolvasás közben, hogy nevéssenek, hogy elhiggyék, hibázni emberi dolog, és akárhányszor is esünk hasra, pikkpakk, újra fel lehet és fel kell állni. Hogy a mások elfogadása csak jobbat tehet minket, és hogy mindebben lakozik valami, amiért érdemes őt szeretni.

Mit keres egy erdélyi lány Spanyolországban?

Most éppen annak a lehetőségét, hogy egy olyan többnyelvű gyermek- és ifjúsági könyvesboltot váltson valóra, ami szoros kapocs lenne a spanyol, magyar, katalán kultúra és gyerekirodalom között. Ha pedig azt akartad kérdezni, miért vettem nyakamba a világot, a legegyszerűbb a válaszom. A szívemet követtem.

Egyedüli példány?

Egy dedikáció min-
dig csak egyetlen
példányban létezik.
Az író kézzel ajánlja
könyvének egyikét
adott olvasónak, így
valójában egy na-
gyon rövid terjedel-
mű autográf kézirat-
ról beszélünk. Még-
is, mintha némelyik-
ből több lenne.

Leginkább internetes piactereken bukkan fel Karinthy Frigyes – leggyakrabban az író nagy példányszámban kiadott gyűjteményes munkáinak második köteteként megjelent – *Capilláriájának* „a szerző által dedikált” példánya, sok tízezer forintos áron. A kötetben, a címlap versóján valóban ez szerepel Karinthy kézírásával: „Férfi és nő – hogy érthetnék / meg egymást? Hisz mind a kettő / mást akar – a férfi nőt, a / nő férfit. / Karinthy Frigyes”. Csakhogy ez *minden* példányban szerepel: nyomdatechnikailag készült sokszorosított kézirat-hasonmásról van szó. A jól ismert aforizma a kötet szerves része, annak mottója.

Karinthy fenti kötete csak ritkán téveszti meg a jóhiszemű, naiv gyűjtőt. (Bár egy ilyen darab épp nemrég cserélt gazdát az interneten huszonötezer forintért.) Ennél jóval ritkábban, viszont jegyzett antikváriumok hagyományos árverésén is többször szerepelt a mára megkopott emlékezetű, és költőként valóban nem, mentalitás-, és így kultusztörténeti szempontból azonban jelentős Gyóni Géza (1887–1917) *Lengyel mezőkön, tábornok mellett* című verseskötetének (1914) egy-egy dedikált példánya. Ez a könyv is, akárcsak ő maga, inkább kultikus jelentőségű: Gyóni az oroszok által körbefogott lengyelországi Przemysl várában írta a verseket, a kötet is a fogságban jelent meg, s megjelenése után állítólag csak egyetlen példányt sikerült repülőgéppel kimenteni az ostromolt városból. Ezt azonban Rákosi Jenő kapta, neki szóló ajánlással: „Méltóságos Rákosi Jenő úrnak / nagy szeretettel / Gyóni Géza”, alatta pedig egy autográf verses bejegyzés is olvasható: „Reménykedő magyaroknak / Küldöm át a légen. / Reménykedő magyarokkal / A jó Isten légyen! / Przemysl, dec. 20. / Gyóni Géza”

Az egyetlenként kimentett példány kuriozitása ellenére több ár-

verésen is kalapács alá került, egyszer „a szerző verses dedikációjával Rákosi Jenőnek”, máskor „a szerző Rákosi Jenőnek dedikálta!” leírással.

Elvileg ugyanaz a példány többször is gazdát cserélhet, nem ritka jelenség ez az árveréseken. Valójában azonban arról van szó, hogy a hazai antikvár könyvkereskedelem egy része ismét többször akart látni a könyvbe, mint ami. Valamiért ők nem tudták, vagy nem akarták észrevenni, amit a legtöbb antikvárius tud: Gyóni e kötete hasonmás kiadás, mégpedig éppen a Rákosinak szóló dedikált példányról készült facsimile. Ezt a tényt pedig tartalmazza maga a tízezer példányban kiadott ún. „első itthoni kiadás” is, tízezer Rákosi Jenőnek szóló Gyóni-dedikációval.

A másik, már valóban bibliofil példány Babits első Dante-fordításának első kiadása. A *Pokol* 1913-ban olcsóbb és drágább kivitelű változatban is megjelent, a bibliofil változat dedikált darabjai igazi ritkaságok. Nemrég azonban felbukkant egy, Babits hosszú, irodalomtörténeti forrásértékű dedikációjával. Az ajánlás így szól: „Ajánlom e könyvet / nagy tisztelettel és hálával / Kaposi Józsefnek / a kiváló magyar dantistának / ki nagy munkámban megbecsül- / hetetlen tudásával és Dan / te-könyvtárának kincsei- / vel támogatott. Ha e könyv- / nek érdeme van, az az / ő érdeme is. / Babits Mihály”

Kaposi József (1863–1922) Dante-kutató volt, neve jól ismert a Babits-filológiában. Kaposi – ahogy a dedikáció is megszövegezi – sokat segített Babitsnak a fordításban (pl. könyveket adott kölcsön), ő lektorálta a *Pokol* nyomdai levonatát is.

A becses kötet értékén ront, hogy nem sokkal később egy szegedi könyvkereskedő ismerősöm tett elém ugyanilyet, majd a korábbi árverések katalógusaiban szétnézve találtam hasonlókat. Sőt, még hazai közgyűjteményben is található, „Babits Mihály dedikációjával”, illetve „saját kezű ajánlásával Kaposi Józsefnek” könyvészeti leírással.

Természetesen megint arról van szó, hogy az egy személynek szóló ajánlással ellátott kötet nem egyetlen példányban készült: a Dante-kiadás ritkább, bibliofil igényű kiadásváriánsa eleve így, kézírás-facsimilével jelent meg. Babits levelezéséből az is tudható, miképp készült. A kötet kiadója, a Révai Testvérek Irodalmi Intézete 1912. szeptember 19-én levelet írt Babitsnak a kötetrel kapcsolatban, ebben szerepel az alábbi rész: „Mellékelten küldünk néhány vörös keretes lapot, melyek egyikére megbeszélésünkhöz képest leírni sziveskedjék az ajánlás szövegét és pedig jó tollal és intenzív fekete tintával, hogy az írás jól reprodukálható legyen” (Babits *Mihály levelezése 1911–1912*. Sajtó alá rend.: Sáli Erika. Bp., 2003. 183–184.)

És ez a fontos: „jó tollal és intenzív fekete tintával, hogy az írás jól reprodukálható legyen”. Feltehetőleg erre biztatták Karinthyt is.

Kimászni a lefolyóból

Konyhai-Sváb Stefánnal, a *Létra* című regény szereplőjével és szövivőjével Szabó Tibor Benjámin beszélget
(közreadja Gerlóczy Márton és SzTB)

Szeretném, ha már az elején tisztáznánk valamit, kedves Konyhai-Sváb Úr! A Konyhai-Sváb nem a valódi neve. Itt van ez a *Konyhai-Sváb* név. Ez a bece-, ez a csúf-; az *Urat* most nem elemezném. Ön egy csótány. Szerintem nem is sváb.

Az eredeti nevem Blatta orientalis. A Konyhai-Sváb nevet az őseim vették fel, amikor a Kárpát-medencébe költöztek, közvetlenül a kitelepítések után. Édesapámat egyébként Közönséges Csótánynak hívták, és szaporodással foglalkozott.

A csótányok nevezik „ember”-nek semmirekellő, parazita fajtársaikat?

Természetesen. Ha egy csótányt kiközösít a csótányok közössége, akkor a legnagyobb sértés, ami érheti ezt a csótányt ha azt vágjuk a fejéhez, hogy kétlábú.

A házról szeretném kérdezni. A házról, ahová napi bejárása van. A házban élőkéről. A szerzőről. A szerző önt száműzte a mosógép-dobba. Majd elindította a 8-as programot. Ezt nevezhetjük konfliktusnak. Hogyan mérgeződött meg ennyire a kapcsolatuk? Mi vezette a drámai 8-as programig?

Pontosítanék, én és a családom generációk óta ebben a házban élünk. Aznap reggel, amikor ez az ön által konfliktusnak nevezett esett történt vízárt indultam a II./13-ból. A csövek szárazak voltak, senki sem mosogatott, vagy mosott és a mellékhelyiségeket sem használták, ami ebben az időpontban nem ritka jelenség, hiszen a lakók többnyire dolgozni járnak. Kimásztam a lefolyóból a szerző lakásában, ahol nagy öröömre vizet találtam a kávéscsészéjében. Ehhez próbáltam hozzáférni, amikor a szerző rányitotta a csapot és átkergetett a mosógép-dobba.

Ennek a Gerlóczynak másokkal is sok a baja. Nemcsak a csótányokkal. Meztelencsigák, galambok, transzvesztiták. Utóbbiakról alig leplezett cinizmussal ír. Előbbieket rühelli. Maga látja, ismeri. Rasszista? Egy rasszista bunkó?

Nézze, nem gondolnám, hogy rasszista, én úgy fogalmaztam, hogy nevetséges egy ember. Az volt a meggyőződése, hogy jó lesz neki ebben a házban élni, hogy izgalmas lesz számára ennek a nyomornak a megfigyelése, de aztán csalódnia kellett, mert ez a nyomor végtelenül nyomasztó egy ilyen kétlábúnak. Ugyanakkor nem gondolnám, hogy bármivel több problémája lenne a transzvesztitával, mint bárki mással a házban, ami pedig a galambot és a

meztelencsigát illeti, hát azzal kivételesen egyet tudok érteni. Semmi keresnivalójuk itt.

Komolyan nem értem, naphosszat egy létra után szaladgál. Miért nem kér a gondnoktól? Valami akadása lehet szerintem. Az írók mind golyósak.

Világosan jelezte ennek a kisregénynek nevezett kirohanás elején, hogy a gondnoktól nem hajlandó létrát kérni. Ez az ő döntése volt. Azt hiszem tart a gondnoktól és a családjától, ami azért nem csoda. A gondnok felesége súlyos beteg és kiszámíthatatlan. Gondolom, félt attól, hogy kapcsolatba kerül velük, és az a rengeteg borzalom, ami az életüket jelenti beszívárog a hétköznapijaiba. Ha elkéri tőle a létrát akkor szívességet kér, és adósa lesz egy skizofrének.

Gömbvillám, Lufi, Beatrix – Ön kit szeret legjobban közülük?

Lufi a szerző szomszédja, egy kedves, magányos asszony. Nála gyakran időzöm, mert erdélyi lévén nagyon finom, változatos és házias konyhát visz, ellentétben a szerzővel, aki nem táplálkozik a lakásában, következésképpen kevés a szerves hulladék a szemeteskukájában.

Megismeri a propoxur szagát? A propoxur a csótányirtók hatóanyaga, borzalmas szaga van, az embereknek két napig fáj a fejük tőle.

Most provokál? Persze, hogy megismerem, bár én inkább felismerni szoktam. Ha megismerném, most nem tudnánk egymással beszélgetni.

Irodalmi ajánlatunk

Inferno – Dan Brown – 5010 Ft

A könyv főhőse a korábbi Dan Brown-regényekből megismert Robert Langdon, a Harvard egyetem professzora, aki a történet kezdetén egy olaszországi kórházban ébred fel, véráztatta ruhában. Nem tudja, hogyan került oda, mit keres hatezer kilométerre otthonától, Massachusettstől. Ablaka előtt pedig egy nő vár rá, fegyverrel. A történetben egyfajta szerelmi szál is szerepel, miközben az író többek között Firenze és Velence történelmi helyszíneire kalauzolja el olvasóit, Dante soraira utaló rejtélyes kódokkal fűszerezve írását. Az új könyv A Da Vinci-kódhoz hasonlóan a nyugati civilizáció egy ikonikus mesterművét állítja a középpontba, a Mona Lisa után Dante Isteni színjátékának Poklát.

Manuscript Found In Accra – Paulo Coelho – 3500 Ft

1099. július 14. Jeruzsálem a keresztesek támadására készült, amikor egy görög férfi, akit Koptnak hívtak, összegyűjtötte a város lakóit arra a térre, ahol Pilátus döntött Jézus sorsa felől. A tömegben keresztények, moszlimok és zsidók lesték a Kopt szavait, melyektől azt várták, hogy felkészíthetik őket az elkerülhetetlen harcra. De a Kopt, az idős bölcs nem a harcról beszélt, hanem a mindennapok nehézségeiben rejtőző tudásra irányította figyelmüket. Míg az ellenség a falak alatt gyülekezett, az emberek a valódi ellenségről, a veszteségről és a magányról kérdezték. A Kopt pedig megosztotta velük tudását a harcról, a változásról, a bölcsességről, a félelemtől, a szépségről, a szerelemtől és a hűségről. Szavaiból egy évezreddel később is ugyanolyan tisztán árad a tudás és a bölcsesség.

A Delicate Truth – John Le Carré – 2940 Ft

A történet 2008-ban kezdődik, és időben három évet ölel fel. Egy brit állami hivatalnokot Gibraltárra küldenek, ahol éppen a Futótűz kódnevű terrrorelhárító művelet veszi kezdetét. A cél: elfogni egy dzsihadista fegyverkereskedőt. A hivatalnok feladata rendkívüli diszkréciót igényel: A műveletet látszólag minden gond nélkül elvégzik. Vagy mégsem? Három évvel később egy lefokozott, halottnak hitt katona a Különleges Erőktől életjelet ad magáról, miszerint olyan információkkal jelentkezik, amik romba dönthetik a brit külügyminisztériumot. A Futótűz-akció valóban az a diadal volt, amiként beszámoltak róla, vagy egy könyörtelenül elfojtott, tragikus fiaskó?

Safe Haven – Nicolas Sparks – 2800 Ft

Katie, a fiatal nő hátrahagyja maga mögött szörnyű múltját, és új reményektől vezérelve Southportba utazik. Kezdetben megpróbál mindenkitől távol maradni, hogy titkai biztonságban legyenek, ám mikor találkozik Alexszel, aki iránt gyengéd érzelmeket kezd táplálni, jobban kinyílik az emberek felé. Egy barát is megjelenik az életében a szomszédasszonya, Jo személyében, ám a múlt továbbra is kísérti. Vajon a szerelem és a barátság elég erős lesz ahhoz, hogy menedéket nyújtsanak a lány számára?

I've Got Your Number – Sophie Kinsella – 2145 Ft

Poppy Wyatt élete legboldogabb napjára készül, alig egy hét van hátra az esküvőjéig, amikor barátnőivel pezsgőzni megy egy elegáns szállodába. De az álomból hirtelen rémálom lesz, amikor egy tűzriadó miatti kavarodásban a gyűrű eltűnik, majd Poppy telefonját is ellopják. Pánikba esve járkal fel-alá a szálloda halljában, amikor váratlanul eldobott mobiltelefont pillant meg a szemetesben. Hurrá, mégis van telefonszáma, amit meghagyhat a szálloda személyzetének arra az esetre, ha megtalálnák a gyűrűjét!

A kötetek megvásárolhatók:

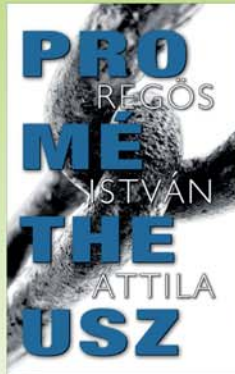
Librotrade Kft.

1173 Budapest, Pesti út 237.
Tel.: 254-0273 • Fax. 257-7472
E-mail: books@librotrade.hu
Honlap: www.librotrade.hu

Famulus Könyvesbolt

1137 Budapest, Újpest rakpart 6.
Tel.: 349-3656 • Fax. 288-0769
E-mail: famulus@chello.hu
Honlap: www.famuluskonyv.hu

Újdonságok

Regös István Attila

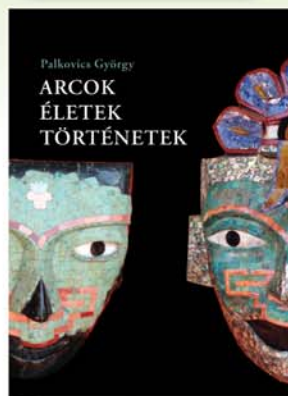
Prométheusz

Az emberiség mártírja

A szerző továbbgondolta Aiszkhülosz Leláncolt Prométheusz című tetralógiáját. Megírta a sziklához láncolt Prométheusz szenvedéseit és szabadulását. A bűn elnyeri büntetését? A szenvedés megéri az áldozatvállalást?

Tarján Tamás bevezetőjével

1895 Ft

Palkovics György

Arcok, életek, történetek

Nem vagyunk egyformák. Vannak, akik szeles csapást tapasztalnak ki itt a Földön, és vannak, akik csak az ut szelen teternek néhány ágat, hogy jelt adjanak, ok is ill jártak. Az előbbiekről mesélek ebben a könyvben.

2495 Ft

Czotter József

Korpusz

1490 Ft

Senkiföldjén Kilencen

1490 Ft

Felettünk Csillagok

Égnek

Természeti Fénynek

1090 Ft

Dedikálások

2013. június 7. péntek

16.00-17.00 óra között **Czotter József** dedikálja **Korpusz**, **Senkiföldjén Kilencen**, **Felettünk Csillagok Égnek** **Természeti Fénynek** című kötetét a Vörösmarty téren

2013. június 8. szombat

11.00-12.00 óra között **Palkovics György Arcok, életek, történetek** című kötetét dedikálja az Allee Bevásárlóközpontnál

12.00-13.00 óra között **Berecz János Kádár élt...** című könyvsorozatát dedikálja az Allee Bevásárlóközpontnál

12.00-13.00 óra között **Markos Zoltán és Sas József Volt egyszer egy Mikroszkóp Színpad** című kötetüket dedikálják a Vörösmarty téren

13.00-14.00 óra között **Czigány István, Lázár Balázs, Balla Tibor a Nagy csaták** című sorozatot dedikálják a Vörösmarty téren

14.00-15.00 óra között **Berecz János Kádár élt...** című könyvsorozatát dedikálja a Vörösmarty téren

15.00-16.00 óra között **Nagy György A kör bezárul!** című kötetét dedikálja a Vörösmarty téren

16.00-17.00 óra között **Regös István Attila Prométheusz - az emberiség mártírja** című kötetét dedikálja a Vörösmarty téren

17.00-18.00 óra között **Simon István, David Sandor és Földy Attila a Szárguldó cirkusz**, **FORMA 1 sztorik 2012-2013**, valamint **a Motor GP Sztorik 2012-2013** című köteteket dedikálják a Vörösmarty téren

18.00-19.00 óra között **Palkovics György Arcok, életek, történetek** című kötetét dedikálja a Vörösmarty téren

2013. június 9. vasárnap

11.00-12.00 óra között **Róka Ildikó és Móczár István** az **IZÓRZÓK** című sorozat kötetét dedikálják a Vörösmarty téren

12.00-13.00 óra között **György Gábor és Ossik János** a **Karl May Művei - Indián történetek** sorozatot dedikálják a Vörösmarty téren

13.00-14.00 óra között **Boros Lajos** dedikálja kötetét a Vörösmarty téren

14.00-15.00 óra között **B. Tóth László A nevem B. Tóth László** című kötetét dedikálja a Vörösmarty téren

15.00-15.30 óra között **Diner Tamás** dedikálja

Világképeim című kötetét a Vörösmarty téren

15.30-16.00 óra között **Jerome Coctoo** dedikálja

könyveit a Vörösmarty téren

16.00-17.00 óra között **Benkő Gábor a Futballgyilkosok** című kötetét dedikálja a Vörösmarty téren

Gyerekprogramok

2013. június 8. szombat:

10.00 A Kerekérdő óvoda óvodásainak

és az óvónénik előadása

Benedek Elek meséiből

INDIÁN KAVALKÁD!

Legyél Te is Winnetou!

Keresd az indiánokat

és az egyedi indiános

pólóinkat

a standunknál!

Postacím:

1106 Budapest, Keresztúri út 8/A.

Tel.: 264-4555, fax: 264-4551

mobil: 06-70-364-7433

E-mail: terjesztes@dunakiado.hu

www.dunakiado.hu